

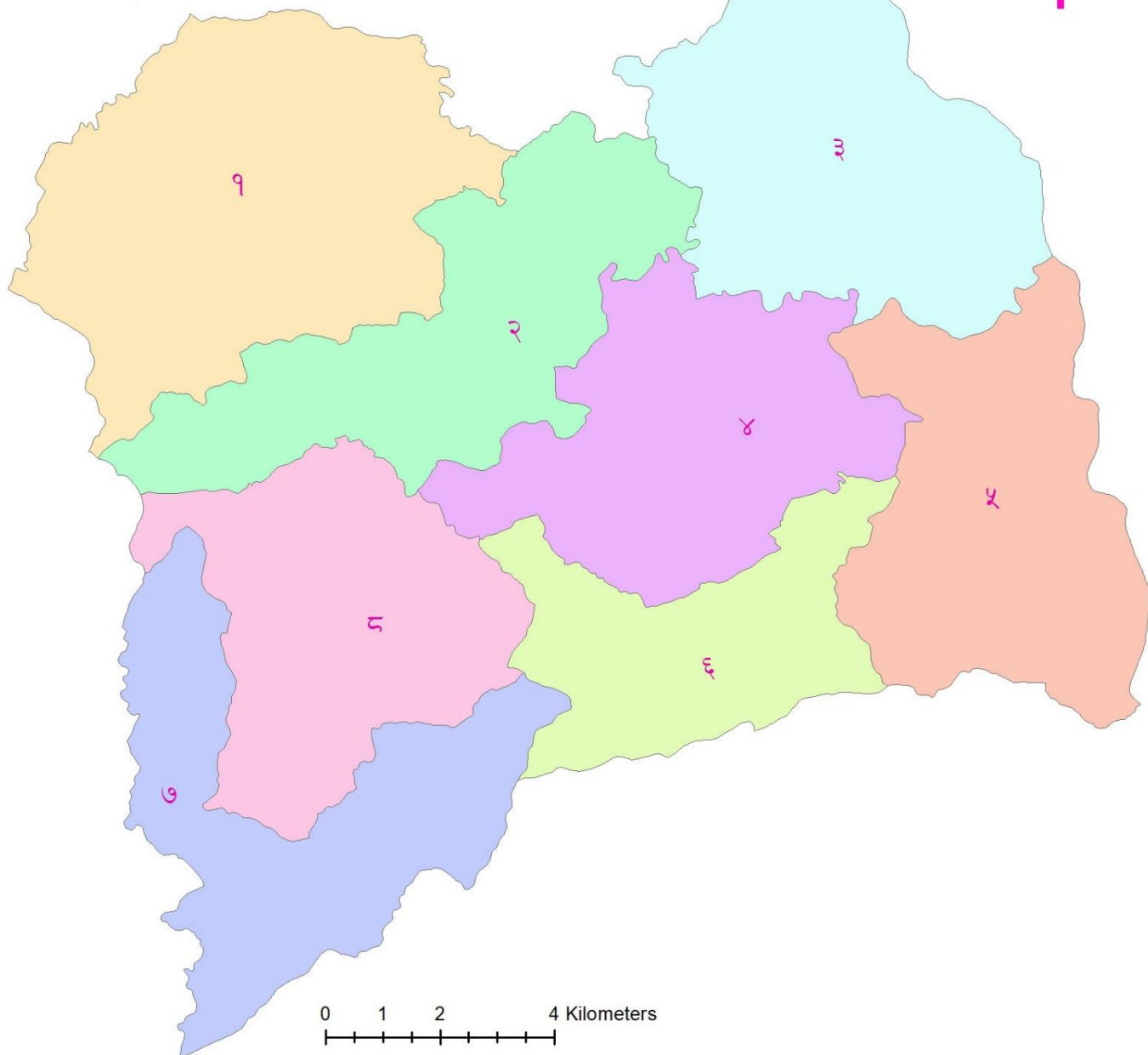
गाउँ वस्तु विवरण (पार्श्वचित्र) (Village Profile Document)

रौतामाई गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
भुट्टार, उदयपुर
१ नं. प्रदेश

नक्सा नं. १ रौतामाई गाउँपालिका र वडाको नक्सा

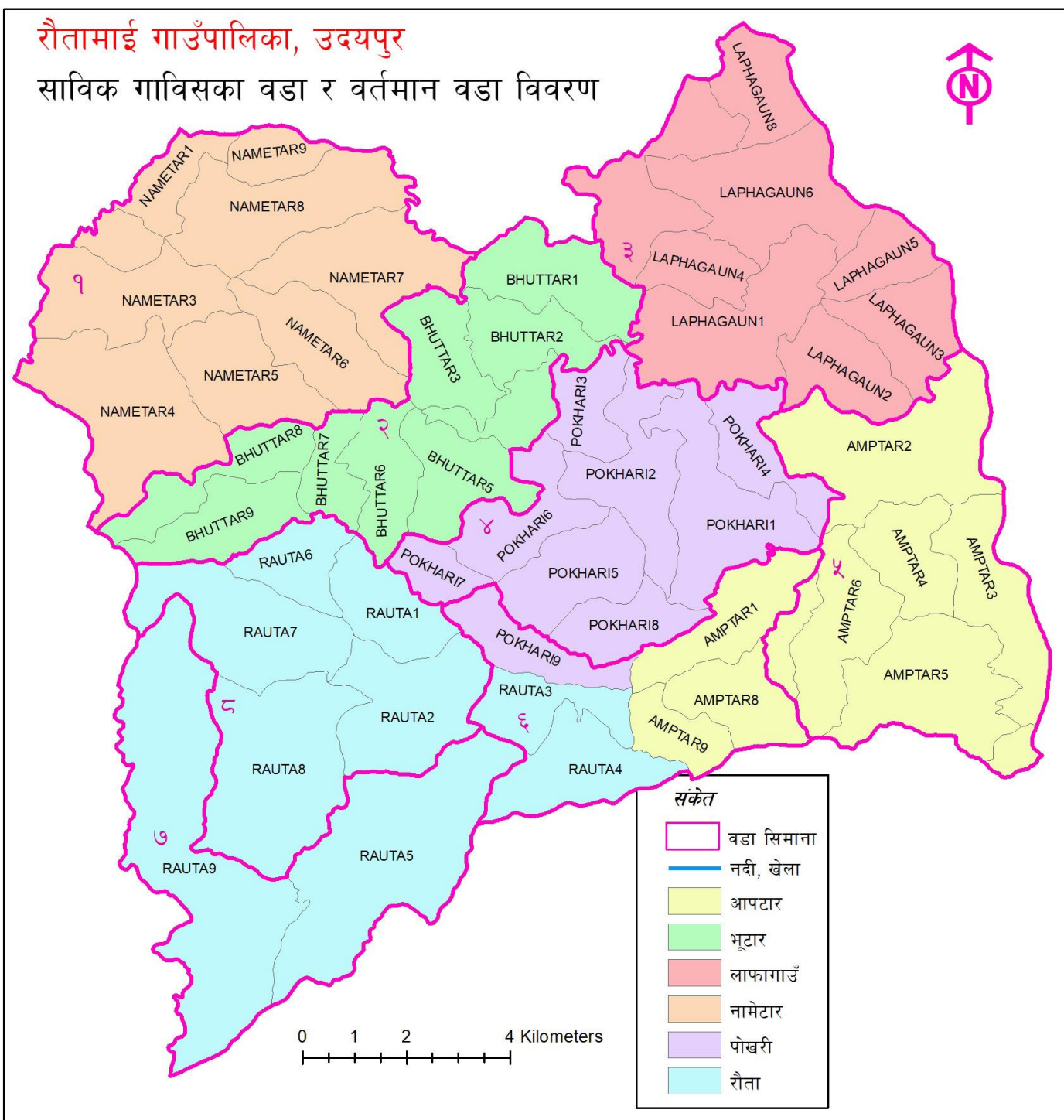
रौतामाई गाउँपालिका, उदयपुर

वडा छुट्टीने नक्सा

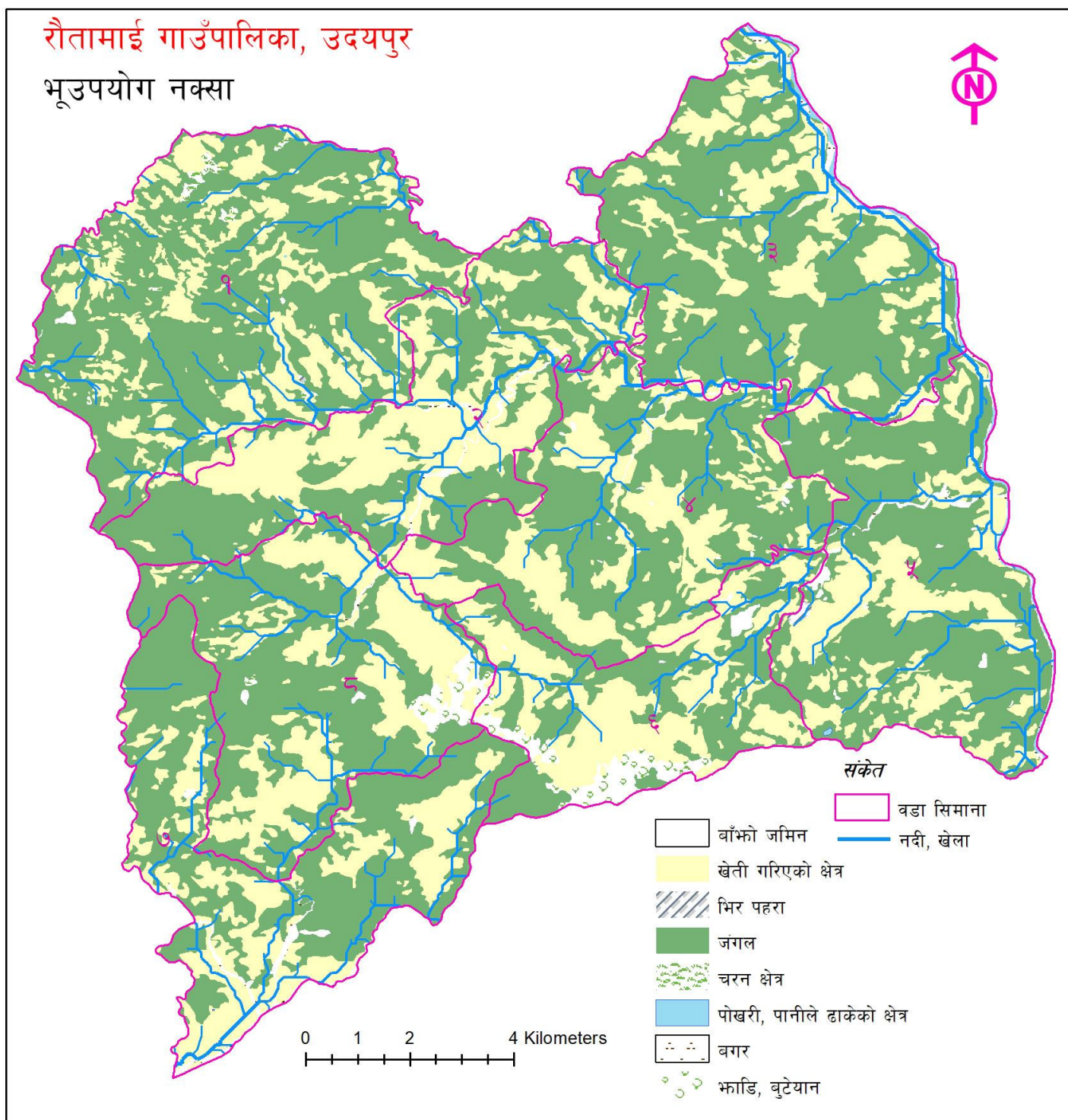
रौतामाई गाउँपालिका, उदयपुर

साविक गाविसका वडा र वर्तमान वडा विवरण

रौतामाई गाउँपालिका, उदयपुर

भूउपयोग नक्सा

रौतामाई गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय भुट्टार, उदयपुर प्रदेश नं. १

प्रकाशकीय

नेपालको संविधानले राज्यशक्तिको प्रयोग संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको संरचनाबाट हुने व्यवस्था गरी छुट्टाछुट्टै एवम् साभा अधिकारहरु निर्धारण गर्दै स्थानीय तहलाई अधिकार सहित साधन श्रोतको सुनिश्चितता प्रदान गरिएको छ । यस्तो संवैधानिक व्यवस्थाहरुबाट स्थानीय सरकारलाई जनताको नजिक पुर्‍याई शक्ति र श्रोतमाथि नागरिकको पहुँच स्थापित गर्दै विकास तथा सेवा प्रवाहमा स्थानीय सहभागिता एवं स्वामित्व कायम हुने अवस्थाको स्पष्ट कानूनी आधार तयार भएको छ । यसबाट जनतालाई वास्तविक रुपमै सार्वभौमसत्ता सम्पन्न तुल्याई शासनमा उनीहरुको अर्थपूर्ण सहभागिताको सुनिश्चितता प्रदान गर्दै लोकतन्त्रलाई स्थानीय तहदेखि नै संस्थागत र मजबुद बनाउने अवसर प्राप्त भएको छ । उल्लेखित संवैधानिक व्यवस्थाहरुबाट स्थानीय तहहरु अब कार्यमूलक स्थानीय सरकारको रुपमा स्थापित हुन सक्ने स्पष्ट आधारहरु खडा भएका छन् ।

उपरोक्त संवैधानिक व्यवस्था अनुसार गाउँपालिकाले अल्पकालीन वा दीर्घकालीन योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा बढिलेदो परिस्थिति अनुकूल वैज्ञानिक ढंगले मागको समानुपातिक रुपमा सम्बोधन गर्दै जानु पर्ने हुन्छ । जसका लागि कुन स्थानको वर्तमान अवस्था के छ ? अर्थात हालसम्मका विकासका पूर्वाधारहरुले गाउँका कुन कुन स्थानलाई समेटेको छ ? भन्ने जस्ता कुराहरु थाहा पाउन हामीलाई भरपर्दो विवरणको आवश्यक पर्छ । यस्ता विवरणहरु सहज रुपमा उपलब्ध हुन गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण संकलन तथा विश्लेषण हुनु जरुरी छ ।

गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण भन्ने वित्तिकै त्यस क्षेत्रभित्रको वास्तविक अवस्थाको विस्तृत विवरण हो जसलाई तथ्याङ्किय, भाषागत वा अन्य आवश्यकता अनुसारका ढाँचामा राखिन्छ । स्थानीय तहको रुपमा स्थापित यो गाउँपालिका आम जनताको पहिलो सरकारको रुपमा क्रियाशील रहने तह भएकाले यसक्षेत्र भित्रका सूचना तथा अन्य विवरणहरु दुरुस्त राख्नु गाउँपालिकाको पहिलो दायित्व हुन जान्छ । कुनै पनि स्थानीय तहको क्षेत्रफल, जनसंख्या लगायत सेवा सुविधाहरुको अवस्था, भौतिक पूर्वाधारहरुको अवस्था, विगतमा पूरा गरेका सामाजिक उत्तरदायित्वका अवस्था लगायत अन्य विवरणहरुको संकलन नै वस्तुस्थिति विवरण हो, जुन एउटा पूर्वनिश्चित ढाँचामा तयार गरिन्छ । अझ यसलाई विस्तृत रुपमा भन्नु पर्दा सेवा केन्द्रहरुको अवस्था, स्थान, सडक पहुँचको अवस्था, शैक्षिक संस्थाहरुको अवस्थिति र तिनीहरुले पुर्‍याउने सुविधा, खानेपानीको उपलब्धताको अवस्था, सम्भाव्यता आदी यावत कुराहरु वस्तुस्थिति विवरण भित्र संकलन गरिने कुराहरु हुन् ।

यसरी तयार भएको यो वस्तुस्थिति विवरणले हामी गाउँपालिका स्वयंलाई आगामी दिनमा योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नमा ठूलो मद्दत पुग्नेछ । यसैगरी अध्ययन अनुसन्धानकर्ता, विद्यार्थी लगायत अन्य जो कोहीलाई पनि गाउँपालिकाबाट उपलब्ध गराईने आद्यावधिक तथ्याङ्क नै आधिकारिक तथ्याङ्क हुने भएकाले यो वस्तुस्थिति विवरण सबैलाई उपयोगी हुन सक्छ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

अन्त्यमा यो वस्तुस्थिति विवरण तयार गर्ने सिलसिलामा यस गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालयहरु लगायत जिल्लास्थिति विभिन्न विषयगत कार्यालयहरुमा पुगी आवश्यक विवरण संकलन गर्ने कार्यमा सहयोग पुर्‍याउने र समग्र वस्तुस्थिति विवरण तयार गरी यस गाउँपालिकामा बुझाउने श्री शताब्दी रिसर्च सेन्टरका प्रमुख तथा अन्य कर्मचारीहरुलाई वहाँहरुको मिहेनतको कदर गर्दै सबैमा धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

धन्यवाद !

गजेन्द्र बहादुर खडका
अध्यक्ष

रौतामाई गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

भुट्टार, उदयपुर

प्रदेश नं. १

दुई शब्द

नेपालको संविधान २०७२ अनुसार नेपालको राष्ट्रहित, लोकतन्त्र र अग्रगामी परिवर्तनका लागि परम्परागत सामन्ती, निरंकुश, केन्द्रीकृत र एकात्मक राज्यमा भएका सबै प्रकारका विभेद र उत्पीडनको अन्त्य गर्दै बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक, बहुसाँस्कृतिक तथा भौगोलिक विविधतायुक्त विशेषतालाई आत्मसात गरी विविधता बीचको एकता, सामाजिक, साँस्कृतिक ऐक्यबद्धता, सहिष्णुता र सद्भावलाई संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै बर्गीय, जातीय, भाषिक, धार्मिक, लैंगिक विभेद र सबै प्रकारका जातीय छुवाछुतको अन्त्य गरी आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने र संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको माध्यमद्वारा दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकांक्षा पुरा गर्नको लागि राज्यको संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँड अनुसार राज्यशक्तिको प्रयोग गर्न संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको व्यवस्था गरिएको छ। नेपालको स्थानीय तह अन्तर्गत गाउँपालिका, नगरपालिका र जिल्ला सभा रहने व्यवस्था गरिएको छ। संवैधानिक व्यवस्था अनुसार संविधानको भाग-१७ मा स्थानीय कार्यपालिका, भाग-१८ मा स्थानीय व्यवस्थापिका र भाग-१९ मा स्थानीय आर्थिक कार्य प्रणाली र अनुसूची-८ मा स्थानीय तहको अधिकार सूची तथा अनुसूची-९ मा साभा सूचीको व्यवस्था गरिएको छ।

यस संविधानको अनुसूची-८ र ९ मा उल्लेखित स्थानीय तहको एकल तथा साभा अधिकारको सूची, मौलिक हकहरु, आर्थिक, सामाजिक विकास, प्राकृतिक स्रोतको उपयोग, वातावरण संरक्षण सम्बन्धी नीतिहरु, आर्थिक अधिकार र आर्थिक कार्यप्रणाली, आवधिक योजनाले लिएका नीति तथा प्राथमिकताहरु, नेपालले अन्तर्राष्ट्रि जगतमा जनाएका प्रतिवद्धताहरु, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन र नियमावलीका प्रावधानहरु, विकासका समसामयिक मुद्दाहरु (सामाजिक संरक्षण, दिगो विकास, जलवायु परिवर्तन र विपद व्यवस्थापन, खाद्य र पोषण सुरक्षा, लैंगिक सशक्तिकरण तथा समावेशी विकास, बालमैत्री स्थानीय शासन, वातावरणमैत्री स्थानीय शासन, खुलादिशा मुक्त तथा पूर्ण सरसफाई, घरभित्रको धुँवा मुक्त, उर्जा संकट लगायतका अन्तरसम्बन्धित विषयहरु) स्थानीय तहको आवश्यकता, प्राथमिकता, समस्या र माग आदीलाई व्यवस्थापन गर्दै समृद्ध, समुन्नती र सुव्यवस्थित गाउँपालिका निर्माण गर्नको लागि यो रौतामाई गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र कोशेहुङ्गा सावित हुने कुरामा दुईमत नहोला। यो पार्श्वचित्रमा यस गाउँपालिकाको जनसांख्यिक, भू-जैविक, भौतिक, मानवी, आर्थिक, सामाजिक, वातावरण र संस्थागत क्षेत्रको विषयगत र वस्तुगत स्थिति चित्रण गरिएको छ। घरधुरी सर्वेक्षणबाट यो पार्श्वचित्र तयार पारिएकोले यस पार्श्वचित्रले गाउँपालिकाको भौगोलिक, आर्थिक, सामाजिक, शैक्षिक, जनसांख्यिक रुपमा बढी तथ्यमूलक, यथार्थपरक रुपले छर्लङ्ग हुने गरी चित्रण गरिएको छ। यसर्थ यस गाउँपालिकाको आर्थिक सामाजिक रुपान्तरण गर्दै समृद्ध गाउँपालिकाको निर्माण गर्न यस पार्श्वचित्रले मार्ग प्रशस्त गर्ने कुरामा मैले विश्वास लिएको छु।

धन्यवाद !

.....
खम्बराज राई
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

विषय सूची

परिच्छेद १: परिचय	१
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ उद्देश्य	२
१.३ कानुनी तथा नीतिगत आधारहरु	२
१.४ तयारीका चरण	२
१.४.१ गाउँपालिका वस्तुगत विवरण तयारीको ढाँचा, सर्वेक्षण औजार र प्रक्रिया निर्धारण	३
१.४.२ गाउँपालिका स्तरीय अभिमुखिकरण तथा सहमति निर्माण	३
१.४.३ तथ्यांक संकलन	३
१.४.४ तथ्याङ्क प्रशोधन तथा विश्लेषण र श्रोत नक्शा तयारी	३
१.४.५ वस्तुगत विवरणको मस्यौदा तयारी	३
१.४.६ वस्तुगत विवरण सुझाव संकलन	४
१.४.७ गाउँ वस्तुगत विवरण अन्तिम प्रतिवेदन तयारी	४
१.५ सीमा	४
परिच्छेद २: गाउँपालिकाको विद्यमान अवस्था	५
२.१ भौगोलिक अवस्थिति	५
२.२ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण	५
२.३ राजनीतिक अवस्थिति	५
२.४ धरातलीय अवस्था	६
२.५ प्राकृतिक सम्पदा	७
२.६ भुउपयोगको अवस्था	७
२.७ साँस्कृतिक उत्कृष्टता	८
२.८ बस्ती विवरण	८
२.९ विकासका सम्भावनाहरु	९
२.१० मानव विकास सूचकांक, औषत आयु र गरिवी	१०
परिच्छेद ३: जनसंख्याको अवस्था	११
३.१ जनसंख्या वितरणको अवस्था	११
३.२ जनघनत्वको अवस्था	११
३.३ उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण	१२
३.४ मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण	१२
३.५ धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण	१३
३.६ जातिगत आधारमा घरपरिवार विवरण	१३
३.७ जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण	१३
३.८ घरमुलीको विवरण	१४
३.९ अपाङ्गताको आधारमा जनसंख्या	१४
३.१० बसोबासको अवस्था सम्बन्धी विवरण	१५
३.११ वैवाहिक स्थिति	१५
३.१२ व्यक्तिगत घटना विवरण (२०७४ चैत्र मसान्त सम्म दर्ता भएका विवरण अनुसार)	१६
परिच्छेद ४: आर्थिक अवस्था	१७
४.१ प्रमुख आर्थिक विवरण	१७
४.१.१ आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या	१७
४.१.२ प्रमुख पेशा अनुसार जनसंख्या	१७
४.२ कृषि तथा पशु विकास	१८
४.२.१ सिँचाई सुविधा सम्बन्धी विवरण	१८
४.२.२ कृषि कार्यमा उपयोग भएको जग्गा र स्वामित्व सम्बन्धी विवरण	१८

४.२.३ अन्न, दलहन र तेलहन बाली उत्पादन र विक्री सम्बन्धी विवरण.....	१८
४.२.४ फलफुल, तरकारी र नगदेवाली सम्बन्धी विवरण.....	१९
४.२.५ बैकल्पिक बाली सम्बन्धी विवरण	१९
४.२.६ पशुपंक्षीपालनको अवस्था सम्बन्धी विवरण.....	२०
४.२.७ पशुपालन तथा दुधजन्य उत्पादनको अवस्था	२०
४.२.८ मासुजन्य तथा श्रमजन्य पशुपालनको अवस्था	२१
४.२.९ पशुपंक्षीजन्य उत्पादन बिक्रीका आधारमा घरपरिवार	२१
४.२.१० खाद्यान्न उत्पादनमा आत्मनिर्भरताको अवस्था	२२
४.२.११ कृषि उपजमा लाग्ने रोग तथा कीरा.....	२२
४.२.१२ पशुपन्छीमा लाग्ने रोग तथा कीरा	२२
४.२.१३ जग्गाको किसिम	२३
४.३ पर्यटन विकास	२३
४.३.१ धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण	२३
४.४ स्थानीय बजार तथा बजार केन्द्रको विवरण	२४
४.५ बैंक तथा वित्तिय संस्था र सहकारी सम्बन्धी विवरण	२४
४.६ व्यवसायीक सीपमूलक तालिम.....	२५
४.६.१ व्यवसायीक सीपमूलक तालिम लिने घरपरिवारको विवरण	२५
४.६.२ व्यवसायीक सीपमूलक तालिम लिनेहरूको विवरण	२६
४.७ बैंड तथा वित्तिय संस्थामा खाता हुने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण.....	२६
४.८ वार्षिक आम्दानी अनुसार घरपरिवार विवरण.....	२६
४.९ वार्षिक खर्च अनुसार घरपरिवार विवरण.....	२७
परिच्छेद ५: सामाजिक अवस्था	२८
५.१ शैक्षिक तथा मानव संसाधन विकास	२८
५.१.१ हालको साक्षरताको अवस्था	२८
५.१.२ शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण	२८
५.१.३ शैक्षिक संस्था सम्बन्धी विवरण.....	२९
५.१.४ विद्यालयमा अध्ययन गरीरहेका तहगत छात्रछात्राको विवरण	२९
५.१.५ शिक्षक विवरण.....	३०
५.१.६ शिक्षक तथा कक्षा कोठाको प्रयाप्तता	३०
५.१.७ विशेष कक्षा सम्बन्धी विवरण.....	३२
५.१.८ विद्यालयमा शौचालयको अवस्था	३२
५.१.९ सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सम्बन्धी विवरण	३३
५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण.....	३३
५.२.१ खोप सेवा विवरण	३३
५.२.२ पोषणको अवस्था	३३
५.२.३ मृत्यु हुने कारण सम्बन्धी विवरण	३४
५.२.४ परिवारका सदस्यहरूको स्वास्थ्य अवस्था.....	३४
५.३ खानेपानी तथा सरसफाई	३५
५.३.१ खानेपानीको श्रोतको आधारमा घरपरिवार.....	३५
५.३.२ शौचालय प्रयोगको अवस्था.....	३५
५.३.३ सार्वजनिक शौचालयको विवरण.....	३६
५.४ महिला, बालबालिका तथा सामाजिक समावेशिकरण.....	३६
५.४.१ सामुदायिक बालक्लब तथा संजालको विवरण.....	३६
५.४.२ सामाजिक सुरक्षा वृत्तीको अवस्था.....	३६
५.५ युवा तथा खेलकुद र मनोरञ्जन	३७

५.५.१ खेलमैदान, पिकनिक तथा मनोरञ्जन स्थल सम्बन्धी विवरण	३७
५.६ कला, भाषा तथा संस्कृति	३७
५.६.१ स्थानीय चाँडपर्व, जात्रा र मेला	३७
५.६.२ सार्वजनिक पाटीपौवा र चौतारी सम्बन्धी विवरण	३८
परिच्छेद ६: वन तथा वातावरणीय स्थिति	३९
६.१ वन क्षेत्रको अवस्था	३९
६.२ विपद व्यवस्थापन पूर्व तयारी सम्बन्धी विवरण	३९
६.३ भवन मापदण्ड तथा भुकम्प प्रतिरोधी घरको विवरण	४०
परिच्छेद ७: भौतिक विकासको अवस्था	४२
७.१ यातायात पूर्वाधार	४२
७.१.१ सडक सञ्जालको विद्यमान अवस्था	४२
७.१.२ सवारी रुटको विवरण	४२
७.१.३ गाउँपालिका क्षेत्रमा चल्ने सवारी साधन सम्बन्धी विवरण	४३
७.१.४ बसपार्क तथा बस स्टेशन	४३
७.२ विद्युत तथा बैकल्पिक उर्जा	४३
७.२.१ इन्धन उपयोग विवरण (खाना पकाउने इन्धनको आधारमा घरपरिवार)	४३
७.२.२ बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार	४४
७.३ सञ्चार तथा प्रविधि	४४
७.३.१ आधुनिक सुविधामा पहुँच सम्बन्धी विवरण	४४
७.४ आवास तथा भवन	४५
७.४.१ घरको जगको आधारमा घरपरिवार	४५
७.४.२ छानोको प्रकारका आधारमा घरपरिवार	४५
७.४.३ आवासीय स्वामित्वका आधारमा घरपरिवार	४६
७.४.४ घर संख्याका आधारमा घरपरिवार	४६
७.४.५ उपयोग गरिएको कोठाका आधारमा घरपरिवार	४७
७.५ सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन	४७
७.६ हुलाक, पत्रपत्रिका, दूरसञ्चार र रेडियो स्टेशन सम्बन्धी विवरण	४८
७.७ शवदाहस्थल तथा समाधिस्थल सम्बन्धी विवरण	४८
परिच्छेद ८: संस्थागत तथा सुशासनको स्थिति	४९
८.१ संगठनात्मक तथा मानव संसाधनको अवस्था	४९
८.१.१ गाउँपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरु	४९
८.१.२ गाउँ कार्यपालिकाका पदाधिकारी सम्बन्धी विवरण	५०
८.१.३ गाउँ सभाका पदाधिकारी सम्बन्धी विवरण	५०
८.१.४ गाउँ कार्यपालिकामा कार्यरत कर्मचारी विवरण	५१
८.१.५ गाउँपालिकाको विषयगत शाखा तथा मानव संसाधन	५२
८.१.६ गाउँपालिकाको आय विवरण	५३
८.१.७ लक्षित कार्यक्रम अन्तर्गत बजेट विनियोजन र खर्च विवरण	५४
८.२ संघ/संस्था सम्बन्धी विवरण	५४
८.२.१ वडा नागरिक मञ्च र नागरिक सचेतना केन्द्र सम्बन्धी विवरण	५४
८.२.२ गाउँपालिकाको अचल सम्पत्ति विवरण	५५
८.३ ऐन, नीति, नियम र कार्यप्रणाली	५५
८.३.१ गाउँपालिका ऐन, नीति, नियम, निर्देशिका तथा मापदण्डहरु	५५
अनुसूचीहरु	५६
सन्दर्भ सामाग्री	६१

तालिका सूची

तालिका १: भौगोलिक अवस्थिति.....	५
तालिका २: प्राकृतिक सम्पदा.....	७
तालिका ३: भुउपयोगको अवस्था.....	७
तालिका ४: धार्मिक, साँस्कृतिक तथा ऐतिहासिक स्थल विवरण.....	८
तालिका ५: वस्तीको विवरण.....	८
तालिका ६: विकासका सम्भावनाहरु.....	९
तालिका ७: जनसंख्या वितरणको अवस्था.....	११
तालिका ८: जनघनत्वको अवस्था.....	११
तालिका ९: उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण.....	१२
तालिका १०: मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण.....	१२
तालिका ११: धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण.....	१३
तालिका १२: जातिगत आधारमा घरपरिवार विवरण.....	१३
तालिका १३: जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण.....	१४
तालिका १४: घरमुलीको विवरण.....	१४
तालिका १५: अपाङ्गताको आधारमा जनसंख्या.....	१४
तालिका १६: बसोबासको अवस्था सम्बन्धी विवरण.....	१५
तालिका १७: बैवाहिक स्थिति.....	१५
तालिका १८: व्यक्तिगत घटना विवरण.....	१६
तालिका १९: आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या.....	१७
तालिका २०: प्रमुख पेशा अनुसार जनसंख्या.....	१७
तालिका २१: सिँचाई सुविधा सम्बन्धी विवरण.....	१८
तालिका २२: कृषि कार्यमा उपयोग भएको जग्गा र स्वामित्व सम्बन्धी विवरण.....	१८
तालिका २३: अन्न, दलहन र तेलहन बाली उत्पादन र बिक्री सम्बन्धी विवरण.....	१९
तालिका २४: फलफुल, तरकारी र नगदेबाली सम्बन्धी विवरण.....	१९
तालिका २५: बैकल्पिक बाली सम्बन्धी विवरण.....	१९
तालिका २६: पशुपन्छीपालनको अवस्था सम्बन्धी विवरण.....	२०
तालिका २७: पशुपालन तथा दुधजन्य उत्पादनको अवस्था.....	२०
तालिका २८: मासुजन्य तथा श्रमजन्य पशुपालनको अवस्था.....	२१
तालिका २९: पशुपंक्षीजन्य उत्पादन बिक्रिका आधारमा घरपरिवार.....	२१
तालिका ३०: खाद्यान्न उत्पादनमा आत्मनिर्भरताको अवस्था.....	२२
तालिका ३१: कृषि उपजमा लाग्ने रोग तथा कीरा.....	२२
तालिका ३२: पशुपन्छीमा लाग्ने रोग तथा कीरा.....	२२
तालिका ३३: जग्गाको किसिम.....	२३
तालिका ३४: धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण.....	२३
तालिका ३५: स्थानीय बजार तथा बजार केन्द्रको विवरण.....	२४
तालिका ३६: बैंक तथा वित्तिय संस्था र सहकारी सम्बन्धी विवरण.....	२४
तालिका ३७: व्यवसायी सीपमूलक तालिम लिने घरपरिवारको विवरण.....	२५

तालिका ३८: व्यवसायी सीपमूलक तालिम लिनेहरुको विवरण.....	२६
तालिका ३९: बैङ्क तथा वित्तीय संस्थामा खाता हुने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण.....	२६
तालिका ४०: वार्षिक आम्दानी अनुसार घरपरिवार विवरण	२६
तालिका ४१: वार्षिक खर्च अनुसार घरपरिवार विवरण	२७
तालिका ४२: हालको साक्षरताको अवस्था (प्रतिशतमा).....	२८
तालिका ४३: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण	२८
तालिका ४४: शैक्षिक संस्था सम्बन्धी विवरण	२९
तालिका ४५: विद्यालयमा अध्ययन गरीरहेका तहगत छात्रछात्राको विवरण.....	२९
तालिका ४६: शिक्षक विवरण	३०
तालिका ४७: शिक्षक तथा कक्षा कोठाको प्रयाप्तता	३०
तालिका ४८: विशेष कक्षा सम्बन्धी विवरण.....	३२
तालिका ४९: विद्यालयमा शौचालयको अवस्था	३२
तालिका ५०: सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सम्बन्धी विवरण.....	३३
तालिका ५१: खोप सेवा विवरण	३३
तालिका ५२: पोषणको अवस्था	३३
तालिका ५३: मृत्यु हुने कारण सम्बन्धी विवरण	३४
तालिका ५४: परिवारका सदस्यहरुको स्वास्थ्य अवस्था	३४
तालिका ५५: खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार	३५
तालिका ५६: शौचालय प्रयोगको अवस्था	३५
तालिका ५७: सार्वजनिक शौचालयको विवरण	३६
तालिका ५८: सामुदायिक बालक्लब तथा संजालको विवरण.....	३६
तालिका ५९: सामाजिक सुरक्षा वृत्तीको अवस्था.....	३७
तालिका ६०: खेलमैदान, पिकनिक तथा मनोरञ्जन स्थल सम्बन्धी विवरण	३७
तालिका ६१: स्थानीय चाँडपर्व, जात्रा र मेला.....	३७
तालिका ६२: सार्वजनिक पाटीपौवा र चौतारी सम्बन्धी विवरण.....	३८
तालिका ६३: वन क्षेत्रको अवस्था	३९
तालिका ६४: भवन मापदण्ड तथा भुकम्प प्रतिरोधी घरको विवरण.....	४०
तालिका ६५: सडक सञ्जालको विद्यमान अवस्था.....	४२
तालिका ६६: सवारी रुटको विवरण	४२
तालिका ६७: गाउँपालिका क्षेत्रमा चल्ने सवारी साधन सम्बन्धी विवरण.....	४३
तालिका ६८: बसपार्क तथा बस स्टेशन	४३
तालिका ६९: इन्धन उपयोग विवरण	४३
तालिका ७०: बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार.....	४४
तालिका ७१: आधुनिक सुविधामा पहुँच सम्बन्धी विवरण.....	४४
तालिका ७२: घरको जगको आधारमा घरपरिवार.....	४५
तालिका ७३: खानोको प्रकारका आधारमा घरपरिवार.....	४५
तालिका ७४: आवासीय स्वामित्वका आधारमा घरपरिवार.....	४६
तालिका ७५: घर संख्याका आधारमा घरपरिवार.....	४६

तालिका ७६: उपयोग गरिएको कोठाका आधारमा घरपरिवार.....	४७
तालिका ७७: सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन	४७
तालिका ७८: हुलाक, पत्रपत्रिका, दूरसञ्चार र रेडियो स्टेशन सम्बन्धी विवरण	४८
तालिका ७९: शवदाहस्थल तथा समाधिस्थल सम्बन्धी विवरण	४८
तालिका ८०: संगठनात्मक तथा मानव संसाधनको अवस्था.....	४९
तालिका ८१: गाउँपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरु.....	४९
तालिका ८२: गाउँ कार्यपालिकाका पदाधिकारी सम्बन्धी विवरण	५०
तालिका ८३: गाउँ सभाका पदाधिकारी सम्बन्धी विवरण.....	५०
तालिका ८४: गाउँ कार्यपालिकामा कार्यरत कर्मचारी विवरण	५१
तालिका ८५: गाउँपालिकाको विषयगत शाखा तथा मानव संसाधन	५२
तालिका ८६: गाउँपालिकाको आय विवरण	५३
तालिका ८७: लक्षित कार्यक्रम अन्तरगत बजेट विनियोजन र खर्च विवरण.....	५४
तालिका ८८: वडा नागरिक मञ्च र नागरिक सचेतना केन्द्र सम्बन्धी विवरण	५४
तालिका ८९: गाउँपालिकाको अचल सम्पत्ति विवरण.....	५५

नक्साको सूची

नक्सा नं. १ रौतामाई गाउँपालिका र वडाको नक्सा	i
नक्सा नं. २ साविक गाविसका वडा र वर्तमान वडाको नक्सा	i
नक्सा नं. ३ भूउपयोग नक्सा	i
नक्सा नं. ४ भौगोलिक अवस्थिति र उचाई नक्सा	६
नक्सा नं. ५ गाउँपालिका अन्तरगत रहेका नदी तथा खोलाको नक्सा	४९

परिच्छेद १: परिचय

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले वस्तुगत विवरणलाई गाउँपालिका वा नगरपालिकाको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक, पूर्वाधार लगायत क्षेत्रको विद्यमान यथार्थ स्थिति झल्काउन विषयगत र खण्डिकृत रुपमा तथ्यांकलाई प्रस्तुत गरिएको दस्तावेजका रुपमा प्रस्तुत गरेको छ । रौतामाई गाउँपालिकाको वास्तविकता झल्काउने वस्तुगत विवरणको तयारी गर्न स्तरीय ढाँचा र विधिको प्रयोग गरिएको छ । वस्तुगत विवरण तयारीको पृष्ठभूमि, उद्देश्य, नीतिगत तथा कानूनी आधार, तयारी विधि तथा प्रक्रिया र सीमालाई यस परिच्छेदमा समावेश गरिएको छ ।

१.१ पृष्ठभूमि

वर्तमान संघीय शासन व्यवस्थामा संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरि तीन तहको सरकारको परिकल्पना नेपालको संविधानले गरेको छ । जस अनुरूप जनताको सबैभन्दा नजिकको स्थानीय सरकारको रुपमा गाउँपालिका अथवा नगरपालिका रहेको छ । जनताका हरेक आवश्यकता नजिकबाट प्राप्त हुने गरी स्वायत्तताको उच्चतम अभ्यास तथा विकेन्द्रीकरणको माध्यमद्वारा स्थानीय शासन सक्रिय सहभागिता, उच्च जवाफदेहिता, पारदर्शिता र उत्तरदायित्व कायम गरी सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीताको अपेक्षा गरिएको छ । विकास प्रक्रियालाई द्रुततर तुल्याई जनअपेक्षाको सम्बोधन गर्ने ऐतिहासिक जिम्मेवारी स्थानीय सरकारको काँधमा आएको छ । तीन तहका सरकार बीच अन्तरसम्बन्ध स्थापनाका लागि सहकारीता, समन्वय र सहअस्थित्वको सिद्धान्तका आधारमा संचालन हुने स्थानीय शासन प्रक्रियामा जनसहभागिता र साभेदारीको मर्मलाई समेत उच्च महत्व दिइएको छ । जन आकांक्षाको सम्बोधन गर्न विकास प्रक्रियालाई चुस्त र सेवा प्रवाहलाई छिटो, छरितो र प्रभावकारी बनाउन नीतिगत तथा व्यवहारिक अभ्यासहरु अगाडी बढि रहेका छन् ।

हालको परिवर्तित परिवेशमा स्थानीय सरकारले संविधानतः विभक्त अधिकारको अधिनमा रहि विकास प्रक्रियामा दिगोपना सहित सुशासन र समृद्धिका लागि अर्थपूर्ण पहल गर्न जरुरी छ । जनताको सहभागिता र अपनत्व रहने गरि निर्वाचित पदाधिकारीको कुशल नेतृत्वमा शासन संचालन र दिगो विकास प्रक्रियालाई संस्थागत गर्नु आवश्यक छ । जनतामा स्वायत्तताको महसुस हुने गरी स्थानीय सरकारका गतिविधीहरुबाट न्याय, समानता र समावेशीताको मर्मलाई जीवन्त तुल्याउने अपेक्षा गरिएको छ । मानविय, आर्थिक तथा भौतिक श्रोतको सिमितताको चुनौतिका बाबजुद उर्लंदो जनआकांक्षा र जनविश्वासको सही व्यवस्थापनमा अपेक्षित नतिजा हासिल गर्न स्थानीय तहको वास्तविकता झल्किने तथ्यांक महत्वपूर्ण आधारका रुपमा रहन्छ ।

सेवा प्रवाहमा चुस्तता र विकास प्रक्रियालाई यथोचित गति प्रदान गर्न खण्डिकृत र क्षेत्रगत सूचना सहितको वस्तुगत विवरण हरेक स्थानीय तहले तयार गर्न आवश्यकता छ । ऐतिहासिक रुपमा हेर्दा सातौँ आवधिक योजनाले हरेक जिल्लाले विकासका संभावना र स्रोतको आवश्यक सूचना हासिल गर्न आर्थिक, सामाजिक र भौगोलिक क्षेत्र समेटिएको वस्तुगत विवरण तयार गर्नुपर्ने कुरालाई महत्व दिएको थियो । दशौँ आवधिक योजनाले तत्कालिन (स्थानीय निकाय) गाविस तथा नगरपालिकाका सन्दर्भमा वस्तुगत विवरण तयार गर्नुपर्ने कुरालाई स्थापित गरेको थियो । स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ र तत्सम्बन्धी नियमावली लागु भएपछि सोहि व्यवस्था अनुसार तत्कालिन स्थानीय निकायमा वस्तुगत विवरण तयारी नियमित रुपमा अगाडी बढेको थियो ।

नेपालको संविधानले एकल अधिकारको रुपमा स्थानीय तथ्याङ्कको व्यवस्थापनको जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई दिएको छ । संघीय कानूनका रुपमा रहेको स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ र स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ ले वस्तुगत विवरण तयारीलाई महत्वका साथ प्रस्तुत गरेको छ । नेपाल सरकारले गाउँ तथा नगर क्षेत्रको समग्र वस्तुस्थिति झल्किने वस्तुगत विवरणको ढाँचा तयार गरी उपलब्ध गराइ यथासक्य छिटो तयार गर्न पत्राचार गरिसकेको अवस्थामा यसरी तयार हुने वस्तुगत विवरणले स्थानीय तहमा तर्जुमा हुने योजनाका लागि सूचनाको आधार तयार गर्न महत्वपूर्ण हुनेछ । उपलब्ध कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थाका

साथसाथै सरोकारवालासँगको परामर्श र विगतका सफल अभ्यासको आधारमा तयार गरिएको वस्तुगत विवरणले गाउँपालिकाको सेवा प्रवाह, आन्तरिक स्रोत परिचालन तथा योजनावद्ध विकासमा टेवा पुऱ्याउने विश्वास गरिएकोछ ।

१.२ उद्देश्य

गाउँ क्षेत्रको विकासको विद्यमान अवस्था, संभावना र स्रोतको सम्बन्धमा आवश्यक सूचना व्यवस्थापन गर्न गाउँपालिकाको समग्र स्थिति झल्कने वस्तुगत विवरण तयार गर्नु यस प्रतिवेदनको प्रमुख उद्देश्य हो । यसका विशेष उद्देश्य देहायअनुसार रहेका छन् ।

- गाउँको जनसांख्यिक, भू-जैविक, भौतिक, मानविय, आर्थिक, सामाजिक, वातावरण र संस्थागत क्षेत्रको विषयगत र वस्तुगत स्थिति चित्रण हुने गरी वस्तुगत विश्लेषण विवरण तयार गर्ने
- गाउँपालिका, विषयगत कार्यालय/शाखा, संघ/संस्थाको विवरण, अध्ययन, सर्वेक्षण तथा प्रगति प्रतिवेदनबाट प्राप्त आधारभूत तथा संस्थागत तथ्याङ्क एकीकृत र विश्लेषण गरी विषयगत रूपमा गाउँको एकीकृत वस्तुगत विवरण तयार गर्ने
- गाउँपालिकाको सेवा प्रवाह, स्थानीय राजस्वको आधार र दर निर्धारण र विकास निर्माण कार्यका लागि आवश्यक वस्तुगत तथा विषयगत सूचना उपलब्ध गराउने
- गाउँपालिकाको वार्षिक, एकीकृत, आवधिक/रणनीतिक तथा गुरुयोजना र विषयगत योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि विषयगत र खण्डीकृत सूचना विवरण उपलब्ध गराउने ।

१.३ कानूनी तथा नीतिगत आधारहरू

गाउँ वस्तुगत विवरण तयारी कार्यलाई चरणबद्ध र व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्न देहायअनुसारका कानूनी तथा नीतिगत आधारहरू रहेका छन् ।

क. नेपालको संविधान: नेपालको संविधानको स्थानीय तहको एकल अधिकारलाई उल्लेख गरिएको अनुसूची ८ को क्रम संख्या नम्बर ६ मा स्थानीय तथ्याङ्क तथा अभिलेख संकलन सम्बन्धी अधिकारलाई सूचीकृत गरिएको छ ।

ख. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४: यस ऐनको दफा ११ को उपदफा २ च, ड र थ मा गाउँपालिका वा नगरपालिकाको अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत तथ्यांक संकलन र अद्यावधिक गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था गरेको छ । जस अन्तर्गत, जनसांख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था, कूल ग्राहस्थ उत्पादन, प्रतिव्यक्ति आय, मानव विकास सूचकांक, राजश्व तथा आयव्यय समेतको तथ्याङ्क संकलन र प्रशोधन गरी राष्ट्रिय तथा स्थानीय सूचना प्रणालीमा आवद्धता र पार्श्वचित्र तथा श्रोत नक्साको अद्यावधिक अभिलेखनलाई गाउँपालिका वा नगरपालिकाको काम कर्तव्य र अधिकार भनि उल्लेख गरिएको छ ।

ग. स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४: दिग्दर्शनमा “गाउँपालिका वा नगरपालिकाले वार्षिक योजना र बजेट तर्जुमा गर्नु पूर्व स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रको यथार्थ स्थिति देखिने गरी वस्तुगत विवरण तयार वा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ । अद्यावधिक वस्तुगत विवरण आफ्नो वेबसाइट मार्फत सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।” भनि प्रष्ट रूपमा उल्लेख गरिएको छ ।

१.४ तयारीका चरण

नेपाल सरकारले उपलब्ध गराएको गाउँ/नगरपालिका वस्तुगत विवरण ढाँचा, विगतका सिकाई, सम्बन्धि विषय विज्ञका सुझाव र गाउँपालिकाका सरोकारवालासँगको सहमति अनुसार वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । वस्तुगत विवरण तयारीमा देहाय बमोजिम चरण र प्रक्रिया अवलम्बन गरिएको छ ।

१.४.१ गाउँपालिका वस्तुगत विवरण तयारीको ढाँचा, सर्वेक्षण औजार र प्रक्रिया निर्धारण

नेपाल सरकारबाट उपलब्ध स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण तयारी स्तरीय ढाँचा, सर्वेक्षण औजार र कार्यविधिलाई गाउँसभाबाट स्वीकृत गरी निर्धारण ढाँचा, सर्वेक्षण औजार र कार्यविधि बमोजिम गाउँ वस्तुगत विवरण तयार गर्ने निर्णय भई उपलब्ध गाउँपालिका वस्तुगत विवरणको ढाँचा, सर्वेक्षण औजार तथा कार्यविधिका अतिरिक्त गाउँपालिकाको स्थानीय परिवेश, विशिष्टता अनुसार गाउँ वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ ।

१.४.२ गाउँपालिका स्तरीय अभिमुखीकरण तथा सहमति निर्माण

गाउँपालिका वस्तुगत विवरण तयारीका लागि विद्यमान कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था अनुसार गाउँसभा तथा गाउँ कार्यपालिका सदस्यहरु र गाउँ विकास सरोकारवालाहरुको सहभागितामा रौतामाई गाउँ कार्यपालिकामा एक दिवसीय कार्यशाला आयोजना गरी कार्यक्रम अन्तर्गत गाउँ वस्तुगत विवरणको आवश्यकता, महत्व र उपयोगको विषयमा अभिमुखीकरण भई तथ्यांक संकलन तथा श्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी सहमती भई रौतामाई गाउँपालिकाको नेतृत्वमा यो गाउँ वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ ।

१.४.३ तथ्यांक संकलन

वस्तुगत विवरण तयारीका लागि मुख्य गरेर प्राथमिक र द्वितीय श्रोतबाट तथ्यांक संकलन गरिएको छ । प्राथमिक श्रोतमा पारिवारिक विवरण संकलन तथा सहभागितामूलक छलफलबाट अन्य विवरण संकलन गर्ने फारमहरु प्रयोग गरिएको थियो । द्वितीय श्रोतबाट तथ्यांक संकलनका लागि संस्थागत सर्वेक्षण फारम उपयोग गरियो । तथ्यांक संकलनका लागि प्रयोग गरिएका घरपारिवारिक विवरण सर्वेक्षण फारम **अनुसूची १** मा प्रस्तुत गरिएको छ । संस्थागत तथ्याङ्कको प्रमुख श्रोतहरुमा गाउँ कार्यपालिका कार्यालय, जिल्लास्थित विषयगत तथा डिभिजन कार्यालय, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरु, शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्था, गैसस र समुदायमा आधारित संस्था, बैंक तथा वित्तिय संस्था र उक्त कार्यालय, निकाय र संस्थाको अभिलेख तथा प्रतिवेदन र अनुसन्धानमूलक दस्तावेजहरु प्रमुख रुपमा रहेका छन् । निर्वाचित जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, स्थानीय सहजकर्ता तथा गणकहरु परिचालन गरी उपलब्ध सर्वेक्षण विधि तथा तत्सम्बन्धी औजार बमोजिम तथ्याङ्क संकलन गरियो ।

१.४.४ तथ्याङ्क प्रशोधन तथा विश्लेषण र श्रोत नक्शा तयारी

प्राप्त तथ्याङ्कलाई सूचनाको आवश्यकता अनुसार तथ्याङ्कशास्त्रीय विधि अनुसार Database management तथा IT विज्ञहरुद्वारा विश्लेषण गरियो । यसलाई <https://rayoforms.com> मा Log in गरि हेर्न सकिने बनाईएको छ । यसमा विषय क्षेत्रगत, वडागत र सामाजिक संरचनागत (लैंगिक र जातीगत) अनुसार विश्लेषण गरिएको छ । यसैगरी जिल्लागत रुपमा मात्र प्रतिवेदन वा अभिलेखबाट प्राप्त तथ्यांकलाई गाउँपालिकाको प्रतिनिधित्व हुने वा सामान्यकरण गर्न मिल्ने हदसम्म सोही अनुसार हुने गरी उल्लेख गरिएको छ । विश्लेषणबाट प्राप्त सूचनाहरु मध्ये भौगोलिक, भौतिक, प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक विवरणलाई भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित स्रोत नक्शा तयार गरियो ।

१.४.५ वस्तुगत विवरणको मस्यौदा तयारी

नेपाल सरकारबाट उपलब्ध गाउँ वस्तुगत विवरणको ढाँचा, गाउँ कार्यपालिका र सरोकारसँगको छलफल र निष्कर्ष बमोजिम गाउँ वस्तुगत विवरणको मस्यौदा तयार गरियो । मस्यौदा तयार गर्दा उपलब्ध ढाँचामा स्थानीय परिवेश र विशिष्टता, विषय तथा सूचना र विवरणलाई समावेश गर्ने प्रयास गरिएको छ । मस्यौदामा संभव भएसम्मका सूचनालाई स्रोत नक्शाको रुपमा जिआईएस नक्सामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.४.६ वस्तुगत विवरण सुझाव संकलन

स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण कार्यविधिमा उल्लेखित स्तरीय ढाँचा बमोजिम तयार गाउँ वस्तुगत विवरणको मस्यौदा प्रस्तुत तथा छलफल गरी सुझाव प्राप्त गर्न गाउँपालिका स्तरीय प्रमाणीकरण कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गरियो । कार्यशालामा विषयगत रुपमा मस्यौदा वस्तुगत विवरणको सूचना तथा विवरण प्रस्तुत गरी विषयगत समूह तथा वृहत समूह छलफलमा सुझाव संकलन गर्नुका साथै वस्तुगत विवरणलाई औपचारिक रुपमा अनुमोदन गरी प्रस्तुत सूचना तथा विवरणलाई गाउँपालिकाको आधाररेखा सूचनाको रुपमा लिई योजना तर्जुमा, नतिजा अनुगमन तथा विकासका उपलब्धीको लेखाजोखाको लागि प्रयोग गर्ने प्रतिवद्धता गरी मस्यौदा विवरणमा वडा समिति , शाखा तथा इकाई र जिल्ला समन्वय समिति (जिसस)र सहयोगी निकायहरूलाई उपलब्ध गराई सुझाव संकलन गरिनेछ ।

१.४.७ गाउँ वस्तुगत विवरण अन्तिम प्रतिवेदन तयारी

गाउँ वस्तुगत विवरण प्रमाणीकरण कार्यशालाबाट प्राप्त राय तथा सुझाव, जिसस, विषयगत शाखा, वडा समिति र सहयोगी निकायबाट समेत प्राप्त सुझावलाई समावेश गरी गाउँ वस्तुगत विवरणको अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरियो ।

१.५ सीमा

गाउँ वस्तुगत विवरणलाई नेपाल सरकारद्वारा जारी ढाँचा तथा विगतमा सफल अनुभव बमोजिम तयार गरिएको छ । विवरणमा यथासक्य बढी सूचना समाविष्ट हुने गरी तयारी गर्ने अभ्यास भएता पनि स्थानीय शासन संचालनको शुरुवाती अवस्था भएको हुँदा कानूनी, नीतिगत तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवहारिक कठिनाईहरू आइपर्थ्यो । सोको बाबजुद सम्बन्धि सबैको प्रयासबाट गाउँ वस्तुगत विवरण तयारी कार्य पुरा गरिएको छ । प्रस्तुत तथ्यांकलाई संभव भएसम्म वडागत र सामाजिक रुपमा खण्डीकृत र विषयगत रुपमा एकीकृत गर्ने प्रयास गरिएको छ । नवगठित गाउँपालिकामा सीमित कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था, स्रोतसाधनको बाबजुद पहिलो प्रयासको रुपमा तयार गरिएको यस वस्तुगत विवरण आगामी दिनमा आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गर्दै लगिनेछ ।

परिच्छेद २: गाउँपालिकाको विद्यमान अवस्था

उदयपुर जिल्लामा विद्यमान ८ स्थानीय तहहरू मध्ये रौतामाई गाउँपालिका जिल्लाको मध्य उत्तरी भागमा अवस्थित रहेको छ । साविक पोखरी, रौता, आँपटार, भुट्टार, लाफगाउँ र नामेटार गा.वि.स. गरी ६ वटा गाविस मिलेर बनेको यो गाउँपालिका २०४.०८ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । १ नं. प्रदेश अन्तरगत पहाडी भेगको विशेषता बोकेको यो गाउँपालिका भौगोलिक अवस्थिति, ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण, राजनीतिक अवस्थिति, प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक उत्कृष्टता, विकासका संभावनाहरूलाई देहाय बमोजिमका शिर्षकहरूमा व्याख्या गरिएको छ ।

२.१ भौगोलिक अवस्थिति

समुन्द्री सतहबाट ३६० देखि २३१० मिटर सम्मको उचाईमा रहेको रौतामाई गाउँपालिका भौगोलिक अवस्थितिका हिसाबले २६ डिग्री ५३ मिनेट ० सेकेण्ड देखि २७ डिग्री ३ मिनेट ५७ सेकेण्ड उत्तरी अक्षांश र ८६ डिग्री ३५ मिनेट १३ सेकेण्ड देखि ८६ डिग्री ४६ मिनेट ० सेकेण्ड पुर्वी देशान्तरमा फैलिएको छ । रौतामाई गाउँपालिका उदयपुर जिल्लाको मध्य उत्तरी भागमा रहेको छ । यस गाउँपालिकाको पूर्वमा खोटाङ जिल्ला, पश्चिममा उदयपुरगढी गाउँपालिका र ताप्ली गाउँपालिका, दक्षिणमा त्रियुगा नगरपालिका र उत्तरमा सुनकोसी गाउँपालिका र खोटाङ जिल्लासँग सिमाना जोडिएको छ । जिल्लाको कुल क्षेत्रफलको ९.८९ प्रतिशत भुभाग ओगटने यस गाउँपालिकाको क्षेत्रफल २०४.०८ वर्ग किमी रहेको छ । गाउँपालिकाको वडागत क्षेत्रफल सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १: भौगोलिक अवस्थिति

वडा नं.	समावेश साविक गाविस	क्षेत्रफल (वर्ग किमिमा)	प्रतिशत
१	नामेटार (१-९)	३५.०८	१७.१९
२	भुट्टार (१-९)	२५.०७	१२.२९
३	लाफगाउँ (१-९)	२९.१८	१४.३०
४	पोखरी (१-८)	२४.७७	१२.१४
५	आँपटार (२-७)	२५.८०	१२.६४
६	आँपटार (१,८,९) र पोखरी (९) र रौता (३,४)	१७.०९	८.३७
७	रौता (५,९)	२३.३२	११.४३
८	रौता (१,२,६-८)	२३.७६	११.६४
जम्मा		२०४.०७	१००

श्रोत: संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, २०७५

२.२ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण

रौतामाई गाउँपालिका ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक र प्राकृतिक रूपले यस प्रदेशकै फरक विशेषता बोकेको क्षेत्र हो । महाभारत पर्वत क्षेत्र अन्तरगत रहेका साविकका पोखरी, रौता, आँपटार, भुट्टार, लाफगाउँ र नामेटार गाविस मिलाएर वि.सं. २०७३ सालमा यस गाउँपालिकाको गठन गरिएको हो ।

२.३ राजनीतिक अवस्थिति

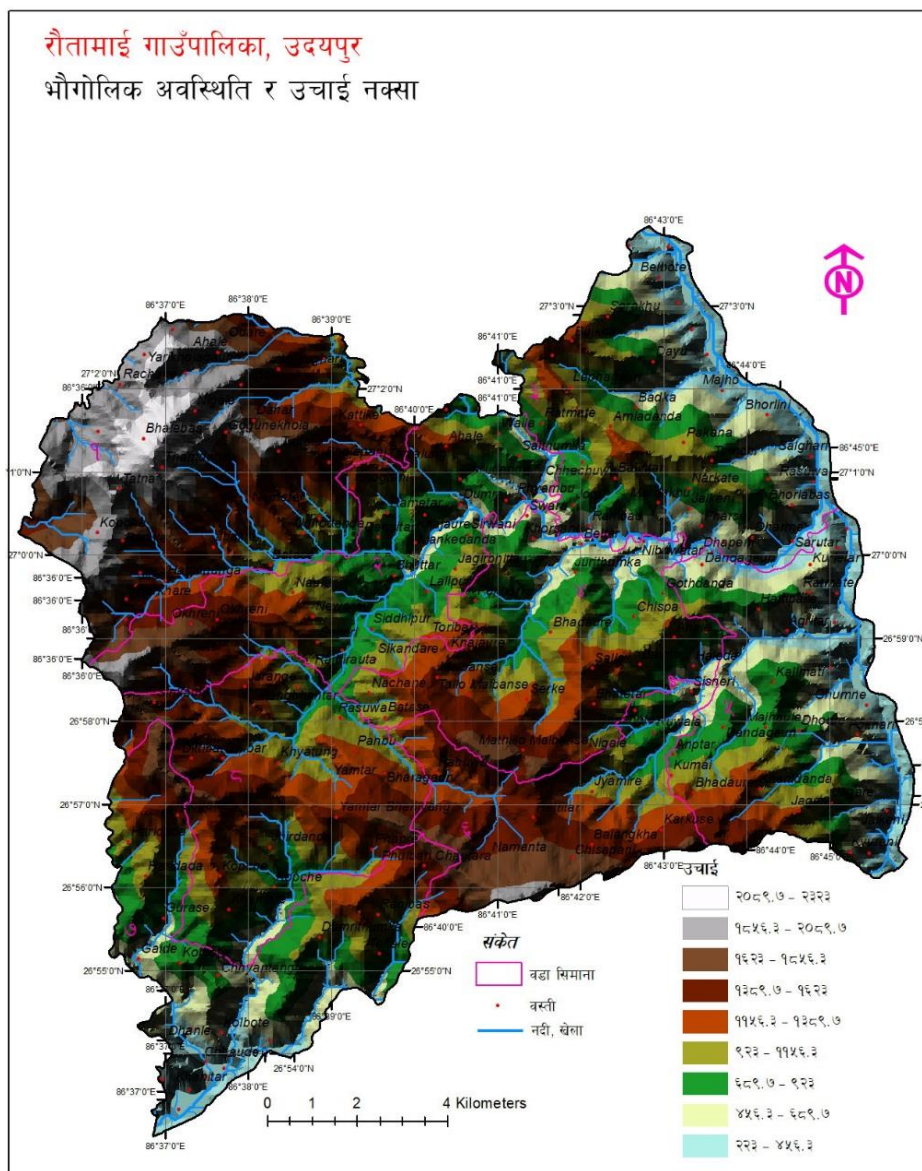
रौतामाई गाउँपालिका १ नं. प्रदेश अन्तर्गत उदयपुर जिल्लामा अवस्थित रहेको छ । साविकका ६ गाविसहरू समावेश गरी बनाइएको यस गाउँपालिकामा ८ वडाहरू रहेका छन् । उदयपुर जिल्लामा विद्यमान ४ नगरपालिका र ४ गाउँपालिका गरी ८ स्थानीय तह मध्ये रौतामाई गाउँपालिका पनि एक हो । हाल यस गाउँपालिकाको अस्थायी केन्द्र साविक भुट्टार गाविसको कार्यालय रहेको स्थानमा स्थापित छ । पूर्ववत रूपमा नेपालको पुर्वाञ्चल

विकास क्षेत्रमा पर्ने सगरमाथा अञ्चलको उदयपुर जिल्लामा रहेको यो गाउँपालिका जिल्ला भित्रको प्रतिनिधि सभा निर्वाचन प्रयोजनका लागि जिल्लामा २ वटा निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण गरिएको छ भने प्रदेश सभा निर्वाचन प्रयोजनका लागि तय गरिएका ४ वटा निर्वाचन क्षेत्र मध्ये निर्वाचन क्षेत्र नं. २ को “क” अन्तर्गत पर्दछ।

२.४ धरातलीय अवस्था

प्रदेश नं. १ अर्न्तगत उदयपुर जिल्लाको रौतामाई गाउँपालिका भिरपाखा र खर्कहरु रहेको पहाडी पहिचानको रूपमा रहेको छ। यस क्षेत्रमा धरातलीय स्वरूपका हिसाबले अधिकांश भूभाग भिरपाखा, वन, खेतीयोग्य जमिन तथा खोला नालाले ओगटेको छ। अधिकांश भूभाग भिरालो रहेको यो गाउँपालिका पहाडी क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछ। यस गाउँपालिकाका वेंशी क्षेत्र र पहाडका बीच बीचमा कम भिरालो भएका स्थानहरुमा बस्ती विकास भएका छन्। धेरै भिरालो बाहेकका स्थानमा मानव वस्तीका साथै खेतीयोग्य जमीनहरु छन्। पहाडी भूभाग भएता पनि यस गाउँपालिकाको वेंशी क्षेत्रमा धान उत्पादन हुन्छ भने अन्य भागमा गहुँ, मकै, कोदो वढी उत्पादन हुने गर्दछन्। यसैगरी यस गाउँपालिकाका प्रायः सबै स्थानमा मौसम अनुसारका तरकारी उत्पादन हुने गर्दछ। यस गाउँपालिका वेंशी क्षेत्रमा बाहेक अन्य स्थानमा मैदान परेको जमिन छैन।

नक्सा नं. ४ भौगोलिक अवस्थिति र उचाई नक्सा

२.५ प्राकृतिक सम्पदा

प्राकृतिक श्रोतका हिसावले सम्पन्न रौतामाई गाउँपालिकामा एक दर्जन भन्दा बढी साना ठूला नदी तथा खोलाहरु, वालुवा लगायतका नदिजन्य खनिज, चरण क्षेत्र जस्ता रहेका छन् । जलश्रोतका दृष्टिले रचने खोला, यारी खोला, ठाडा खोला, गोबुन खोला, चिपचिपे खोला, ओडारे खोला, खारी खोला, डहर पोखरी, हुल्मा खोला, हाँडी खोला, चिस्पा खोला, गाडेडाँडा खोला, त्रियुगा नदी, छौडिया खोला, गुराँसे खोला, पुवारे खोला, राकुली खोला लगायतका खोला रहेका छन् । गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका प्राकृतिक सम्पदा सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका २: प्राकृतिक सम्पदा

वडा नम्बर	वडा भित्रका नदि, खोला, ताल, सिमसार, क्षेत्रको नाम	सामुदायिक वन (सामुदायिक, निजी, कवुलियत) निकुञ्ज, मध्यवर्ती क्षेत्र)
१	रचने खोला, यारी खोला, ठाडा खोला, गोबुन खोला, चिपचिपे खोला, ओडारे खोला, छारी खोला, डहर पोखरी	बेतानी सामुदायिक वन, ठाडा खोला सामुदायिक वन, सालडाँडा सामुदायिक वन
२	रसुवा खोला, खारी खोला	काउले सामुदायिक वन, कसुवा सामुदायिक वन, बरपिपल सामुदायिक वन
३	खकिउ खोला, चिस्पा खोला	
४	हुल्मा खोला, हाँडी खोला, चिस्पा खोला, गाडेडाँडा खोला	पोखरी सामुदायिक वन उपभोक्त समिति, भगवती सामुदायिक वन उपभोक्त समिति र मालवासे सामुदायिक वन उपभोक्त समिति
५	आपटार, राकुली, पोखरी खोला	सुनकोशी सा.ब, सगरमाथा सा.ब, हिम शिखर सा.ब.
६	हुल्मा खोला	रौतामाई धार्मिक सा.ब, बाछाला सा.ब.
७	त्रियुगा नदी, छौडिया खोला, गुराँसे खोला, पुवारे खोला	नवज्योति सामुदायिक वन, अन्नपूर्ण पुरुष सामुदायिक वन, अन्नपूर्ण महिला सामुदायिक वन, पुवारे पुरुष सामुदायिक वन, डुम्रीथुम्का महिला सामुदायिक वन, त्रिशक्ति सामुदायिक वन, जाल्मे शिखर सामुदायिक वन
८	हुल्मा, रसुवा, यामुटार खोला, फलामे खोला, बादरे खोला, बागथला खोला, ढाडा खोला	ख्याटुङ्ग, थुम्कीडाँडा, सिन्कौले, घोल्ले, ढाडक, नागी

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

२.६ भुउपयोगको अवस्था

गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफलको १६.४४ प्रतिशत जमिनमा खेती गरिएको छ । यो गाउँपालिकाको तीन चौथाई भन्दा बढी अर्थात ७९.५७ प्रतिशत क्षेत्रमा वन जंगल फैलिएको छ । त्यसैगरी बगर तथा बलौटे जमिन २.५६ प्रतिशत र भूडो तथा बुट्यानले करिब १.८९ प्रतिशत जमिन ओगटेको छ भने पानीले ढाकेको भूमी भने ०.३८ प्रतिशत रहेको छ । भूउपयोग विवरण तल तालिकामा दिइएको ।

तालिका ३: भुउपयोगको अवस्था

क्र.सं.	जमिनको प्रकार	क्षेत्रफल (बर्ग किमिमा)	प्रतिशत
१	खेती गरिएको जमिन	३३.५५	१६.४४
२	वन जंगल	१६२.३७	७९.५७
३	घाँसे भूमी/चरण क्षेत्र	०.१३	०.०७
४	बाँझो जमिन	०.११	०.०५
५	बगर, बलौटे जमिन	५.२२	२.५६
६	भूडो	१.८९	०.९३
७	पानीले ढाकेको क्षेत्र	०.७८	०.३८
८	भिर पहरा	०.०२	०.०१

क्र.सं.	जमिनको प्रकार	क्षेत्रफल (बर्ग किमिमा)	प्रतिशत
	जम्मा	२०४.०७	१००

Source: Land Resource Mapping Project (LRMP), 1996

२.७ साँस्कृतिक उत्कृष्टता

हिन्दु साँस्कृतिलाई आफ्नो साँस्कृतिक पहिचानको रूपमा अँगालेको यस क्षेत्रको मौलिक संस्कृति र परम्परागत चलनहरूको अनुपम संगम रहेको छ। क्षेत्री, ब्राम्हण, राई, मगर, दलित आदी जातीको मिश्रीत बसोवास रहेको यस गाउँपालिकामा मुख्य बोलिचालिको भाषा नेपाली रहेको छ भने सबै समुदायको आ-आफ्नै खालका भाषाहरू प्रचलनमा रहेका छन्। धार्मिक रूपमा हिन्दु धर्मालम्बीहरूको उच्च बाहुल्यता रहेको यो क्षेत्रमा मनाइले चाडपर्वहरूमा कृष्णाष्टमी, तिज, जनैपुर्णिमा, दशै, तिहार, माघे सक्रान्ती, चैते दशैं आदि रहेका छन्। धार्मिक तथा भाषिक रूपमा करिव एकरूपता रहेको यो क्षेत्रमा चाडपर्वका समयमा गरिने विभिन्न क्रियाकलापहरूले यहाँको सामाजिक र साँस्कृतिक उत्कृष्टता झल्काउने गर्दछन्। भेषभुषाका रूपमा पुरुषहरूले मुख्य रूपमा दौरा सुरुवाल, टोपी र कोट तथा महिलाले गुन्यु चोली, बुलाकी र पटुकी लगाउने गर्दछन्। यस गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरू देहायमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४: धार्मिक, साँस्कृतिक तथा ऐतिहासिक स्थल विवरण

वडा नम्बर	प्रमुख धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरू
१	डहर पोखरी, गणेश मन्दिर, ओडारे भरना, चित्रेश्वर, माभखर्क, जिरे, काफ्लेथुम्का
२	गणेश मन्दिर, शिवालय मन्दिर, ककनी मन्दिर
३	शिव मन्दिर
४	पोखरीमा शिवालय मन्दिर, महकला देवीस्थान, चण्डीथान
५	सानो रौता पोखरी मन्दिर
६	रौता पोखरी धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थल
७	शिवालय मन्दिर, श्री कर्मा साङ्गे छुयोलिङ्ग गुम्बा, दावा धेहेन गुम्बा, गिता भवन
८	—

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

२.८ बस्ती विवरण

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र ११० वटा बस्ती तथा टोल रहेका छन्। जस मध्ये सबै भन्दा कम वडा नं. ६ मा ११ वटा र सबैभन्दा उच्च संख्यामा वडा नं. ४ मा २३ वटा टोल रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५: बस्तीको विवरण

वडा नं.	बस्ती संख्या	बस्तीको नाम
१	१६	नामेटार, उदौडाँडा, माभखर्क, डहर, बोभेपानी, ठाडा खोला, रतने, यारी खोला, भालेबास, हात्ती खर्क, कोप्चे, बतोसे, निगाले, आहाले, उनीउघारी, दुर्कुचुङ्ग
२	१९	भुट्टार, बेल्टार, रानीटार, डान्सिडटार, रामेटार, भोगटेनी, मभौडाँडा, नौले, ओखेनी, खजौरे, गेरुडाँडा, सालभुम्का, आहाले, राजविरौटा, नेवारेडाँडा, ललिपुर, जागिरभित्ता, कर्कुसे, सल्लेरी
३	१७	लाफागाउँ, बलिनटार, अमला, पाकाना, भालुपकवान, फार्से, धर्म, भोर्लाबास, भोर्लेनी, बेलबोटे, मार्देफु
४	२३	पोखरी, सल्ले, मालवासे, माथिल्लो मालवासे, तल्लो मालवासे, निगाले, तल्लो निगाले, सर्के, भाते, वयम्मा, आहाले, हल्दे, मानपुर, गाडेडाँडा, चिस्पा, जरीथुम्का, भदौरे, खोर्साने, बेल्टार, नचने, बतासे, गोगने, कटुचे
५	१८	काउलेटार, डाडागाउँ, आँपटार, खमारे, वतिमा, डुँडे, दुर्कुचुङ्ग, जल्केनी, तिल्केटार, पोखरी, कालीमाटी

वडा नं.	बस्ती संख्या	बस्तीको नाम
		बाह्रमासे, रातमाटे, कटहरे, हात्तीपाइले, कुर्लेटार
६	११	बलुन्खा, नामन्त, रौताचिसापानी, निगाले, ज्यामीरे, कर्कुसे, बाछाला, हात्तीटार, रबुवा
७	१२	मुर्कुची, पुवारे, राजावास, मभुवा, पाखाटोल, खानीटार, जाल्मे शिखर, कोल्बोटे, छिन्नाड, तेलतेले, खडकावारी, चिउरीवास
८	१४	पाबु, यामुटार, भारतगाउँ, पुवारे, भंज्याङ्ग, ख्याटुङ्ग, जरङ्गे, डिल्लिबर, रामटार, कोप्चे, भिरुडाँडा, खमारे, सिकौले, फापरे डाँडा
जम्मा	११०	

स्रोत: सहभागिताभूलक छलफल तथा संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

२.९ विकासका सम्भावनाहरू

रौतामाई गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक सम्पदाहरू, आर्थिक अभ्यास र उपलब्ध मानविय पूँजी तथा पूर्वाधार लगायतको अवस्थालाई हेर्ने हो भने यस गाउँपालिकामा विकासका प्रशस्त सम्भावनाहरूको आँकलन गर्न सकिन्छ। गाउँ विकासका सम्भावनाहरूलाई देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६: विकासका सम्भावनाहरू

क्र.सं.	विषय क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्भावना
१	प्राकृतिक श्रोत तथा साधन	- शितोष्ण क्षेत्रीय जैविक विविधता - मौषमी तथा बाह्रै महिना बहने नदि तथा खोला - चरण क्षेत्र - नदि तटिय बलौटे र समथर भूभाग - धार्मिक महत्वको क्षेत्र
२	आर्थिक	- सिंचाई, मलखाद, विउविजनको उपलब्धता - उत्पादित नगदे बाली बजारीकरणको उचित व्यवस्था - व्यवसायीक तरकारी खेतीको प्रचुर सम्भाव्यता - धान, गहुँ र मकैको उत्पादन राम्रोवित्तिय सुविधामा सहज - पर्यटकीय क्षेत्रको उपलब्धता
३	सामाजिक	- मावि सम्मको शैक्षिक संस्था सम्मको पहुँच - स्वास्थ्य चौकी जस्ता लगायतका स्वास्थ्य सुविधा - पूर्ण सरसफाईको अभ्यास - खानेपानीको उपलब्धतामा विस्तार
४	भौतिक पूर्वाधार	- मुख्य निकासी सडकसँग जोडिएको क्षेत्र - आवश्यकता अनुसारका पुल तथा पुलेसाको निर्माण - सडक विस्तारमा पहल
५	वन तथा वातावरण	- सामुदायिक वन, निजी तथा सार्वजनिक बुट्यान क्षेत्र - शितोष्ण क्षेत्रीय जैविक विविधता
६	सुशासन तथा संस्थागत	- गाउँकार्यपालिका, विषयगत शाखा, समितिको गठन र सञ्चालन - गैसको विकास कार्यमा संलग्नता

२.१० मानव विकास सूचकांक, औषत आयु र गरिबी

गाउँपालिकाको विकासको अवस्थालाई हेर्दा नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ तथा गरिबीको लघु क्षेत्र अनुमान २०६८ मा उदयपुर जिल्लाको सन्दर्भमा औलाइएका तथ्यहरूलाई रौतामाई गाउँपालिकाको हकमा पनि सामान्यीकरण गरिएको छ। नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन, २०१४ अनुसार उदयपुर जिल्लाको मानव विकास सूचकांकका दृष्टिकोणले साविकका ७५ जिल्ला मध्ये ३७ औं स्थानमा पर्दछ। यस जिल्लाको मानव विकास सूचकांकको मान ०.४७५ रहेको छ। जसअनुसार औषत आयु ६९.३ वर्ष तथा प्रतिव्यक्ति आम्दानी ९२० अमेरिकी डलर रहेको छ। राष्ट्रिय योजना आयोगको गरिबीको लघु क्षेत्र अनुमान २०६८ अनुसार यस क्षेत्रमा २५.९ प्रतिशत गरिबी रहेको देखिन्छ।

परिच्छेद ३: जनसंख्याको अवस्था

यस परिच्छेदमा गाउँपालिकाको जनसांख्यिक अवस्थसँग सम्बन्धीत वस्ती, घरधुरीको विवरण, जनसंख्या बनौट, संरचना तथा वितरण जस्ता विषयहरु समाविष्ट रहेका छन् ।

३.१ जनसंख्या वितरणको अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार २३४८१ जनसंख्या रहेको थियो भने घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५ अनुसार गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २५१०४ रहेको छ । वडाअनुसार सबैभन्दा उच्च जनसंख्या वडा नं. ७ मा ४०७३ रहेको छ भने सबै भन्दा न्यून वडा नं. १ मा २४६६ रहेको देखिन्छ । जस अनुसार हालको औषत घरपरिवारको आकार ६.३१ र लैंगिक अनुपात ११३.६५ रहेको छ । जनसंख्याको वर्तमान अवस्थालाई वडागत रुपमा देहायमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७: जनसंख्या वितरणको अवस्था

वडा नं	जनगणना २०६८ अनुसार						घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५ अनुसार					
	घरपरिवार	जनसंख्या			औषत परिवार	लैंगिक अनुपात	घरपरिवार	जनसंख्या			औषत परिवार	लैंगिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला				जम्मा	पुरुष	महिला		
१	४१६	२१९२	१०५२	११४०	५.२७	९२.२८	४२९	२४६६	१२७०	११९६	५.७५	१०६.१९
२	६३५	३०३९	१४४७	१५९२	४.७९	९०.८९	५५३	३२४०	१७२०	१५२०	५.८६	११३.१६
३	५६२	२९१८	१४०८	१५१०	५.१९	९३.२५	४५२	३३८२	१७२६	१६५६	७.४८	१०४.२३
४	६१५	३००८	१४११	१५९७	४.८९	८८.३५	४२३	३२१६	१६८७	१५२९	७.६०	११०.३३
५	५८९	३०५२	१४३९	१६१३	५.१८	८९.२१	५१८	३३५९	१७८९	१५७०	६.४८	११३.९५
६	४४१	२३०७	१०८४	१२२३	५.२३	८८.६३	३४६	२४०१	१३१७	१०८४	६.९४	१२१.४९
७	९३१	४५११	२१५१	२३६०	४.८५	९१.१४	८४९	४०७३	२२५३	१८२०	४.८०	१२३.७९
८	४७७	२४५४	११८७	१२६७	५.१४	९३.६९	५३४	२९६७	१५९४	१३७३	५.५६	११६.१०
जम्मा	४६६६	२३४८१	१११७९	१२३०२	५.०७	९०.९३	४१०४	२५१०४	१३३५६	११७४८	६.३१	११३.६५

स्रोत: केन्द्रिय तथ्यांक विभाग २०६८ तथा घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

३.२ जनघनत्वको अवस्था

गाउँपालिकाको कूल क्षेत्रफल २०४.१ वकिमी र जनसंख्या २५१०४ रहेको छ । घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५ अनुसार यस गाउँपालिकाको जनघनत्व १२६.९४ जना प्रति वकिमी रहेको छ । वडागत रुपमा हेर्दा सबैभन्दा कम क्षेत्रफल भएको वडा नं. ६ को १४०.४९ जना प्रति वकिमी र सबैभन्दा बढी क्षेत्रफल भएको वडा नं. १ को ७०.३० जना प्रति वकिमी रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ८: जनघनत्वको अवस्था

वडा नम्बर	जनसंख्या विवरण		क्षेत्रफल विवरण		जनघनत्व (प्रति वकिमी)
	जनसंख्या	प्रतिशत	क्षेत्रफल (वकिमी)	प्रतिशत	
१	२४६६	९.८२	३५.०८	१७.१९	७०.३०
२	३०३९	१२.९१	२५.०७	१२.२९	१२९.२४
३	३३८२	१३.४७	२९.१८	१४.३	११५.९०
४	३२१६	१२.८१	२४.७७	१२.१४	१२९.८३
५	३३५९	१३.३८	२५.८	१२.६४	१३०.१९
६	२४०१	९.५६	१७.०९	८.३७	१४०.४९
७	४०७३	१६.२२	२३.३२	११.४३	१७४.६६
८	२९६७	११.८२	२३.७६	११.६४	१२४.८७

वडा नम्बर	जनसंख्या विवरण		क्षेत्रफल विवरण		जनघनत्व (प्रति वकिमी)
	जनसंख्या	प्रतिशत	क्षेत्रफल (वकिमी)	प्रतिशत	
जम्मा	२५१०४	१००	२०४.१	१००	१२६.९४

स्रोत: संघीय मामीला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, २०७५ तथा घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

३.३ उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण

उमेरका आधारमा जनसंख्याको स्थिति हेर्दा उमेर समुह अनुसार ५ वर्षमुनिको २५४० र ७० वर्ष भन्दा माथिको ७७७ रहेको देखिन्छ। लैंगिकताका आधारमा वडागत रूपमा उमेर समुह अनुसारको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ९: उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण

वडा नं.	उमेर समुह अनुसार जनसंख्या															
	५ वर्ष मुनी		६-१४ वर्ष		१५-१८ वर्ष		१९-२४ वर्ष		२५-४९ वर्ष		५०-५९ वर्ष		६०-६९ वर्ष		७० वर्ष माथि	
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
१	१५२	१४३	२६८	२७६	१२०	११२	३८७	३६१	१७३	१६०	८२	६७	५८	३६	३०	४१
२	१५९	१५४	३१०	२६५	१५४	११४	५८५	५०६	२२८	२१४	१३०	१३७	९३	७७	६१	५३
३	२२०	२०६	३४६	३७४	१३१	१५५	५२६	५००	२५५	१९६	११८	१११	७१	७०	५९	४४
४	१८९	१५२	३५०	३५६	१५६	१३५	५५३	४६८	२०२	१९२	१०६	१०१	९६	८३	३५	४२
५	१८२	१५८	४०५	३००	१६१	१७१	५८२	४८७	२०८	२०२	११०	११६	७३	७१	६८	६५
६	१२१	१०३	२८३	२३३	१३६	९९	४३५	३५९	१५६	१२९	८१	७२	५५	५९	५०	३०
७	१६४	१५२	३९८	३१४	२१४	१७८	८०४	६६४	३१८	२२९	१७५	१५०	९८	८८	८२	४५
८	१४७	१३८	३०१	२५२	१३९	१४७	५०८	४२५	२५०	२२७	१३५	९९	७२	५५	४२	३०
जम्मा	१३३४	१२०६	२६६१	२३७०	१२११	११११	४३८०	३७७०	१७९०	१५४९	९३७	८५३	६१६	५३९	४२७	३५०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

३.४ मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण

यस गाउँपालिका भित्र मातृभाषाका आधारमा जनसंख्याको स्थिति हेर्दा अधिकतम् अर्थात् ७०.१६ प्रतिशत जनसंख्याले नेपाली बोल्ने गरेका छन्। त्यसैगरी मगर, चाम्लिङ र तामाङ बोल्ने क्रमशः १४.५८, ३.०५ र ३.७८ प्रतिशत रहेका छन्। वडागत रूपमा मातृभाषाका आधारमा जनसंख्या विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका १०: मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण

वडा नम्बर	मातृभाषा अनुसार जनसंख्या									
	नेपाली	मगर	मैथिली	हिन्दी	वान्तवा	चाम्लिङ	लिम्बु	तामाङ/शेर्पा	अन्य	जम्मा
१	६४८	१८१७	१	०	०	०	०	०	०	२४६६
२	१९६७	१५५	२	०	०	१३२	०	३१२	६७२	३२४०
३	२७९८	६६	७	०	१	३७५	०	१३५	०	३३८२
४	२४५२	२३	७	२	०	१७३	०	०	५५९	३२१६
५	३२७७	७०	९	१	१	१	०	०	०	३३५९
६	२३७७	१७	६	१	०	०	०	०	०	२४०१
७	१३४१	१४९४	८२	०	१५	८४	४	३०८	७४५	४०७३
८	२७५३	१८	१	०	०	०	०	१९५	०	२९६७
जम्मा	१७६१३	३६६०	११५	४	१७	७६५	४	९५०	१९७६	२५१०४
प्रतिशत	७०.१६	१४.५८	०.४६	०.०२	०.०७	३.०५	०.०२	३.७८	७.८७	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

३.५ धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण

घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५ अनुसार धार्मिक हिसाबले गाउँपालिकाको जनसंख्यालाई हेर्दा हिन्दु धर्म मान्नेहरु १८३२९ अर्थात ७३.०१ प्रतिशत रहेका छन् । त्यसैगरी, बौद्ध र किराँत धर्म मान्नेहरुको जससंख्या क्रमशः ३४८९ र १६७४ रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ११: धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण

वडा नम्बर	धर्म अनुसार जनसंख्या								
	हिन्दु	बौद्ध	ईस्लाम	इसाई	किराँत	जैन	अन्य	उल्लेख नभएको	जम्मा
१	८०६	१४१९	१	१८३	४९	०	०	८	२४६६
२	२६५७	३२९	२	१	१३३	१	२	११५	३२४०
३	३१५६	१७६	३	१६	२६	०	०	५	३३८२
४	२८६४	२४३	२	१०१	१	०	०	५	३२१६
५	१६९३	२	२	२५९	१३७७	३	०	२३	३३५९
६	२२४१	११४	१	३६	०	०	०	९	२४०१
७	२१७९	१००१	१	५३	८८	०	११	७४०	४०७३
८	२७३३	२०५	०	२४	०	०	०	५	२९६७
जम्मा	१८३२९	३४८९	१२	६७३	१६७४	४	१३	९१०	२५१०४
प्रतिशत	७३.०१	१३.९०	०.०५	२.६८	६.६७	०.०२	०.०५	३.६२	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

३.६ जातिगत आधारमा घरपरिवार विवरण

जातजातिगत आधारमा घरपरिवारको स्थिति हेर्दा सबैभन्दा बढी पहाडी आदिवासि जनाजाती ५६.०९ प्रतिशत र दोस्रो स्थानमा पहाडी ब्राह्मण क्षेत्री २२.२५ प्रतिशत घरपरिवार रहेका छन् । जातजातिगत आधारमा घरपरिवारलाई वडागत रुपमा देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १२: जातिगत आधारमा घरपरिवार विवरण

वडा नम्बर	जातिगत आधारमा घरपरिवार संख्या								
	पहाडी ब्राह्मण /क्षेत्री	तराई ब्राह्मण /क्षेत्री	पहाडी आदिवासी /जनजाती	तराई आदिवासी /जनजाती	पहाडी दलित	तराई दलित	पहाडी अन्य	तराई अन्य	जम्मा
१	४३	०	९७	०	०	०	२८९	०	४२९
२	२५४	०	२२३	१	७२	१	२	०	५५३
३	१५१	२	२५३	१	४०	०	५	०	४५२
४	११८	०	१६८	१	९२	०	४४	०	४२३
५	१०१	१	३७९	१	२९	०	७	०	५१८
६	८८	१	२३०	३	१४	०	१०	०	३४६
७	१५८	१	४३९	६	११८	५	१११	११	८४९
८	०	१	५१३	५	११	०	४	०	५३४
जम्मा	९१३	६	२३०२	१८	३७६	६	४७२	११	४१०४
प्रतिशत	२२.२५	०.१५	५६.०९	०.४४	९.१६	०.१५	११.५०	०.२७	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

३.७ जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण

जातजातिगत आधारमा जनसंख्याको स्थिति हेर्दा सबैभन्दा पहाडी आदिवासी जनजाती ५६.९२ प्रतिशत र दोस्रो स्थानमा पहाडी ब्राह्मण क्षेत्री २१.८९ प्रतिशत रहेका छन् । जातजातिगत आधारमा जनसंख्यालाई वडागत रुपमा देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १३: जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण

वडा नम्बर	जातिगत आधारमा जनसंख्या										
	पहाडी वाग्मण /क्षेत्री	तराई वाग्मण /क्षेत्री	पहाडी आदीवासी /जनजाती	तराई आदीवासी /जनजाती	पहाडी दलित	तराई दलित	मुस्लिम	पहाडी अन्य	तराई अन्य	उल्लेख नभएको	जम्मा
१	२१९	०	४७७	३	१	०	०	०	०	१७६६	२४६६
२	१४४४	४	१३१३	१०	३६९	३	०	०	०	९७	३२४०
३	१००१	४	२०३७	६	३२७	५	१	०	०	१	३३८२
४	८९५	२	१५५२	७	७४६	३	०	५	१	५	३२१६
५	५९९	९	२५४४	१०	१८८	२	०	०	०	७	३३५९
६	५५४	९	१७१३	२०	९८	३	०	०	०	४	२४०१
७	७८३	५	१७८०	३१	५३४	२५	०	०	६०	८५५	४०७३
८	१	४	२८७२	७	७८	०	०	०	०	५	२९६७
जम्मा	५४९६	३७	१४२८८	९४	२३४१	४१	१	५	६१	२७४०	२५१०४
प्रतिशत	२१.८९	०.१५	५६.९२	०.३७	९.३३	०.१६	०.००	०.०२	०.२४	१०.९१	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

३.८ घरमुलीको विवरण

लैङ्गिकताका आधारमा घरमुलीको स्थिति हेर्दा कूल ४१०४ घरपरिवार मध्ये पुरुष घरमुली हुने घरपरिवार ३६०७ र महिला घरमुली हुने घरपरिवार ४९७ रहेका छन् । लिङ्गका आधारमा वडागत घरमुलीको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका १४: घरमुलीको विवरण

वडा नं.	घरपरिवार संख्या		
	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	जम्मा
१	३८५	४४	४२९
२	४९२	६१	५५३
३	४०४	४८	४५२
४	३७७	४६	४२३
५	४३५	८३	५१८
६	३१६	३०	३४६
७	७८०	६९	८४९
८	४१८	११६	५३४
जम्मा	३६०७	४९७	४१०४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

३.९ अपाङ्गताको आधारमा जनसंख्या

गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न खालका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु ३५४ जना मध्ये सबैभन्दा उच्च शारीरिक अपाङ्गता भएकाहरुको संख्या २१२ रहेको छ । वडागत रुपमा हेर्दा वडा नं. ४ मा सबैभन्दा बढी ८४ जना अपाङ्ग रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १५: अपाङ्गताको आधारमा जनसंख्या

वडा नं.	अपाङ्गताका आधारमा जनसंख्या								
	शारीरिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	दृष्टिविहिन (आँखा नदेख्ने)	सुन्न नसक्ने (बहिरा)	बोली अकमकिने (भकभके)	मनोसामाजिक अपाङ्गता	अपाङ्ग नभएको	उल्लेख नभएको	जम्मा

वडा नं.	अपांगताका आधारमा जनसंख्या								
	शारीरिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	दृष्टिविहिन (आँखा नदेख्ने)	सुन्न नसक्ने (बहिरा)	बोली अकमकिने (भकभक)	मनोसामाजिक अपाङ्गता	अपाङ्ग नभएको	उल्लेख नभएको	जम्मा
१	२५	४	१	०	४	५	२०८०	३४७	२४६६
२	२७	५	१	९	८	१	३०८७	१०२	३२४०
३	१७	१	०	४	७	१	३३४२	१०	३३८२
४	५२	८	१०	९	३	२	३१०४	२८	३२१६
५	३२	२	३	६	११	३	३२७२	३०	३३५९
६	३४	०	०	०	५	३	२३२८	३१	२४०१
७	१८	५	३	२	४	४	४०३७	०	४०७३
८	७	०	२	४	१	१	२९३७	१५	२९६७
जम्मा	२१२	२५	२०	३४	४३	२०	२४१८७	५६३	२५१०४
प्रतिशत	०.८४४	०.१	०.०८	०.१३५	०.१७१	०.०८	९६.३५	२.२४३	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

३.१० बसोबासको अवस्था सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २५१०४ जना मध्ये ६९.६५ प्रतिशत जनसंख्या आफ्नै घरमा बस्ने गरेका छन् । त्यसैगरी, स्वदेशमै अन्यत्र रहेको र विदेश गएकाहरुको जनसंख्या क्रमशः ६१९२ र ११६६ रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरणलाई देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १६: बसोबासको अवस्था सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	बसोबासका आधारमा जनसंख्या विवरण				
	गणना गरेको स्थान बसोबास गरेको	स्वदेशमा अन्यत्र बसोबास गरेको	विदेश गएको	उल्लेख नभएको	जम्मा
१	११	२२६८	११४	७३	२४६६
२	२४०८	६४०	१३६	५६	३२४०
३	२६८३	५२४	१७३	२	३३८२
४	२२२६	७९०	१९४	६	३२१६
५	२७५६	४५५	१४०	८	३३५९
६	१८०५	४६९	१२१	६	२४०१
७	३३६७	४२१	१७५	११०	४०७३
८	२२२८	६२५	११३	१	२९६७
जम्मा	१७४८४	६१९२	११६६	२६२	२५१०४
प्रतिशत	६९.६५	२४.६७	४.६५	१.०४	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

३.११ बैवाहिक स्थिति

गाउँपालिकाको जनसंख्याको बैवाहिक स्थितिलाई हेर्दा ५१८० जना अविवाहित, ६१५६ कम उमेर, ११६१८ जना एकल विवाहित तथा ३३८ जना विदुर वा विधवा रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका १७: बैवाहिक स्थिति

वडा नम्बर	बैवाहिक स्थिति सम्बन्धी विवरण									
	अविवाहित	एकल विवाह	बहुविवाह	पुनः विवाह	विधवा/विदुर	सम्बन्ध विच्छेद	विवाहित तर अलग	कम उमेर	उपलब्ध नभएको	जम्मा
१	६५४	११२३	३७	२	०	०	०	५१०	१४०	२४६६
२	७३७	१६२५	४२	१	९२	०	४	६३३	१०६	३२४०

वडा नम्बर	बैवाहिक स्थिति सम्बन्धी विवरण									
	अविवाहित	एकल विवाह	बहुविवाह	पुनः विवाह	विधवा/विदुर	सम्बन्ध विच्छेद	विवाहित तर अलग	कम उमेर	उपलब्ध नभएको	जम्मा
३	६३०	१६१७	३३	१९	६	१	०	१०४२	३४	३३८२
४	२३९	१५२७	७०	७	१६	२	१४	१३२०	२१	३२१६
५	१०१९	१५१२	२९	०	३	०	१	६२४	१७	३३५९
६	७०७	१०९५	३५	२	५८	४	०	४२९	७१	२४०१
७	८७९	१६१४	४१	१	७८	२	९	५७४	८७५	४०७३
८	३१५	१५०५	१२	१	८५	९	२	१०२४	१४	२९६७
जम्मा	५१८०	११६१८	२९९	३३	३३८	१८	३०	६१५६	१४३२	२५१०४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

३.१२ व्यक्तिगत घटना विवरण (२०७४ चैत्र मसान्त सम्म दर्ता भएका विवरण अनुसार)

गतवर्षको आँकडा अनुसार गाउँपालिकाको वडागत व्यक्तिगत घटना दर्ता विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका १८: व्यक्तिगत घटना विवरण

वडा नम्बर	जन्म	मृत्यु	विवाह	सम्बन्ध विच्छेद (जोडी)	बसाइँसराई	
					आएको	गएको
१	१४५	१७	५८	०	०	२१
२	८८	१४	४२	०	२	३७
३	६७	७	२८	२	०	७७
४	७३	१०	३६	२	०	७२
५	११४	१८	३३	०	२	३१
६	७१	९	२०	०	६	६
७	१२१	२६	६८	०	६	२७
८	४५	६	२२	०	११	२
जम्मा	७२४	१०७	३१७	२	२७	२७३

स्रोत: गाउँपालिका कार्यालय, २०७५

परिच्छेद ४: आर्थिक अवस्था

यस परिच्छेदमा गाउँपालिकाको पेशा, रोजगारी, कृषि, उद्योग व्यापार तथा व्यवसाय, सहकारी, पर्यटन, बैंक तथा वित्तिय संस्था आर्थिक गतिविधि सम्बन्धी विवरणलाई विविध शिर्षकहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.१ प्रमुख आर्थिक विवरण

यस शिर्षक अन्तरगत आर्थिक गतिविधिको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.१.१ आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या

जनगणना २०६८ का अनुसार यस गाउँपालिका अन्तरगत आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्यालाई उमेर समूह र लिंग अनुसार वर्गीकरण गरी प्रस्तुत गरिएको छ । आर्थिक रूपले सक्रिय रहने १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहका ५२.०९ जनसंख्या रहेको छन् । यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका १९: आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या

क्र.सं.	उमेर समूह	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
१	० देखि १४	४८११	४७१६	९५२७	४०.५७
२	१५ देखि ५९	५५०२	६७२९	१२२३१	५२.०९
३	६० भन्दा माथी	८६६	८५७	१७२३	७.३३८
जम्मा		१११७९	१२३०२	२३४८१	१००

स्रोत: केन्द्रिय तथ्यांक विभाग, २०६८

४.१.२ प्रमुख पेशा अनुसार जनसंख्या

गाउँपालिकाको कूल जनसंख्या २५१०४ मध्ये ७८७५ अर्थात ३१.३७ प्रतिशत जनसंख्याको मुख्य पेशा कृषि तथा पशुपालन रहेको छ । जस अनुसार अध्ययन गर्नेहरूको संख्या २०.३९ प्रतिशत रहेका छन् भने ज्याला मजदुरीलाई प्रमुख पेशा बनाउने जनसंख्या २०५२ रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २०: प्रमुख पेशा अनुसार जनसंख्या

वडा नं	कृषि तथा पशुपालन	नोकरी	उद्योग तथा व्यापार	ज्याला/मजदुरी	व्यवसायिक कार्य	वैदेशिक रोजगारी	विद्यार्थी (अध्ययनरत)	गृहणी	वेरोजगार	कम उमेर	अन्य	उल्लेख नभएको
१	१०१८	५६	३१	१४७	१	१४८	४७२	१०	०	५०५	०	७८
२	९८६	१२५	३९	३४१	४	१५२	६६७	२३८	६५	५५३	११	५९
३	१३८५	५७	१७	२५९	१	१४१	५६८	७०	५१	८१३	२	१८
४	१०१३	७४	६२	३२६	०	१९९	६७६	१८४	२३	६४४	६	९
५	१०६९	१००	७२	३१७	३	१४९	८४५	७१	१२	६२१	१	९९
६	६९७	१२१	७९	२९७	२	१५९	५३४	५०	११	४२२	०	२९
७	४६५	१६५	२१०	३६२	१२	२०२	७९५	३८८	२११	५८३	१	६७९
८	१२४२	३६	४	३	१	५९२	५६१	५	०	५१४	३	६
जम्मा	७८७५	७३४	५१४	२०५२	२४	१७४२	५११८	१०१६	३७३	४६५५	२४	९७७
प्रतिशत	३१.३७	२.९२	२.०५	८.१७	०.१०	६.९४	२०.३९	४.०५	१.४९	१८.५४	०.१०	३.८९

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२ कृषि तथा पशु विकास

यस शिर्षकमा सिंचाई, कृषि तथा पशु विकास सम्बन्धी गतिविधिहरूलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.२.१ सिंचाई सुविधा सम्बन्धी विवरण

यस क्षेत्रमा सिंचाईका लागि ३ वटा खोला तथा पोखरी उपलब्ध रहेको देखिन्छ । यसबाट गाउँपालिका भित्र खेती योग्य जमिनहरूमा सिंचाई गर्ने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी थप विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका २१: सिंचाई सुविधा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सिंचाईको श्रोतको नाम	गाउँपालिकाको नाम	वडा नं.	कैफियत
१	त्रियुगा खोला	रौतामाई	७	
२	छौडी खोला	रौतामाई	७	
३	रसुवा खोला	रौतामाई	२,३,५	
४	राकली खोला	रौतामाई	५	
५	यारी खोला	रौतामाई	१	
६	खारी खोला	रौतामाई	२	
७	दायुँ खोला	रौतामाई	३	
८	खकिउ खोला	रौतामाई	३	
९	पुवरि खोला	रौतामाई	७	

स्रोत: समुह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.२.२ कृषि कार्यमा उपयोग भएको जग्गा र स्वामित्व सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिका क्षेत्रमा कृषि कार्यका लागि उपयोग गरिएको कूल जमिन ३४५९४ रोपनी रहेको देखिन्छ । जस मध्ये आफ्नो परिवारको नामको जग्गा उपयोग गर्ने घरपरिवार र अरुको नाममा रहेको जग्गा उपयोग गर्ने घरपरिवार संख्या क्रमशः ३२८३ र २७० रहेको छ । अन्य स्वामित्वको जमिन ८२९ रोपनी उपयोग भएको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २२: कृषि कार्यमा उपयोग भएको जग्गा र स्वामित्व सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	आफ्नो परिवारको नामको जग्गा उपभोग गर्ने		अरुको नाममा रहेको जग्गा उपयोग गर्ने		अन्य स्वामित्वको जग्गा उपयोग गर्ने		कृषि कार्य नगर्ने परिवार	कृषि कार्यका लागि उपयोग भएको कूल जमिन क्षेत्रफल (रोपनी)
	परिवार	क्षेत्रफल (रोपनी)	परिवार	क्षेत्रफल (रोपनी)	परिवार	क्षेत्रफल (रोपनी)		
१	३१२	२९५३	२३	९३	१४२	७७५	७	३८२१
२	४६८	४४३६	९७	४८८	३	२१	७६	४९४५
३	३७५	४४४६	३	२०	०	०	५२	४४६६
४	४०९	४१२३	५०	२३३	५	२५	९	४३८१
५	४६४	३८०९	४१	३९४	२	६	२६	४२०९
६	३०१	३३९४	२५	१९६	०	०	३८	३५९०
७	४३९	४४८५	५	२७	०	०	४०७	४५१२
८	५१५	४५५८	२६	११०	१	२	११	४६७०
जम्मा	३२८३	३२२०४	२७०	१५६१	१५३	८२९	६२६	३४५९४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.३ अन्न, दलहन र तेलहन बाली उत्पादन र विक्री सम्बन्धी विवरण

बालीजन्य उपजहरू मध्ये अन्नबाली, दलहन बाली, तेलहन बाली क्रमशः २९८५२ रोपनी, ३२५३ रोपनी र ७०९ रोपनी जग्गामा क्रमशः १८७९५५८, ११६७२५ र ७४३३ क्विन्टल उत्पादन हुने गरेको छ । यी उपजहरू उत्पादनको केहि परिमाणमा विक्री हुने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २३: अन्न, दलहन र तेलहन बाली उत्पादन र बिक्री सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	अन्नबाली			दलहन बाली			तेलहन बाली		
	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	विक्री (क्विन्टल)	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	विक्री (क्विन्टल)	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	विक्री (क्विन्टल)
१	३५०३	९६३८०२	४२०७७०	१३०	२०५०४	६४७२१	११	७००	५०२
२	६४३७	४०६७८६	३५४४	७६७	७५३९०	७१०	४२	१९००	१४०
३	२६०	१२४५	७	१२६	५३२	०	०	०	०
४	८९०१	२५९५५	९००३	६०१	२७७७	६०४५	५०१	११	७
५	६६७४	२७९७०५	२२३	१४२७	१४६५४	४७७	३	७०	०
६	३४४८	१९१६३७	१८१४१	१७७	२५८४	१२००	१३८	४६९०	८९९
७	५१६	४७०४	५७३	०	०	०	०	०	०
८	११३	५७२४	१४	२५	२८४	१३	१४	६२	७
जम्मा	२९८५२	१८७९५५८	४५२२७५	३२५३	११६७२५	७३१६६	७०९	७४३३	१५५५

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.४ फलफूल, तरकारी र नगदेवाली सम्बन्धी विवरण

यस क्षेत्रमा उत्पादित तरकारी, फलफूल र नगदेवाली उत्पादनको अवस्था हेर्दा क्रमशः १५६८ रोपनी, ५१६ रोपनी र १५५ रोपनी जम्गामा क्रमशः ६७४४७, २१८०३१ र ५७३२ क्विन्टल उत्पादन हुने गरेको छ। यी उपजहरुको बिक्रीको अवस्था र वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २४: फलफूल, तरकारी र नगदेवाली सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	तरकारी			फलफूल			नगदे बाली		
	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	विक्री (क्विन्टल)	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	विक्री (क्विन्टल)	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	विक्री (क्विन्टल)
१	६४	१५७०३	१६२३८	१८	०	०	२	२००	८१
२	७२	२६५७२	०	१६	७००	५००	०	०	०
३	०	१	०	०	०	०	०	०	०
४	२३५	७६४	३१७८	१२३	१७५१६	१७९९२	१०५	१३५५	१२१३
५	१६	१०७४	२	७७	८१०५२	३४५०२५	२१	२६६५	०
६	१०८०	१९०९४	२९४६६	२४५	११७६३५	२१३६०३	१७	१४६८	२०६०
७	३०	७०	४६०००२	१०	१५०	५०	०	०	०
८	७१	४१६९	५२७	२७	९७८	६०९	१०	४४	३
जम्मा	१५६८	६७४४७	५०९४१३	५१६	२१८०३१	५७६९७९	१५५	५७३२	३३५७

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.५ बैकल्पिक बाली सम्बन्धी विवरण

यस क्षेत्रमा बैकल्पिक बालीका रुपमा माछापालन, मौरीपालन भएको देखिन्छ। यस गाउँपालिकाको क्षेत्रमा कुल ३७८ वटा पोखरीबाट २९७३ क्विन्टल माछा उत्पादन हुने गरेका छन् भने २०५ घर मौरीबाट ५११ किलोग्राम मह उत्पादन हुने गरेको छ। बैकल्पिक बाली सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका २५: बैकल्पिक बाली सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	माछा पालन			मौरी पालन	
	पोखरी संख्या	क्षेत्रफल	उत्पादन (क्विन्टल)	घर संख्या	उत्पादन (केजी)
१	०	०	०	१३	८
२	५	१६	३३५	३	१०

वडा नं.	माछा पालन			मौरी पालन	
	पोखरी संख्या	क्षेत्रफल	उत्पादन (क्विन्टल)	घार संख्या	उत्पादन (केजी)
३	०	०	०	०	०
४	५	०	९५	४५	८४
५	३	१	१०	११	२०
६	१	१	२	४०	४
७	०	०	०	१२	६०
८	४	६०	३२	५१	४००
जम्मा	१८	७८	४७४	१७५	५८६

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.६ पशुपंक्षीपालनको अवस्था सम्बन्धी विवरण

कुल ४१०४ घरपरिवार रहेको यस गाउँपालिका क्षेत्रमा ३०६२ घरपरिवारले पशुपंक्षी पालन गर्दछन् भने १०४२ घरपरिवारले पशुपंक्षीपालन गर्ने गरेका छैनन्। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २६: पशुपन्क्षीपालनको अवस्था सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	पशुपंक्षी पालन गर्ने परिवार संख्या		
	पालन गर्ने	पालन नगर्ने परिवार	जम्मा
१	२६१	१६८	४२९
२	४४१	११२	५५३
३	३५४	९८	४५२
४	३९९	२४	४२३
५	४८५	३३	५१८
६	३२७	१९	३४६
७	२६५	५८४	८४९
८	५३०	४	५३४
जम्मा	३०६२	१०४२	४१०४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.७ पशुपालन तथा दुधजन्य उत्पादनको अवस्था

यस गाउँपालिकाको दुधजन्य उत्पादनको अवस्था हेर्दा १५४८ गाई गोरु र १७९३ भैसी तथा राँगा रहेका छन् भने गाई तथा भैसीबाट २७४९० लिटर दुध तथा घिउ उत्पादन हुने गरेको छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २७: पशुपालन तथा दुधजन्य उत्पादनको अवस्था

वडा नं.	गाई/गोरु		भैसी/राँगा		सुगुर/बंगुर		जम्मा	
	संख्या	दुध/धु उत्पादन (लि)	संख्या	दुध/धु उत्पादन (लि)	पशु संख्या	मासु उत्पादन (केजी)	पशु संख्या	दुध/धु उत्पादन (लि)
१	७१	५१	३०२	३४६	०	०	३७३	३९७
२	१३७	८०	२८७	८९९	०	०	४२४	९७९
३	१२७	१	४५२	५६	०	०	५७९	५७
४	७७	१३८	९५	३३६	०	०	१७२	४७४
५	६४९	१४९	२४४	१९१	३६६	२८००	१२५९	३४०
६	३०८	१२१	२७१	८१६	५३	१०२५	६३२	९३७
७	३२	४२	१००	२३८२१	०	०	१३२	२३८६३

वडा नं.	गाई/गोरु		भैसी/राँगा		सुगुर/बंगुर		जम्मा	
	संख्या	दुध/धु उत्पादन (लि)	संख्या	दुध/धु उत्पादन (लि)	पशु संख्या	मासु उत्पादन (केजी)	पशु संख्या	दुध/धु उत्पादन (लि)
८	१४७	३१८	४२	१२५	२६	२१३०	२१५	४४३
जम्मा	१५४८	९००	१७९३	२६५९०	४४५	५९५५	३७८६	२७४९०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.८ मासुजन्य तथा श्रमजन्य पशुपालनको अवस्था

यस क्षेत्रमा मासुजन्य पशुपंक्षीपालन अन्तरगत ४४९५ भैंडा बाख्रा, ११९० वटा कुखुरा तथा हाँस र ८ वटा अन्य पशुपंक्षी रहेका छन् । यी पशुपंक्षीबाट वार्षिक १३४९९ किलोग्राम मासुको उत्पादन हुने गरेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका २८: मासुजन्य तथा श्रमजन्य पशुपालनको अवस्था

वडा नम्बर	भेडाबाख्रा/खसीबोका			कुखुरा/हास संख्या			अन्य	
	संख्या	मासु उत्पादन (केजि)	ऊन (केजि)	संख्या	अण्डा उत्पादन (वटा)	मासु उत्पादन (के.जि.)	संख्या	मासु उत्पादन (के.जि.)
१	०	०	०	०	०	०	०	०
२	३	०	०	०	०	०	०	०
३	०	०	०	०	०	०	०	०
४	०	०	०	०	०	०	०	०
५	३६०२	७६००	२.६	११३८	७९६६	१७०७	०	०
६	८७५	२३६७	२.२	०	०	०	८	१६००
७	०	०	०	०	०	०	०	०
८	१५	१४५	६	५२	७७७	०	०	०
जम्मा	४४९५	१०११२	१०.८	११९०	८७४३	१७०७	८	१६००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.९ पशुपंक्षीजन्य उत्पादन बिक्रिका आधारमा घरपरिवार

गाउँपालिका क्षेत्रमा पशुपंक्षीजन्य उत्पादन बिक्री गर्ने र बिक्री नगर्ने घरपरिवार संख्या क्रमशः ६५ र ४०३९ रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका २९: पशुपंक्षीजन्य उत्पादन बिक्रिका आधारमा घरपरिवार

वडा नम्बर	पशुपंक्षीजन्य उत्पादन बिक्रिका आधारमा घरपरिवार संख्या		
	पशुपंक्षीजन्य उत्पादन बिक्री गर्ने घरपरिवार	बिक्री नगर्ने घरपरिवार	जम्मा
१	०	४२९	४२९
२	०	५५३	५५३
३	०	४५२	४५२
४	०	४२३	४२३
५	७	५११	५१८
६	५८	२८८	३४६
७	०	८४९	८४९
८	०	५३४	५३४
जम्मा	६५	४०३९	४१०४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.१० खाद्यान्न उत्पादनमा आत्मनिर्भरताको अवस्था

गाउँपालिका भित्र रहेका जम्मा ४१०४ घरपरिवार मध्ये ५२७ घरपरिवारमा ९ महिना देखि १ वर्ष सम्म आफ्नै उत्पादनले खान पुग्दछ भने १५१५ घरपरिवारलाई ३ महिना सम्म खान पुग्ने देखिन्छ । खाद्यान्नमा आत्मनिर्भरताको अवस्था सम्बन्धी वडागत विवरण देहायमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३०: खाद्यान्न उत्पादनमा आत्मनिर्भरताको अवस्था

वडा नम्बर	३ महिना सम्म खान पुग्ने	४ देखि ६ महिना सम्म खान पुग्ने	७ देखि ९ महिना सम्म खान पुग्ने	९ महिना देखि वर्ष दिन खान पुग्ने	जम्मा
१	९६	१८६	९१	५६	४२९
२	१५८	१७८	९८	११९	५५३
३	१५२	२९८	२	०	४५२
४	७	१४८	१५८	११०	४२३
५	१८०	२८१	४६	११	५१८
६	१२१	१४२	४४	३९	३४६
७	४६८	१८४	२६	१७१	८४९
८	३३३	१६३	१७	२१	५३४
जम्मा	१५१५	१५८०	४८२	५२७	४१०४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.११ कृषि उपजमा लाग्ने रोग तथा कीरा

यस क्षेत्रमा तरकारी, फलफूल, खाद्यान्न, दलहन तथा नगदे वालीमा उच्च पहाडी क्षेत्रमा देखापर्ने रोग तथा किराले नकारात्मक रूपले प्रभावित गर्ने गरेको देखिन्छ । यस्ता रोग तथा कीराको विवरण वाली अनुसार देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ३१: कृषि उपजमा लाग्ने रोग तथा कीरा

साधारणतया तरकारी वालीमा लाग्ने किरा वा रोगको नाम	साधारणतया फलफूल खेतीमा लाग्ने किरा वा रोगको नाम	साधारणतया खाद्यान्न वालीमा लाग्ने किरा वा रोगको नाम	साधारणतया दलहन वालीमा लाग्ने किरा वा रोगको नाम	साधारणतया नगदे वालीमा लाग्ने किरा वा रोगको नाम
खपटे किरा	गवारो	पतेरो	पतेरो	भुसिल किरा
लाही	फुलमा अँस पार्ने कीरा	गवारो	भुसिल किरा	लाही
गवारो	फ्रुट फलाई	फटके	फौजी किरा	खपटे
फट्याङ्ग्रा		फौजी किरा	फट्याङ्ग्रा	
पतेरो		फट्याङ्ग्रा		

स्रोत: समूह छलफल तथा संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

४.२.१२ पशुपन्छीमा लाग्ने रोग तथा कीरा

यस क्षेत्रमा पशुपन्छीमा मौसम अनुसार लाग्ने रोग व्याधीले प्रभावित गर्ने गरेको देखिन्छ । यहाँ देखा पर्ने रोगको विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३२: पशुपन्छीमा लाग्ने रोग तथा कीरा

पशुपन्छी जन्तु उत्पादन	रोगको नाम
पशु	भागुते, चरचरे, खोरेत, एन्थ्रेक्स, पी.पी.आर, एन यूरिया, डर्माटाइटिस, डायरिया, पाइरेक्सिसिया, एनोरेक्सिस, एल एफ, राउन्डओम, टेपओम, महोस्ट, टिक्स, लाइस, सर्भिसाइटिस, भेट्राइटिस, पायोमेट्रा, स्वइन फिबर, खोरेत, रेविज, नाम्ले, माटे, जुका, छेरौटे, साउने ज्वरो, जुम्मा, उपियाँ, किर्ना, लुतो, थुनेलो
पंक्षी	क्सीडिपेसिस, कोराइजा गर्मसिराहो, सि आर डी, सल्मोनेलासिस, रानिखेत, फवल पक्स, हवाइडाइरिया,

पशुपन्थी जन्य उत्पादन	रोगको नाम
	मेरेक्स, जुका, गम्बोरो, रानी खेत

स्रोत: समूह छलफल तथा संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

४.२.१३ जग्गाको किसिम

जग्गालाई अबल, दोयम सिम र चहार गरी किसिम अनुसार हेर्दा कुल जग्गा ३४७९६-१७१-३७ यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी किसिम अनुसार विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ३३: जग्गाको किसिम

जग्गाको किसिम	जम्मा क्षेत्रफल
अबल	११७२-३०-७
दोयम	७१९३-४०-१३
सिम	२३४१६-६८-८
चहार	३०१५-३३-९
जम्मा	३४७९६-१७१-३७

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.३ पर्यटन विकास

यस गाउँपालिका अन्तरगत रौता पोखरी, डहर पोखरी, सुके पोखरी, चित्रेथान, ओडारे भरना, माझ खर्क, काफ्लेथुम्का, जिरे, आलम्पुरे पिकनिक स्पोर्ट, तीनतले भरना, साकेला देवी स्थान जस्ता महत्वपूर्ण पर्यटकीय स्थलहरु रहेका छन्। यस शिर्षक अन्तर्गत धार्मिक, साँस्कृतिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रको चर्चा गरिएको छ।

४.३.१ धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण

धार्मिक, साँस्कृतिक तथा प्राकृतिक दृष्टिले पर्यटकीय महत्व रहेका मुख्य १३ वटा स्थलहरु यस क्षेत्रमा रहेका छन्। यस सम्बन्धी स्थलगत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३४: धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण

स्थलको नाम	वडा नम्बर	भौतिक पूर्वाधार			स्वामित्व	विशेषता	वार्षिक पर्यटक आगमन संख्या
		सडकको पहुँच	होटल, लज, रेष्टुरा संख्या	नजिकको बजार केन्द्र सम्मको दुरी (किमी)			
मन्दिर	१				सामुदायिक	धार्मिक	
गणेश मन्दिर	२		२		सामुदायिक	धार्मिक	
साकेलादेवी मन्दिर	३				सामुदायिक	धार्मिक	
गुप्तेश्वर महादेव मन्दिर	३				सामुदायिक	धार्मिक	
जलनदरा देवी मन्दिर	३				सामुदायिक	धार्मिक	
शिवालय मन्दिर, पोखरी	४		१		सामुदायिक	धार्मिक	
साकेला मन्दिर, सल्ले	४		२		सामुदायिक	धार्मिक	
सानिरौता	५		४		सामुदायिक	ऐतिहासिक	
रौतामाई मन्दिर	६		४		सामुदायिक	धार्मिक, ऐतिहासिक	
शिवालय मन्दिर	७		५		सामुदायिक	धार्मिक	

स्थलको नाम	वडा नम्बर	भौतिक पूर्वाधार			स्वामित्व	विशेषता	बार्षिक पर्यटक आगमन संख्या
		सडकको पहुँच	होटल, लज, रेष्टुराँ संख्या	नजिकको बजार केन्द्र सम्मको दुरी (किमी)			
गिता मन्दिर	७		५		सामुदायिक	धार्मिक	
शेर्पा गुम्बा	७		५		सामुदायिक	धार्मिक	
थाले गुम्बा	७		५		सामुदायिक	धार्मिक	
शिवालय मन्दिर, रसुवा दोभान	२		२		सामुदायिक	धार्मिक	

स्रोत: जानकारी व्यक्ति अन्तर्वार्ता, २०७५

४.४ स्थानीय बजार तथा बजार केन्द्रको विवरण

यस क्षेत्रमा दैनिक उपभोग्य सामग्रीहरू प्राप्त हुने स्थानीय बजार तथा बजार केन्द्र उपलब्ध रहेका छन् । यस सम्बन्धी अन्य विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ३५: स्थानीय बजार तथा बजार केन्द्रको विवरण

क्र.सं.	व्यापारिक केन्द्रहरूका नाम	मुख्य व्यापारिक वस्तुहरू
१	माभुखर्क	दैनिक उपभोग्य सामग्रीहरू
२	भुङ्गार	दैनिक उपभोग्य सामग्रीहरू
३	सल्ले बजार	दैनिक उपभोग्य सामग्रीहरू
४	पोखरी, कुल्लेदार, फोक्सिनटार बजार	दैनिक उपभोग्य सामग्रीहरू
५	रौता निकास	दैनिक उपभोग्य सामग्रीहरू
६	मुर्कुची बजार	दैनिक उपभोग्य सामग्रीहरू

स्रोत: समुह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तर्वार्ता, २०७५

४.५ बैंक तथा वित्तिय संस्था र सहकारी सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिका भित्र वित्तिय संस्थाका रूपमा २६ वटा सहकारी संस्थाहरू रहेको पाइन्छ । यस्ता संस्थाहरूको लगानी तथा लगानीको मुख्य क्षेत्र सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३६: बैंक तथा वित्तिय संस्था र सहकारी सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	बैंक तथा सहकारी संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	बार्षिक कारोबार रकम (रु.हजारमा)	लगानी रकम (रु.हजारमा)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
क.	वाणिज्य बैंक				
ख.	विकास बैंक				
ग.	लघु वित्त संस्था				
घ.	सहकारी संस्था				
१	कोपिला कृषि सहकारी संस्था लि.				
२	कल्याणकारी कृषि सहकारी सं.लि.				
३	पञ्चकौशिका महिला कृषि स.सं.लि.				
४	शुभकामना कृषि स.सं.लि.				
५	कञ्चन महिला ब. स.सं.लि.				
६	प्रगतिशिल कृषि स.सं.लि.				
७	चित्रेथान कृषि सहकारी सं.लि.				
८	शिखर कृषि सहकारी सं.लि.				
९	खार्साने पशुपालन स.सं. लि.				

क्र.सं.	बैंक तथा सहकारी संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	बार्षिक कारोबार रकम (रु.हजारमा)	लगानी रकम (रु.हजारमा)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
१०	बसन्त लघुउद्यम ब. तथा ऋ. स.सं.लि.				
११	हातेमालो कृषि सहकारी सं.लि.				
१२	गरिवी निवारण ब. तथा ऋ. स.सं.लि.				
१३	रौता चिया विकास तथा प्रशोधन स.सं.लि.				
१४	रौतामाई कृषि स.सं.लि.				
१५	रौतामाई बहुउद्देश्यीय स.सं.लि.				
१६	सामुहिक कृषि सहकारी सं.लि.				
१७	सामुहिक कृषि सहकारी सं.लि.				
१८	महिला साना किसान कृ.स.सं.लि.				
१९	सल्लेनी महिला कृषि स.सं.लि.				
२०	पुवारे कृषि सहकारी सं.लि.				
२१	महिला कृषि सहकारी सं.लि.				
२२	नाईमा कृषि सहकारी सं.लि.				
२३	सहकारी संस्था लि.				
२४	सिंहकाली बहुउद्देश्यीय स.सं.लि.				
२५	सुन्तालाजात फलफुल विकास स.सं.लि.				
२६	रौतामाई कृषि सहकारी सं.लि.				

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

४.६ व्यवसायीक सीपमूलक तालिम

४.६.१ व्यवसायीक सीपमूलक तालिम लिने घरपरिवारको विवरण

गाउँपालिका क्षेत्र व्यवसायीक तथा सीपमूलक तालिम लिने घरपरिवारको संख्या ३९०७ रहेका छन् । जस अन्तरगत सबैभन्दा बढी अन्य खालको तालिम लिने घरपरिवारको संख्या ३३८३ रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ३७: व्यवसायी सीपमूलक तालिम लिने घरपरिवारको विवरण

वडा नम्बर	सिलाई, बुनाई, बुटिक,श्रृंगार तथा पार्लर	सूचना प्रविधि, इलेक्ट्रिकल तथा इलेक्ट्रोनिक्स	निर्माण सम्बन्धी(म्यासन,कापेन्ट्री आदी)	इञ्जिनियरिङ्ग, अटोमोवाइल र मकानिक्स	कृषि सम्बन्धी	जनस्वास्थ्य सम्बन्धी	पशु स्वास्थ्य	पर्यटन सम्बन्धी	उद्योग तथा कला सम्बन्धी	अन्य	उल्लेख नभएको
१	०	१	०	१	८	१	१	४	०	४१६	०
२	६	०	०	०	०	०	०	०	०	५४६	०
३	०	२	१	०	२	३	१	०	१	४३६	०
४	४०	८	५१	१	११	१२	७	०	१	३२३	०
५	१७	३	१	१	०	०	३	०	१	४५०	०
६	१७	२	६७	१	३९	२७	९	२	९	२	०
७	३४	४	०	३	२	४	१	०	०	७७४	०
८	४०	६१	०	१	५	५	१	०	१	४३६	०
जम्मा	१५४	८१	१२०	८	६७	५२	२३	६	१३	३३८३	०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.६.२ व्यवसायीक सीपमूलक तालिम लिनेहरुको विवरण

व्यवसायीक तथा सीपमूलक तालिम लिनेहरुको कूल संख्या ६५४ रहेको छ । जसमध्ये महिला ३११ र पुरुष ३४३ जना रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३८: व्यवसायी सीपमूलक तालिम लिनेहरुको विवरण

वडा नम्बर	महिला	पुरुष	जम्मा
१	३	१४	१७
२	६	२	८
३	११	६	१७
४	६२	१२४	१८६
५	१८	१२	३०
६	७६	१२०	१९६
७	४६	११	५७
८	८९	५४	१४३
जम्मा	३११	३४३	६५४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.७ बैङ्क तथा वित्तिय संस्थामा खाता हुने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका कुल ४१०४ घरपरिवार मध्ये १६०६ घरपरिवारले बैङ्क तथा वित्तिय संस्थाहरुमा खाता खोलेर आर्थिक कारोबार गरेका छन् भने २४९८ घरपरिवारको भने कुनै पनि वित्तिय संस्थाहरुमा खाता नरहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३९: बैङ्क तथा वित्तिय संस्थामा खाता हुने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	बैङ्क तथा वित्तिय संस्थामा खाता हुने घरपरिवार संख्या		
	खाता हुने घरपरिवार संख्या	खाता नहुने घरपरिवार	जम्मा घरपरिवार संख्या
१	४७	३८२	४२९
२	३३५	२१८	५५३
३	४५१	१	४५२
४	११९	३०४	४२३
५	५६	४६२	५१८
६	२३०	११६	३४६
७	३१४	५३५	८४९
८	५४	४८०	५३४
जम्मा	१६०६	२४९८	४१०४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.८ वार्षिक आम्दानी अनुसार घरपरिवार विवरण

गाउँपालिका अन्तरगत रहेका घरपरिवारलाई वार्षिक आम्दानीको दृष्टिकोणबाट हेर्दा ५० हजार भन्दा कम आम्दानी हुने घरपरिवार ७३ र ५ लाख भन्दा माथि आम्दानी हुने घरपरिवार ३५०९ रहेको देखिन्छ । वार्षिक आम्दानीका आधारमा वर्गिकृत वडागत घरपरिवार सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ४०: वार्षिक आम्दानी अनुसार घरपरिवार विवरण

वडा नं.	वार्षिक आम्दानी अनुसार घरपरिवार संख्या
---------	--

	५० हजार भन्दा कम	(५०-१५०) हजार	(१५० - २५०) हजार	(२५०-५००) हजार	५०० हजार भन्दा माथी	उपलब्ध नभएको	जम्मा
१	८	०	०	०	४१७	४	४२९
२	०	१	०	०	५४३	९	५५३
३	०	०	०	०	४४०	१२	४५२
४	६३	२१४	८९	२९	२५	३	४२३
५	०	०	०	०	४९५	२३	५१८
६	०	४	०	०	३३७	५	३४६
७	१	०	०	०	७३५	११३	८४९
८	१	०	०	०	५१७	१६	५३४
जम्मा	७३	२१९	८९	२९	३५०९	१८५	४१०४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.९ वार्षिक खर्च अनुसार घरपरिवार विवरण

गाउँपालिका अन्तरगत रहेका घरपरिवारलाई वार्षिक खर्चका हिसाबले हेर्दा ५० हजार भन्दा कम खर्च हुने घरपरिवार ३१ र ५ लाख भन्दा माथि खर्च हुने घरपरिवार ३५०८ रहेको छ । वार्षिक खर्चका आधारमा वर्गिकृत वडागत घरपरिवार सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ४१: वार्षिक खर्च अनुसार घरपरिवार विवरण

वडा नं.	वार्षिक खर्च अनुसार घरपरिवार संख्या						
	५० हजार भन्दा कम	(५०-१५०) हजार	(१५० - २५०) हजार	(२५०-५००) हजार	५०० हजार भन्दा माथी	उपलब्ध नभएको	जम्मा
१	१	३	०	०	४२२	३	४२९
२	१	१	०	०	५४२	९	५५३
३	०	०	०	०	४३७	१५	४५२
४	२७	२४६	१००	२२	२३	५	४२३
५	०	१	०	०	४९२	२५	५१८
६	०	१	०	०	३४२	३	३४६
७	२	०	०	०	७२०	१२७	८४९
८	०	०	०	०	५३०	४	५३४
जम्मा	३१	२५२	१००	२२	३५०८	१९१	४१०४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

परिच्छेद ५: सामाजिक अवस्था

यस परिच्छेदमा शिक्षा, स्वास्थ्य, कला, संस्कृति, लक्षित वर्ग, लैंगिकता, खानेपानी, सरसफाई जस्ता सामाजिक विषयहरूमा देहाय बमोजिमका शिर्षकहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

५.१ शैक्षिक तथा मानव संसाधन विकास

यस शिर्षक अन्तरगत शैक्षिक स्थितिको बारेका उल्लेख गरिएको छ ।

५.१.१ हालको साक्षरताको अवस्था

गाउँपालिका क्षेत्रको साक्षरताको स्थिति हेर्दा पुरुष साक्षरता ७८.१४ प्रतिशत र महिला साक्षरता ७२.१३ प्रतिशत रहेको छ । साथै समग्रमा यस गाउँपालिकाको साक्षरता ७५.१४ प्रतिशत र निरक्षरता ११.४८ प्रतिशत रहेको छ । हालको साक्षरता सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४२: हालको साक्षरताको अवस्था (प्रतिशतमा)

वडा नं.	साक्षरताको स्थिति (प्रतिशतमा)			निरक्षरताको स्थिति (प्रतिशतमा)			६ वर्ष भन्दा कम उमेर समूह			उल्लेख नभएको
	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	
१	७८.११%	७०.०७%	७४.०९%	७.३२%	१७.०६%	१२.१९%	१२.२८%	११.९६%	१२.१२%	१.६२%
२	८४.५३%	७६.४५%	८०.४९%	४.४८%	११.३८%	७.९३%	९.२४%	१०.२०%	९.७२%	१.८५%
३	७६.०१%	७०.६५%	७३.३३%	१०.६६%	१६.७३%	१३.६९%	१२.८०%	१२.४४%	१२.६२%	०.३५%
४	८४.६५%	८०.७७%	८२.७१%	३.६२%	८.८९%	६.२६%	११.३८%	१०.१४%	१०.७६%	०.२८%
५	८६.५३%	८५.१६%	८५.८४%	१.२३%	३.३१%	२.२७%	१०.२३%	१०.०६%	१०.१५%	१.७६%
६	८२.९२%	७५.०९%	७९.००%	७.२१%	१४.४८%	१०.८५%	९.४२%	९.५०%	९.४६%	०.६७%
७	७१.३३%	६२.२०%	६६.७६%	५.२४%	१०.६६%	७.९५%	७.७७%	८.८५%	८.३१%	१६.८४%
८	६१.०४%	५६.६६%	५८.८५%	२८.८०%	३२.६३%	३०.७१%	९.६६%	१०.५६%	१०.११%	०.३४%
जम्मा	७८.१४%	७२.१३%	७५.१४%	८.५७%	१४.३९%	११.४८%	१०.३५%	१०.४६%	१०.४१%	२.९६%

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

५.१.२ शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण

गाउँपालिका भित्रको शिक्षाको स्तर हेर्दा आधारभूत तहको शैक्षिक उपलब्धी हासिल गरेकाहरूको संख्या ६६३१ रहेको छ भने एमफिल वा सोभन्दा माथिल्लो तहको उपाधी हासिल गर्नेहरूको संख्या १६ जना रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ४३: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण

वडा नं.	शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या										
	पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यामिक	स्नातक	स्नातकोत्तर	एमफिल वा सो भन्दा माथि	प्राविधिक एसएलसी	साधारण लेखपढ	निरक्षर	कम उमेर	उपलब्ध नभएको
१	६६९	४४३	३०४	८५	७	०	०	४३६	३००	१७१	५१
२	३८६	६१२	९६७	२२८	८२	९	०	३७१	२५१	१९	३१५
३	१३०	९०८	४६९	२७	१०	३	४	१०८०	४६५	२६५	२१
४	११५	१४८६	६७५	५४	९	०	८	४५१	२००	२१०	८
५	४२०	६६१	८५२	९५	३४	०	०	९३१	७६	१९७	९३
६	११७	९४७	४७२	१०५	२१	०	२९	२९८	२५२	४६	११४
७	६८६	१२५१	६४०	१९८	१४	२	१	४	३१५	१४०	८२२
८	५१९	३२३	३४३	३३	८	२	०	६१२	९१५	२०७	५

वडा नं.	शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या										
	पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यमिक	स्नातक	स्नातकोत्तर	एमफिल वा सो भन्दा माथि	प्राविधिक एसएलसी	साधारण लेखपढ	निरक्षर	कम उमेर	उपलब्ध नभएको
जम्मा	३०४२	६६३१	४७२२	८२५	१८५	१६	४२	४१८३	२७७४	१२५५	१४२९

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

५.१.३ शैक्षिक संस्था सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र ३८ बाल विकास केन्द्र, ४६ वटा आधारभूत र १४ वटा माध्यमिक विद्यालय गरी कुल ९८ वटा शैक्षिक संस्था रहेका छन्। विद्यालयहरूको तहगत संख्या देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ४४: शैक्षिक संस्था सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	बाल विकास केन्द्र	कक्षा १-८	कक्षा १-१२	जम्मा	कैफियत
१	३८			३८	
२		४६		४६	
३			१४	१४	
जम्मा	३८	४६	१४	९८	

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.४ विद्यालयमा अध्ययन गरीरहेका तहगत छात्रछात्राको विवरण

गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका कुल ९८ वटा शैक्षिक संस्थाहरू रहेको देखिन्छ। यी विद्यालयहरूमा अध्ययन गर्ने तहगत विद्यार्थी हेर्दा पूर्व प्राथमिक तहमा १५२०, आधारभूत तहमा ४५३७ र माध्यमिक तहमा ९४० जना विद्यार्थीहरू रहेको पाइन्छ। विद्यालय अनुसार तहगत रूपमा अध्ययन गर्ने छात्रछात्राहरूको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ४५: विद्यालयमा अध्ययन गरीरहेका तहगत छात्रछात्राको विवरण

विद्यालयको किसिम	कक्षा अनुसार छात्रछात्रा विवरण			
	कक्षा	छात्र	छात्रा	जम्मा
बाल विकास केन्द्र	ECD	७९५	७२५	१५२०
आधारभूत विद्यालय	१	३८५	३७१	७५६
	२	२९२	२४५	५३७
	३	२९९	२७५	५७४
	४	२८४	२६४	५४८
	५	२९६	३०३	५९९
	६	२४४	२७६	५२०
	७	२१९	२७५	४९४
	८	२४०	२६९	५०९
	जम्मा	२२५९	२२७८	४५३७
माध्यमिक विद्यालय	९	२४८	२८०	५२८
	१०	१८२	२३०	४१२
	११			
	१२			
	जम्मा	४३०	५१०	९४०
कुल जम्मा		५३७८	५५७६	१०९५४

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.५ शिक्षक विवरण

गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका विद्यालयहरूमा कूल ६६ स्वीकृत शिक्षक दरबन्दी रहेकोमा स्थायी दरबन्दीका २०, अस्थायी दरबन्दीका ५७ र राहत दरबन्दीका १०१ गरी कुल १७८ जना शिक्षक शिक्षिकाहरू कार्यरत रहेका छन् । यससँग सम्बन्धीत विद्यालयको तहगत शिक्षक सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ४६: शिक्षक विवरण

विद्यालयको प्रकार	स्वीकृत दरबन्दी	स्थायी दरबन्दी	अस्थायी दरबन्दी	राहत दरबन्दी	नीज स्रोत	PCF मा	तालिम प्राप्त शिक्षक	जम्मा
आधारभूत विद्यालय	५९	१०	४३	८८				२००
माध्यमिक विद्यालय	७	१०	१४	१३				४४
जम्मा	६६	२०	५७	१०१	०	०	०	२४४

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.६ शिक्षक तथा कक्षा कोठाको प्रयाप्तता

गाउँपालिका भित्र रहेका ६० वटा विद्यालयहरूमा शिक्षक तथा कक्षा कोठाको प्रयाप्तता सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ४७: शिक्षक तथा कक्षा कोठाको प्रयाप्तता

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	वडा नं.	विद्यार्थी संख्या	शिक्षक संख्या	विद्यार्थी शिक्षक अनुपात (STR)	विद्यार्थी कक्षा अनुपात (SCR)
१	रसुवा मावि, भुटार १-१२	२	३५४	१२		२६
२	मावि भारतजोर पावु १-१०	८	१६१	१०		१३
३	आधारभूत विद्यालय, नामन्ता १-८	६	६१	४		१०
४	आधारभूत विद्यालय, कोप्चे १-८	८	३०६	३		
५	दिपेन्द्र आ.बी. सेर्के, १-३	४	१४	३		
६	अन्नपूर्ण आवि, भालुपकन १-५	३	१३०	५		
७	बालकन्या आधारभूत विद्यालय टाटुने १-८	१	५८	३		
८	भैरुंग आवि, भैरुंग १-५	३	१२२	३		
९	दावा धेचन, च्योलिंगप्स, गुम्बा १-५	७	५९	३		०१:११.८
१०	दिपेन्द्र आवि, रामेटार १-५	२	५५	३		६
११	दिव्यज्योती आवि, निगाले १-३	४	४५	१		२
१२	जलकन्या आवि, कर्ताभन्ज्याङ्ग १-३	५	२३	१		
१३	जाल्पा आवि, नचन १-८	४	१२६	७		१०
१४	जनज्योती आवि, ओखेरनी १-८	२	१२२	७		१०
१५	जनजागृति आवि, कर्कुसे १-८	६	११४	७		
१६	जनज्याति आवि, पाथिभरा १-८	६	८४	६		
१७	जनता मावि, रौत रानीबास १-१०	७	२०१	८	२५.१३	२०.१
१८	जनता आवि, बलिनटार १-३	३	३५	१		
१९	जनता आवि, दिल्लीवर १-५	८	४३	४		
२०	जनता सानाकिसान आवि १-८	७	११०	४		

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	वडा नं.	विद्यार्थी संख्या	शिक्षक संख्या	विद्यार्थी शिक्षक अनुपात (STR)	विद्यार्थी कक्षा अनुपात (SCR)
२१	जनता मावि, लाफागाउँ १-१२	३	२३३	१४		
२२	जनता मावि, नौले कर्कुसे १-१०	२	१४१	११		
२३	जनता आवि, गुरासे १-५	७	३९	२		
२४	ज्योति आवि, आहेल १-८	२	९२	६		१०
२५	कालिकादेवी मावि, कालिमाटी १-१०	५	२७१	९		
२६	कौसीका मावि, धर्मे १-१०	३	१४३	८		
२७	लालीगुराँस आवि १-५	६	३०	३		
२८	महेन्द्र मावि नामेटार १-१०	१	२३९	११		१२
२९	मावि, माझखक १-१०	१	५२५	८		
३०	मावि, मुर्कुची १-१२	७	५५७	१५		२५:०१:००
३१	मावि, सेल्लेपोखरी १-१०	४	२४४	११		
३२	महाकाली आवि, ठाडाखोला १-८	१	४९	२		
३३	महिन्द्रा मावि, रसुवापोखरी १-१०	४	१८०	११		१२
३४	नवज्योति आवि, राजबास १-८	७	१३१	९		
३५	पञ्चकन्या आवि, डहर १-५	१	३५५	३		
३६	पञ्चावती आवि, भदौरे पोखरी १-८	४	११५	६		१२
३७	पञ्चावती आवि, काउलेटार १-३	५	४१	२		
३८	पञ्चावती आवि, रबुवा १-५	६	३०	३		
३९	पञ्चावती आवि, रमिते १-५	१	२६	३		
४०	आवि, चिसापानी १-३	५	१८	१		
४१	आवि, डुम्रियुमका १-५	७	३६	३		
४२	प्रावि, गिरुडाडा १-५	२	६०	३		
४३	आवि, जागिर भित्ता १-५	२	३९	५		
४४	आवि, जर्गे १-५	८	४९	४		
४५	आवि, यमुटर	८	४६	१		
४६	रामलक्ष्मी आवि, फोकसिन्टार १-८	५	६०	३		
४७	रसुवा आवि, मार्देख १-३	३	१४	१		
४८	रोता जनता आवि, बोलुनखा १-८	६	११५	५		
४९	सहकला आवि, बसेरी १-८	४	९५	५		१०
५०	सहकारी आवि, सोरुखु १-५	३	५४	३		
५१	सरस्वती आवि, बोजेपानी १-८	१	१३२	४		
५२	सरस्वती मावि, मालबासे १-१०	४	१८९	९		१६
५३	सिद्धि गणेश आवि हा.पा १-८	५	१०७	५		
५४	युवा आवि डुर्कुचुङ १-८	५	११३	५		
५५	पशुपति मावि डाडागाउँ १-१२	५	२६२	१२		
५६	कुलेटार आवि १-५	५	४७	५		
५७	सिद्ध आवि माझ टोल १-८	५	६६	७		

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	वडा नं.	विद्यार्थी संख्या	शिक्षक संख्या	विद्यार्थी शिक्षक अनुपात (STR)	विद्यार्थी कक्षा अनुपात (SCR)
५८	सिंहकाली आवि पाकाना १-८	३	६७	५		
५९	सहकला आवि फार्से १-८	३	५९	५		
६०	आवि खमारे १-३	८	३०	३		

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.७ विशेष कक्षा सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकाको वडा नं १ मा विशेष कक्षाका लागि डुकुरथुङ स्रोत कक्षा सञ्चालनमा रहेको छ। यहाँ विभिन्न खालका अपांगता भएका १२ जना छात्र र १२ जना छात्राहरु अध्ययन गरिरहेका छन्। यस सम्बन्धी थप विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ४८: विशेष कक्षा सम्बन्धी विवरण

विद्यालयको नाम	अपाङ्ग बालबालिकाको कक्षा १ देखि ५ सम्मको विवरण									
	मानसिक रोगी		कान नसुन्ने		आँखा नदेख्ने		बहिरा		शारीरिक अपांगता	
	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा
आपटार	०	२	१	१	१	०	१	१	९	८

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.८ विद्यालयमा शौचालयको अवस्था

यस गाउँपालिका अन्तरगत रहेका विद्यालयहरुमा उपलब्ध शौचालयको अवस्था हेर्दा ५३ वटा विद्यालयबाट लिईएको सूचना अनुसार ५४ वटा सामान्य शौचालय, २७ वटा छात्राछात्रका लागि भिन्दाभिन्दै शौचालय रहेको र कुनै पनि विद्यालयमा अपांगमैत्री शौचालय नरहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी थप विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ४९: विद्यालयमा शौचालयको अवस्था

वडा नं.	जम्मा विद्यालय संख्या	शौचालयको किसिम अनुसार संख्या					जम्मा
		सामान्य, सबैले प्रयोग गर्ने किसिमको	शिक्षक शिक्षिकाका लागि भिन्दाभिन्दै भएको	छात्राछात्रका लागि भिन्दाभिन्दै भएको	अपाङ्गका लागि भिन्दाभिन्दै भएको	शौचालय नभएको	
१	७	७	७	४	०	०	०
२	७	७	७	४	०	०	१८
३	९	९	९	१४	०	०	०
४	८	८	५	२	०	०	१५
५	१०	१४	०	०	०	०	०
६	६	६	२	०	०	०	८
७	०	०	०	०	०	०	०
८	६	३	०	३	०	०	०
जम्मा	५३	५४	३०	२७	०	०	४१

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.९ सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिका भित्र कुल ४ वटा सामुदायिक अध्ययन केन्द्र रहेको देखिन्छ। अध्ययन केन्द्र सम्बन्धी थप विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५०: सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सम्बन्धी विवरण

सामुदायिक सिकाइ/अध्ययन केन्द्रको नाम	केन्द्र रहेको स्थान	वडा नं.
	नामेटार	१
	मुटार नौले	२
	लाफागाउँ	३
	मुर्कुची	७

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७४

५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण

यस शिर्षकमा गाउँपालिकाको स्वास्थ्य अवस्था र विवरणको बारेमा प्रस्तुत गरिएको छ।

५.२.१ खोप सेवा विवरण

विगत ३ वर्षको खोप लिने बालबालिकाको आँकडा खोपको किसिम अनुसार देहायमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५१: खोप सेवा विवरण

क्र.सं.	विवरण	आ.व.०७१/०७२	आ.व.०७२/०७३	आ.व.०७३/०७४
		संख्या	संख्या	संख्या
१	वि.सि.जि.	१८२९६	८७४५	
२	डि.पि.टि.	१४६६८	८४३५	
३	हेपाटाइटिस “वि”	१४६६८	८४३५	
४	दादुरा	१६८८६	२५३२	
५	पोलियो ३	१३१७४	८३२०	
६	टि.टि (गर्भवती महिला)	१५०३७	७३४३	
जम्मा		९२७२९	४३८१०	

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.२.२ पोषणको अवस्था

गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका स्वास्थ्य संस्था तथा स्वास्थ्यकर्मीहरुबाट विगत ३ वर्षको पोषणको आँकडा हेर्दा प्रत्येक आर्थिक वर्षमा पोषण सम्बन्धी सेवा लिनेहरुको संख्या बढ्दै गएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी पोषणका सुचकांक अनुसारको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५२: पोषणको अवस्था

सुचकांकहरु	आ.व. २०७१/०७२	आ.व. २०७२/०७३	आ.व. २०७३/०७४
५ वर्ष भन्दा मुनिको बृद्धि अनुगमन (पटक)			
गर्भवती महिलाहरुका लागि आइरन चक्की वितरण (जना)	६४८५	३१६६	११५९२
गर्भवती महिलाहरुले प्राप्त गरेको जुकाको औषधी (जना)	१८०८१	५५१५	१८०८१
सुत्केरी भएका महिलाहरुका लागि भिटामिन ए वितरण (जना)	५३७५	२६२७	७१४९

सुचकांकहरू	आ.व. २०७१/०७२	आ.व. २०७२/०७३	आ.व. २०७३/०७४
६ महिना देखि ५ वर्षसम्मका बच्चाहरूलाई खुवाएको भिटामिन ए (जना)	३४५८४	५८१८९	१६८८४०
१ देखि ५ वर्ष सम्मका बच्चाहरूलाई खुवाएको जुकाको औषधी (जना)	३६४८५	५८०४०	१३५५२८
जम्मा	१०१०१०	१२७५३७	३४११९०

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.२.३ मृत्यु हुने कारण सम्बन्धी विवरण

गत वर्षको आँकडा अनुसार मृत्यु हुनेहरूको संख्या ५२ रहेको छ। जसमध्ये २३ महिला र २९ पुरुष रहेका छन्। मृत्यु हुनेहरूमा सबैभन्दा बढी २९ जनाको मृत्यु नसर्ने रोगका कारण भएको देखिन्छ। विभिन्न रोगका कारण मृत्यु हुनेहरूको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५३: मृत्यु हुने कारण सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	महामारी/सर्ने रोग		सर्ने रोग		एचआईभी/एड्स		नसर्ने रोग		दुर्घटना		जम्मा	
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
१	३	१	१	१	०	०	२	०	०	०	६	२
२	०	०	०	०	०	०	२	३	०	०	२	३
३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४	०	०	०	१	०	०	६	३	१	१	७	५
५	०	०	०	०	१	०	१	०	१	४	३	४
६	०	०	१	०	०	०	१	१	१	०	३	१
७	०	०	०	०	०	०	३	३	१	०	४	३
८	१	०	२	१	०	०	१	३	०	१	४	५
जम्मा	४	१	४	३	१	०	१६	१३	४	६	२९	२३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

५.२.४ परिवारका सदस्यहरूको स्वास्थ्य अवस्था

स्वास्थ्यको अवस्थालाई हेर्दा गाउँपालिका भित्रको कूल जनसंख्या मध्ये १३८ दीर्घरोगी, ४५० सामान्य रोगी र २३६६५ जना स्वस्थ रहेका छन्। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५४: परिवारका सदस्यहरूको स्वास्थ्य अवस्था

वडा नम्बर	स्वास्थ्य अवस्था अनुसार जनसंख्या				जम्मा
	स्वस्थ	सामान्य रोगी	दीर्घ रोगी	उल्लेख नभएको	
१	१८९१	४	२१	५५०	२४६६
२	२९९१	२३२	८	९	३२४०
३	३२७१	८७	६	१८	३३८२
४	३०७९	४७	७१	१९	३२१६
५	३२०८	२५	१६	११०	३३५९
६	२३५३	१९	५	२४	२४०१
७	३९१६	२९	११	११७	४०७३
८	२९५६	७	०	४	२९६७
जम्मा	२३६६५	४५०	१३८	८५१	२५१०४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

५.३ खानेपानी तथा सरसफाई

५.३.१ खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार

गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका कूल ४१०४ घरपरिवार मध्ये सबै भन्दा उच्च ३२४५ वा ७९.०७ प्रतिशत घरपरिवारले सार्वजनिक धाराको पानी उपयोग गर्दछन् भने घरमै उपलब्ध पाइप धाराको पानी उपभोग गर्ने घरपरिवार संख्या ५७३ रहेका छन् । विभिन्न स्रोत अनुसार खानेपानी उपयोग गर्ने घरपरिवार सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ५५: खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	खानेपानीको स्रोत अनुसार घरपरिवार संख्या								
	घरमै पाइप धारा	सार्वजनिक धारा	डिप बोरिङ्ग	नाला	ढाकिएको इनार	मुलको पानी	नदीको पानी	अन्य	जम्मा
१	७	४२१	०	०	०	१	०	०	४२९
२	१	५५२	०	०	०	०	०	०	५५३
३	०	४५१	०	०	०	०	०	१	४५२
४	१	४००	०	०	०	२२	०	०	४२३
५	१२	४९९	०	०	०	०	६	१	५१८
६	१३	३३३	०	०	०	०	०	०	३४६
७	३३	५८८	०	२२६	०	०	०	२	८४९
८	५३२	१	०	०	०	०	०	१	५३४
जम्मा	५९९	३२४५	०	२२६	०	२३	६	५	४१०४
प्रतिशत	१४.६०	७९.०७	०	५.५१	०	०.५६	०.१५	०.१२	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

५.३.२ शौचालय प्रयोगको अवस्था

शौचालयको प्रयोगको अवस्थालाई हेर्दा ०.६३ प्रतिशत घरपरिवारमा फलस भएको र सेप्टीट्यांकसँग जोडिएको शौचालय रहेको छ भने ९८.८८ प्रतिशत घरपरिवारसँग सामान्य खालका शौचालय रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ५६: शौचालय प्रयोगको अवस्था

वडा नं.	शौचालयको अवस्था अनुसार घरपरिवार संख्या				
	शौचालय नभएको	फलस भएको (सेप्टी ट्यांक)	सामान्य	अन्य	जम्मा
१	८	०	४२०	१	४२९
२	०	०	५५२	१	५५३
३	१	०	४४९	२	४५२
४	६	६	४११	०	४२३
५	०	३	५१५	०	५१८
६	०	१४	३३१	१	३४६
७	०	१	८४८	०	८४९
८	०	२	५३२	०	५३४
जम्मा	१५	२६	४०५८	५	४१०४
प्रतिशत	०.३७	०.६३	९८.८८	०.१२	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

५.३.३ सार्वजनिक शौचालयको विवरण

गाउँपालिकाको विभिन्न वडा तथा स्थानहरूमा गरी कुल ८ वटा आम जनता तथा समुदायले प्रयोग गर्न सकिने गरी सार्वजनिक शौचालयको निर्माण गरिएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी थप विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५७: सार्वजनिक शौचालयको विवरण

क्र.सं.	सार्वजनिक शौचालय रहेको स्थान	वडा नं.	कैफियत	सञ्चालनको अवस्था	सञ्चालक
१	भुट्टार बजार सेवा	२		राम्रो	खुल्ला
२	२ वडा कार्यालय	२		राम्रो	खुल्ला
२	रचने	१		राम्रो	समूह
३	बसपार्क छेउ	७		फोहोर	बेवारीसे
४	हाट बजार छेउ	७		फोहोर	रुद्र खड्का
५	सल्ले बजार	४		निर्माणाधिन	स्थाननिय
७	कुर्लेटार, पोखरी	५		संचालित	स्थाननिय
८	निकास	६		संचालित	स्थाननिय

स्रोत: जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.४ महिला, बालबालिका तथा सामाजिक समावेशिकरण

यस शिर्षकमा महिला, बालबालिका तथा सामाजिक समावेशिकरणसँग सम्बन्धीत बालबालिकाहरूको अवस्था, बाल क्लब तथा सामाजिक सुरक्षा वृत्तीको अवस्थाका बारेमा प्रस्तुत गरिएको छ।

५.४.१ सामुदायिक बालक्लब तथा संजालको विवरण

गाउँपालिका अन्तरगत पर्ने साविकका ६ वटा गाविसहरूमा गरी कुल ८७ वटा सामुदायिक बालक्लबहरू रहेको देखिन्छ। यी बालक्लबहरूमा ६२६ बालिका र ५५९ बालक गरी जम्मा ११८५ जना बालक्लबमा आवद्ध रहेका छन्। यस सम्बन्धी थप विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५८: सामुदायिक बालक्लब तथा संजालको विवरण

साविकका गाविस	समुदायमा आधारित बालक्लब विवरण			
	बालक्लबको संख्या	बालिका सदस्य	बालक सदस्य	जम्मा
आँपटार	१४	१४६	१२२	२६८
भुट्टार	८	४७	४२	८९
नामेटार	२	१३	९	२२
लाफागाउँ	८	४२	४६	८८
पोखरी	१७	१८८	१५८	३४६
रौता	३८	१९०	१८२	३७२
जम्मा	८७	६२६	५५९	११८५

स्रोत: जिल्ला बाल कल्याण समिति, २०७५

५.४.२ सामाजिक सुरक्षा वृत्तीको अवस्था

गाउँपालिका भित्र सामाजिक सुरक्षा वृत्ती अन्तरगत जेष्ठ नागरिक, एकल महिला, पूर्ण अपांग, आसिक अपांग र दलित जेष्ठ नागरिक अनुदान प्राप्त गर्ने कुल १२३३ जना रहेको छन्। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५९: सामाजिक सुरक्षा वृत्तीको अवस्था

वडा नं.	जेष्ठ नागरिक			दलित जेष्ठ नागरिक			एकल महिला	पूर्ण अपांग			आंशिक अपांग			कुल जम्मा
	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	
१	२९	२४	५३	२	६	८	५७	२	३	५	६	२	८	१२३
२	४८	४२	९०	११	१९	३०	५९	३	४	७	७	६	१३	१९९
३	३२	४५	७७	७	११	१८	५०	१	१	२	२	१	३	१५०
४	३६	३०	६६	२७	२५	५२	४६	२	१	३	४	९	१३	१८०
५	८१	६८	१४९	८	६	१४	७३	७३		७३	३	६	९	३१८
६	४२	४५	८७	३	६	९	३८	२	५	७	७	२	९	१४१
७	५२	५१	१०३	१७	१२	२९	६०	२	३	५	२	९	११	२०८
८	५३	३६	८९	११	१३	२४	५६	१	२	३	२	४	६	१७८
जम्मा	३०२	२७२	५७४	८१	८६	१६७	३४४	८२	११	९३	२०	३५	५५	१२३३

स्रोत: वडा कार्यालय, २०७५

५.५ युवा तथा खेलकुद र मनोरञ्जन

५.५.१ खेलमैदान, पिकनिक तथा मनोरञ्जन स्थल सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुल ६ स्थानमा खेलमैदान, पिकनिक तथा मनोरञ्जन स्थलहरू रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी स्थलगत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ६०: खेलमैदान, पिकनिक तथा मनोरञ्जन स्थल सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	खेल मैदान, पिकनिक तथा मनोरञ्जन स्थलको नाम	स्थान तथा वडा नं.	उपयोगको अवस्था (कसले उपयोग गर्छ)
१.	लाफागाउँ	वडा नं. ३	
२.	पाकना तुम्ची	वडा नं. ३	
३.	महेन्द्र मावि	वडा नं. ४, पोखरी	महेन्द्र मावि
४.	सरस्वती मावि	वडा नं. ४, मालबासे	सरस्वती मावि
५.	रौतामाई मन्दिर वरिपरी	वडा नं. ६	खुल्ला चौर
६.	चौ रोलानी सरकारी	वडा नं. ७, राजबास	स्थानीय युवाहरू

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तर्वाता, २०७५

५.६ कला, भाषा तथा संस्कृति

५.६.१ स्थानीय चाँडपर्व, जात्रा र मेला

यस गाउँपालिकाको स्थानीय समुदायहरूमा मनाइने चाँडपर्व, जात्रा र मेलाहरूको स्थान, मनाउने महिना र मुख्य विशेषता सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६१: स्थानीय चाँडपर्व, जात्रा र मेला

क्र.सं.	चाडपर्व/जात्रा/मेला/तिथिको नाम	मनाइने महिना	मनाउने जातजाति
१	नयाँ वर्ष, बुद्ध जयन्ती, माता तीर्थ औंसी आदी	वैशाख	बुद्ध जयन्ती विशेष गरी बौद्ध धर्मवलाम्बीहरूले मनाउने गर्दछ भने अन्य चाडपर्वहरू सबै जातजातिले मनाउने गरेको पाइन्छ।
२	असार पन्ध्र, गुरु पूर्णिमा	असार	सबै सबै धर्मावलम्बीहरू
३	नाग पञ्चमी, जनै पूर्णिमा, कुशे औंशी (बाबुको मुख हेर्ने दिन), गाईजात्रा,	श्रावण	हिन्दु धर्मवलाम्बीहरू

क्र.सं.	चाडपर्व/जात्रा/मेला/तिथिको नाम	मनाइने महिना	मनाउने जातजाति
	कृष्ण अष्टमी, सोमवार व्रत बस्ने		
४	दरखाने दिन, तिज, ऋषि पञ्चमी, इन्द्र जात्रा, सोह्र श्राद्ध	भाद्र	हिन्दु धर्मावलम्बीहरू
५	घटस्थापना, विजया दशमी, क्रोजागत पूर्णिमा	असोज	हिन्दु र बौद्ध धर्मावलम्बीहरू
६	तिहार, छठ, हरिबोदनी एकादशी	कार्तिक	हिन्दु बौद्ध धर्मावलम्बीहरू
७	बाला चतुर्दशी, उद्यौली पर्व	मंसिर	उद्यौली पर्व विशेष गरी जनजातिहरूले मनाउने गर्दछन् भने बाला चतुर्दशी ब्राह्मण क्षेत्रीहरूले मनाउँछन्
८	क्रिष्मस डे, तमु ल्होसार, स्वस्थानी व्रत	पौष	क्रिष्मस डे क्रिश्चियन धर्मावलम्बीले मनाउने भएता पनि हाल हिन्दु तथा बौद्ध धर्मावलम्बीहरूले पनि मनाउन थालेका छन् । तमु ल्होसार विशेष गरी गुरुङ जातिले मनाउने पर्वको रूपमा लिइन्छ ।
९	मकर संक्रान्ति, सोनाम ल्होसार	माघ	मकर संक्रान्ति सबै जात जातिले मनाउने भएता पनि सोनाम ल्होसार तामाङ जातिले मनाउने पर्वको रूपमा लिइन्छ । उनीहरू यस दिनलाई तामाङ जातिको नयाँ वर्षको रूपमा पनि लिन्छन् ।
१०	शिवरात्री, ग्याल्बो ल्होसार, फागु पूर्णिमा	फाल्गुण	शिवरात्री हिन्दू धर्मावलम्बीहरूले, ग्याल्बो ल्होसार शेर्पा जातिले र फागु पूर्णिमा सबै जातजातिले मनाउने गरेको पाइन्छ ।
११	राम नवमी, चैते दशैं, घोडे जात्रा	चैत्र	विशेष गरी हिन्दु धर्मावलम्बीहरूले मनाउने भएता पनि हाल आएर सबै जाति जातिहरूले मनाउने गरेका छन्

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.६.२ सार्वजनिक पाटीपौवा र चौतारी सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिका अन्तरगत ४ स्थानमा सार्वजनिक पाटीपौवा तथा चौतारी रहेको देखिन्छ । यी सबै पाटीपौवाहरू हाल सम्ममा प्रयोग भईरहेको पाइन्छ । यस सम्बन्धी थप विवरण देहायमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६२: सार्वजनिक पाटीपौवा र चौतारी सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सार्वजनिक बस्तु विवरण	स्थान	उपयोग
१	शहिद स्मारक	भुटार	उपयोग भईरहेको
२	देवी स्थान	वडा नं. ७ को कार्यालय नजिक	उपयोग भईरहेको
३	बस प्रतिकालय	वडा नं. ७, मुकेचि बजार	उपयोग भईरहेको
४	रौतामाई मन्दिर नजिक	वडा नं. ७	उपयोग भईरहेको

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

परिच्छेद ६: वन तथा वातावरणीय स्थिति

यस परिच्छेदमा वन तथा वातावरण, जैविक विविधता, जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन जस्ता विषय र क्षेत्र समावेश गरिएको छ ।

६.१ वन क्षेत्रको अवस्था

यस गाउँपालिका जैविक विविधताका दृष्टिकोणले सम्पन्न रहेको देखिन्छ । यहाँ दर्जन भन्दा बढी सामुदायिक वनहरु रहेका छन् र यी सामुदायिक वनबाट विभिन्न खालका वनजन्य जडिबुटी तथा वनपैदावार उत्पादन हुने गरेको देखिन्छ । यस क्षेत्रमा उपलब्ध भएका सामुदायिक वनको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ६३: वन क्षेत्रको अवस्था

वनको नाम	वनको किसिम	वडा नं.	समेटेको घरधुरी	क्षेत्रफल (हे.)	संचित दर (क्यू.मि./हे)	वन पैदावारको बार्षिक उत्पादन		
						काठ (क्यू.फि.)	दाउरा (भारी)	जडिबुटी (केजी)
बेतानी साव	सामुदायिक	१						
ठाडा खोला साव	सामुदायिक	१						
सालडाँडा साव	सामुदायिक	१						
काउले साव	सामुदायिक	२						
कसुवा साव	सामुदायिक	२						
बरपिपल साव	सामुदायिक	२						
पोखरी सावउस	सामुदायिक	४						
भगवती सावउस	सामुदायिक	४						
मालवासे सावउस	सामुदायिक	४						
नवज्योति साव	सामुदायिक	७						
अन्नपूर्ण पुरुष साव	सामुदायिक	७						
अन्नपूर्ण महिला साव	सामुदायिक	७						
पुवारे पुरुष साव	सामुदायिक	७						
डुम्रीथुम्का महिला साव	सामुदायिक	७						
त्रिशक्ति साव	सामुदायिक	७						
जाल्मे शिखर साव	सामुदायिक	७						
ख्याटुङ्ग	सामुदायिक	८						
थुम्कीडाँडा	सामुदायिक	८						
सिन्कौले	सामुदायिक	८						
घोर्ले	सामुदायिक	८						
नाग	सामुदायिक	८						
ढाडक	सामुदायिक	८						

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

६.२ विपद् व्यवस्थापन पूर्व तयारी सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा विपद् जोखिम तथा व्यवस्थापनका दृष्टिकोणले विपद् व्यवस्थापन पूर्व तयारीका लागि विभिन्न अभ्यास तथा योजना तयार गरिएको देखिन्छ । यससँग सम्बन्धीत देहायमा उल्लेख गरिएका कार्यहरु गरिएको पाइन्छ ।

- विपद व्यवस्थापन गाउँ समिति बनेको
- सुरक्षित स्थान तोकेको
- विपद व्यवस्थापन पूर्व तयारी योजना बनेको
- विपद व्यवस्थापन कोष बनेको

६.३ भवन मापदण्ड तथा भूकम्प प्रतिरोधी घरको विवरण

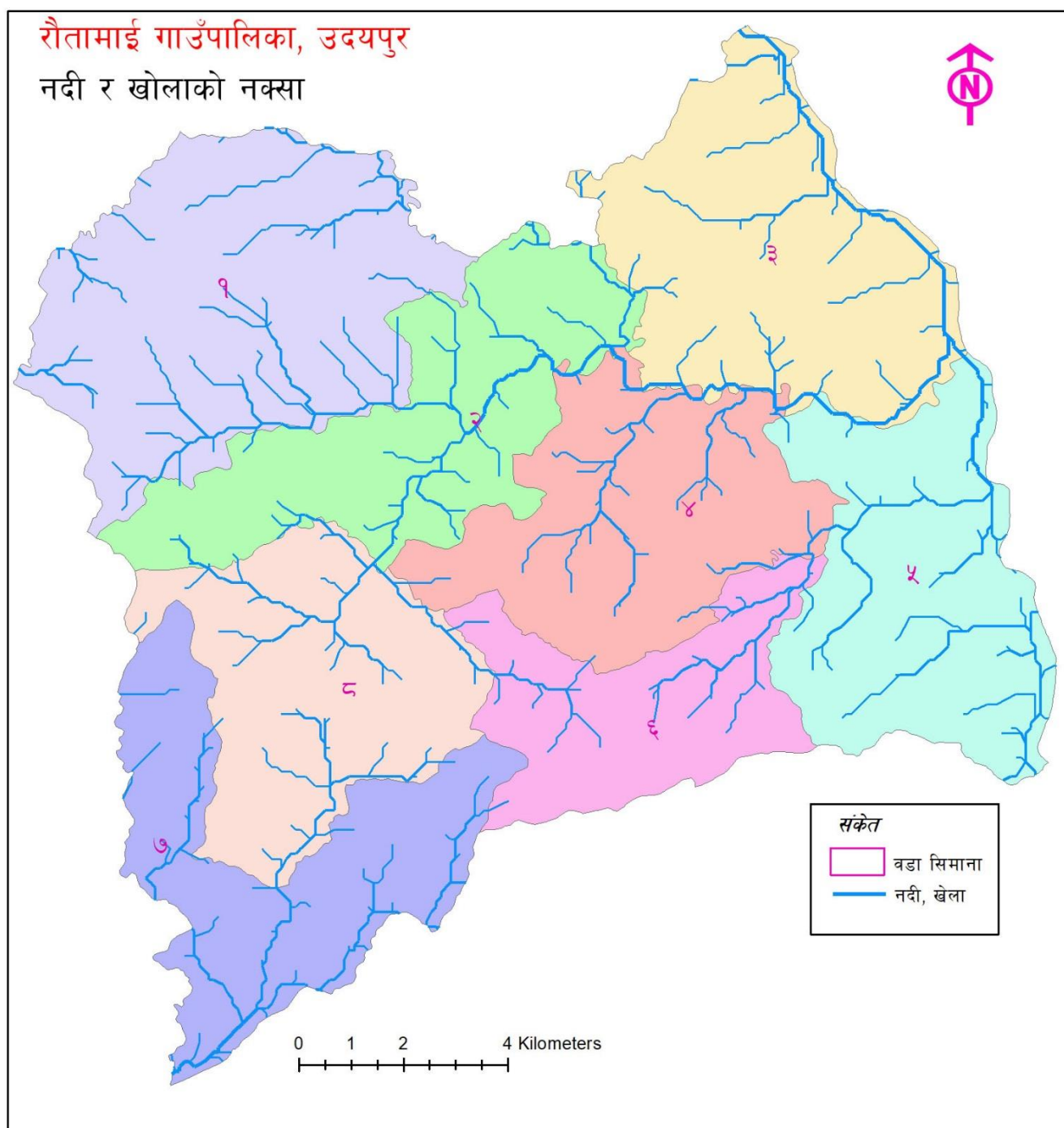
यस गाउँपालिका भित्र रहेका घरपरिवार मध्ये मापदण्ड अनुसार बनेका घरमा बसोवास गर्ने घरपरिवार संख्या ३९ रहेको छ भने ४०६५ घरपरिवार मापदण्ड अनुसार नबनेको घरमा बसोवास गर्दछन् । साथै ५४ घरपरिवार भूकम्प प्रतिरोधी घरमा बस्दछन भने ४०५० घरपरिवार भूकम्प प्रतिरोधी नभएको घरमा बसेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ६४: भवन मापदण्ड तथा भूकम्प प्रतिरोधी घरको विवरण

वडा नम्बर	भूकम्प प्रतिरोधी वा भवन मापदण्ड अनुसार बनेका घरमा बस्ने घरपरिवार संख्या					
	मापदण्ड अनुसार बनेको	मापदण्ड अनुसार नबनेको	जम्मा	भूकम्प प्रतिरोधी भएको	भूकम्प प्रतिरोधी नभएको	जम्मा
१	१	४२८	४२९	०	४२९	४२९
२	०	५५३	५५३	१	५५२	५५३
३	१	४५१	४५२	०	४५२	४५२
४	२०	४०३	४२३	२४	३९९	४२३
५	५	५१३	५१८	९	५०९	५१८
६	२	३४४	३४६	२	३४४	३४६
७	८	८४१	८४९	१७	८३२	८४९
८	२	५३२	५३४	१	५३३	५३४
जम्मा	३९	४०६५	४१०४	५४	४०५०	४१०४

श्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

नक्सा नं. ५ गाउँपालिका अन्तरगत रहेका नदी तथा खोलाको नक्सा

परिच्छेद ७: भौतिक विकासको अवस्था

यस परिच्छेदमा भौतिक पूर्वाधारको स्थिति र त्यसको उपयोगको अवस्थालाई प्रस्तुत गरिएको छ । जस अन्तरगत सडक, विद्युत, भवन, वस्ती, उर्जा, सूचना संचार र आवास र भवन जस्ता विषयहरु समावेश गरिएको छ ।

७.१ यातायात पूर्वाधार

यस शिर्षकमा गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सडक मार्ग/सञ्जालहरुको विद्यमान अवस्था, पैदल मार्ग, पुल पुलेसा, सवारी रुट तथा गाउँपालिका भित्र चल्ने सवारी साधनहरुका बारेमा चित्रण गरिएको छ ।

७.१.१ सडक सञ्जालको विद्यमान अवस्था

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा कुल सडक सञ्जालको लम्बाई ४१ किलोमिटर रहेको छ । यस क्षेत्रमा उपलब्ध सडक सञ्जाल सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ६५: सडक सञ्जालको विद्यमान अवस्था

क्र.सं.	सडकको वर्गीकरण	लम्बाई कि.मि.	सडकको औषत चौडाई मि.	सडकले सेवा पुगेका वडाहरु
१	राजमार्ग	४१		
२	सहायक राजमार्ग			
३	पक्की तथा कालोपत्रे			
४	ग्राभेल सडक			
५	कच्ची सडक मौसमी सडक			सबै वडा
६	मुल वाटो (Trail)			
७	ईट्टा विच्छाएको वाटो			
८	ढुंगा छापेको वाटो			
९	सिँदी तथा खुडकिला भन्याङ्ग (stair)	१		रौतामा

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

७.१.२ सवारी रुटको विवरण

गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रुट प्रमिट लिएर सवारी रुटमा चल्ने मुख्य सवारी रुट कुल ५ वटा रहेका छन् । सवारी चल्ने रुट सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ६६: सवारी रुटको विवरण

बस चल्ने शुरु स्थान	बस पुग्ने अन्तिम स्थान	दैनिक सत्तचालन हुने सवारी साधन संख्या	बस स्टप संख्या (यात्रु चढाउने ओराल्ने स्थान)
गाईघाट	भुट्टार	१	१ (बेल्टार)
भुट्टार	गाईघाट	१	
पोखरी, सल्ले	गाईघाट	२	सल्ले, निकास
गाईघाट	कुलेटार	४	पोखरी, जलकेनी, फोक्सिनटार, कटहरे
गाईघाट	सल्ले	३	सुकाउरो

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

७.१.३ गाउँपालिका क्षेत्रमा चल्ने सवारी साधन सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिका क्षेत्रमा निजी तथा सरकारी स्वामित्वका सवारी साधन गरी कुल ११ वटा चल्ने गरेको पाइन्छ। यी सवारी साधनहरूको किसिम अनुसार सवारी साधनको अवस्था सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ६७: गाउँपालिका क्षेत्रमा चल्ने सवारी साधन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सवारी साधनको प्रकार	संख्या	अवस्था	
			१० वर्ष सम्म पुरानो	१० वर्ष भन्दा बढी पुरानो
१	नीजि	१०	छ	
२	सरकारी स्वामित्वका	१	छ	
३	सार्वजनिक (भाडाका)			
४	कुटनैतिक			
५	अन्तराष्ट्रिय गै.स.स.			
	जम्मा	११		

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

७.१.४ बसपार्क तथा बस स्टेशन

गाउँपालिका भित्र ६ वटा स्थानमा बस स्टेशन रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ६८: बसपार्क तथा बस स्टेशन

क्र.सं.	गाउँपालिकाको नाम	स्थान गाउँपालिकाको वडा नं.
१	रौतामाई गापा	वडा नं. ४ सल्ले
२	रौतामाई गापा	वडा नं. ७ मुकुची
३	रौतामाई गापा	वडा नं. २ बेलटार
४	रौतामाई गापा	वडा नं. ५, क्लेटार
५	रौतामाई गापा	वडा नं. ५, फोक्सिनाटार
६	रौतामाई गापा	वडा नं. ५, पोखरी

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

७.२ विद्युत तथा बैकल्पिक उर्जा

यस शिर्षक अन्तरगत इन्धनको उपयोगका आधारमा घरपरिवार सम्बन्धी विवरणलाई समावेश गरिएको छ।

७.२.१ इन्धन उपयोग विवरण (खाना पकाउने इन्धनको आधारमा घरपरिवार)

घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५ अनुसार गाउँपालिकामा सवै भन्दा बढि ९७.९३ प्रतिशत घरपरिवारले खाना पकाउने मुख्य इन्धनको रूपमा दाउरा उपयोग गर्ने गर्दछन्। यस बाहेका १.३९ प्रतिशत घरपरिवारले एलपी ग्याँस प्रयोग गर्ने गरेका छन भने नविकरणीय उर्जा गोबर ग्याँसको प्रयोगको अवस्था यस गाउँपालिकामा शून्य रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ६९: इन्धन उपयोग विवरण

वडा नं.	खाना पकाउन प्रयोग हुने इन्धनको प्रमुख स्रोत							
	दाउरा	मट्टितेल	एल पी ग्याँस	गोबर ग्याँस	गुईठा	विद्युत	अन्य	जम्मा
१	४२६	०	३	०	०	०	०	४२९
२	५४७	०	४	०	०	०	२	५५३
३	४४४	०	०	०	०	०	१	४५२
४	४१७	०	६	०	०	०	०	४२३
५	५१२	०	४	०	०	०	२	५१८
६	३४५	०	०	०	०	०	१	३४६

वडा नं.	खाना पकाउन प्रयोग हुने इन्धनको प्रमुख स्रोत							
	दाउरा	मट्टितेल	एल पी ग्याँस	गोबर ग्याँस	गुईठा	विद्युत	अन्य	जम्मा
७	८०५	०	३९	०	०	३	१	८४९
८	५३२	०	१	०	०	०	१	५३४
जम्मा	४०२८	०	५७	०	०	३	८	४१०४
प्रतिशत	९८.१५	०.१९	१.३९	०.००	०	०.०७	०.१९	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.२.२ बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार

यस क्षेत्रमा बत्तीको लागि उपयोग गरिने इन्धनको रूपमा विजुली, मट्टितेल, बायो ग्याँस र सोलार लगायतका रहेका छन् । जस मध्ये सबै भन्दा बढि २२.५४ अर्थात ५४.९२ प्रतिशत घरपरिवारले सोलार प्रयोग गर्ने गरेको छन् । त्यसैगरी दोस्रो स्थानमा ४३.३२ प्रतिशत घरपरिवारले विद्युतको प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी अन्य विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७०: बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	बत्तीको प्रमुख स्रोत अनुसार घरपरिवार संख्या					
	विद्युत	मट्टितेल	बायो ग्याँस	सोलार	अन्य	जम्मा
१	१४५	२	०	२७७	५	४२९
२	४१६	०	०	१३५	२	५५३
३	२	५	१	४४०	४	४५२
४	१०८	८	०	३००	७	४२३
५	२००	०	०	२९६	२२	५१८
६	३	०	२	३४१	०	३४६
७	६४२	१	०	२०४	२	८४९
८	२६२	४	०	२६१	७	५३४
जम्मा	१७७८	२०	३	२२५४	४९	४१०४
प्रतिशत	४३.३२	०.४८७	०.०७३	५४.९२	१.१९४	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.३ सञ्चार तथा प्रविधि

यस शिर्षक अन्तरगत आधुनिक सुविधामा पहुँचका आधारमा घरपरिवार सम्बन्धी विवरणलाई समावेश गरिएको छ ।

७.३.१ आधुनिक सुविधामा पहुँच सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकामा उपलब्ध सेवा सुविधा हेर्दा ३.२ प्रतिशत घरपरिवारले रेडियो, ११.८२ प्रतिशत घरपरिवारले टेलिभिजन र ६६.३८ प्रतिशत घरपरिवारले मोबाइल टेलिफोन जस्ता आधुनिक सुविधाको उपयोग गरिरहेका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७१: आधुनिक सुविधामा पहुँच सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	रेडियो	टेलिभिजन	मोबाइल टेलिफोन	कम्प्युटर	इन्टरनेट	मोटरसाइकल	मोटर/कार	रेफ्रिजरेटर	बस/ट्रक	कुनै नभएको
१	९	१७	३६७	५	०	६	०	०	०	४१
२	९८	१०४	५२८	२०	२	२९	२	१	१	२४
३	०	१	४३०	०	०	३	०	०	१	२१
४	१७	४८	४०५	११	०	२३	०	०	३	१६

वडा नम्बर	रेडियो	टेलिभिजन	मोबाईल टेलिफोन	कम्प्युटर	इन्टरनेट	मोटरसाइकल	मोटर/कार	रेफ्रिजरेटर	बस/ट्रक	कुनै नभएको
५	८	४२	४७५	३	१	१३	१	५	३	२७
६	१८	९	३०१	५	०	१२	१	०	०	४
७	८	३५८	५०३	३६	७	९१	३	०	२३	३३३
८	६	२७	३९५	१४	०	२६	०	०	०	१३७
जम्मा	१६४	६०६	३४०४	९४	१०	२०३	७	६	३१	६०३
प्रतिशत	३.२०	११.८२	६६.३८	१.८३	०.२०	३.९६	०.१४	०.१२	०.६०	११.७६

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.४ आवास तथा भवन

यस शिर्षक अन्तरगत आवासिय घरको वनावटको किसिमका आधारमा घरपरिवार सम्बन्धी विवरणलाई समावेश गरिएको छ ।

७.४.१ घरको जगको आधारमा घरपरिवार

गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका घरहरूको जग वनोटको आधारमा हेर्दा सबै भन्दा उच्च संख्यामा ढुङ्गा र ईटा प्रयोग भएका घरमा बस्ने घरपरिवार ८२.६५ प्रतिशत रहेका छन् भने काठको खम्बा प्रयोग भएको घरमा बस्ने घरपरिवार संख्या १३.११ प्रतिशत रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ७२: घरको जगको आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	घरको जगको आधारमा घरपरिवार						
	माटो वा ढुङ्गा	सिमेन्ट वा ढुङ्गा	फ्रेम स्ट्रक्चर	लोड वेयरिङ्ग	काठको सम्बा	अन्य	जम्मा
१	४२०	३	२	०	३	१	४२९
२	५४९	२	०	०	१	१	५५३
३	४४६	३	०	०	०	३	४५२
४	३९३	१८	०	०	३	९	४२३
५	४९२	६	०	०	१०	१०	५१८
६	३२२	२२	०	०	०	२	३४६
७	२४७	३१	०	५०	५१७	४	८४९
८	५२३	६	०	०	४	१	५३४
जम्मा	३३९२	९१	२	५०	५३८	३१	४१०४
प्रतिशत	८२.६५	२.२२	०.०५	१.२२	१३.११	०.७६	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.४.२ छानोको प्रकारका आधारमा घरपरिवार

गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका घरहरूलाई छानाको प्रकारका आधारमा हेर्दा सबै भन्दा उच्च संख्यामा फुस वा खरको छाना भएको घरहरूमा ५५.०९ प्रतिशत घरपरिवार बस्ने गरेका छन् । सबै भन्दा न्यून संख्यामा काठको छानो भएको घरमा बस्ने घरपरिवार संख्या ९ रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत छानाको किसिम अनुसारको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ७३: छानोको प्रकारका आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	फुस वा खरको छाना भएको	जस्ता/च्यादरको छाना भएको	टायल/ढुङ्गाको छाना भएको	आरसिसि ढलान भएको	काठको छाना भएको	माटोको छानो भएको	अन्य
१	२९५	१२३	०	१	०	१०	०

वडा नं.	फुस वा खरको छाना भएको	जस्ता/च्यादरको छाना भएको	टायल/ढुङ्गाको छाना भएको	आरसिसि ढलान भएको	काठको छाना भएको	माटोको छाानो भएको	अन्य
२	४२६	१२१	४	०	०	१	१
३	२६०	७१	११८	०	०	०	३
४	२७९	१२८	७	०	०	०	९
५	३२२	१५५	३१	२	०	१	७
६	१८४	१५६	१	४	०	०	१
७	२१८	३५६	२०४	५०	९	५	७
८	२७७	२४४	१२	०	०	०	१
जम्मा	२२६१	१३५४	३७७	५७	९	१७	२९
प्रतिशत	५५.०९	३२.९९	९.१९	१.३९	०.२२	०.४१	०.७१

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.४.३ आवासीय स्वामित्वका आधारमा घरपरिवार

आवासीय स्वामित्वका आधारमा बसोबास गरिरहेको घरलाई हेर्दा ९७.६१ प्रतिशत घरपरिवार आफ्नै निजी घरमा बसेका छन् । त्यसैगरी भाडा, संस्थागत तथा अन्य खालको आवास माथिको स्वामित्व भएका क्रमशः ६९, ७ र ४ घरपरिवार रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ७४: आवासीय स्वामित्वका आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	आवासीय स्वामित्वका आधारमा घरपरिवार विवरण					
	आफ्नै	भाडा	संस्थागत	अन्य	उल्लेख नभएको	जम्मा
१	४१४	१५	०	०	०	४२९
२	५४७	४	०	०	२	५५३
३	४४८	०	०	१	३	४५२
४	४१०	१	७	०	५	४२३
५	५०६	७	०	१	४	५१८
६	३३८	८	०	०	०	३४६
७	८१५	२९	०	२	३	८४९
८	५२८	५	०	०	१	५३४
जम्मा	४००६	६९	७	४	१८	४१०४
प्रतिशत	९७.६१	१.६८	०.१७	०.१०	०.४४	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.४.४ घर संख्याका आधारमा घरपरिवार

यस गाउँपालिका अन्तरगत रहेका कुल ४१०४ घरपरिवारलाई घर संख्याका आधारमा हेर्दा ३५७२ घरपरिवारको एउटा घर र १५ घरपरिवारको ३ भन्दा बढी घर रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ७५: घर संख्याका आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	घर संख्याका आधारमा घरपरिवार					जम्मा घरपरिवार संख्या
	एउटा मात्र घर हुने	२ वटा घर हुने	३ वटा घर हुने	३ वटा भन्दा माथी घर हुने	उल्लेख नभएको	
१	३१४	१०८	१	०	६	४२९
२	५४१	११	०	०	१	५५३

वडा नं.	घर संख्याका आधारमा घरपरिवार					
	एउटा मात्र घर हुने	२ वटा घर हुने	३ वटा घर हुने	३ वटा भन्दा माथी घर हुने	उल्लेख नभएको	जम्मा घरपरिवार संख्या
३	४४४	२	१	०	५	४५२
४	२६०	१२४	२२	७	१०	४२३
५	४९६	१२	२	५	३	५१८
६	२८९	४८	६	१	२	३४६
७	७९०	२२	१	२	३४	८४९
८	४३८	८९	५	०	२	५३४
जम्मा	३५७२	४१६	३८	१५	६३	४१०४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.४.५ उपयोग गरिएको कोठाका आधारमा घरपरिवार

गाउँपालिका अन्तरगत रहेका घरपरिवारहरूलाई कोठा संख्याका आधारमा हेर्दा ४०४ घरपरिवारको एउटा मात्र कोठा भएको घर र २२४ घरपरिवारको ६ वटा भन्दा बढी कोठा भएको घर रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ७६: उपयोग गरिएको कोठाका आधारमा घरपरिवार

वडा नम्बर	१ कोठा हुने परिवार	२ कोठा हुने परिवार	३ कोठा हुने परिवार	४ कोठा हुने परिवार	५ कोठा हुने परिवार	६ कोठा भन्दा बढी हुने परिवार	उपलब्ध नभएको
१	१३३	२१९	४८	१५	३	३	८
२	२७	९७	१७८	११७	१०१	३०	३
३	०	०	१	१	०	२	४४८
४	४७	१०२	१३०	५८	२५	५१	१०
५	१२४	२१७	१२२	१९	६	११	१९
६	१७	११४	१०६	७३	१६	१६	४
७	२	१६६	३९४	९०	७३	८६	३८
८	५४	१७५	२१२	५१	१४	२५	३
जम्मा	४०४	१०९०	११९१	४२४	२३८	२२४	५३३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.५ सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन

यस गाउँपालिकामा रहेका सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवनहरू विभिन्न सार्वजनिक तथा सामुदायिक प्रयोजनका लागि प्रयोग हुने गरेको देखिन्छ। यी भवनहरू रहेको स्थान, अवस्था र प्रयोगको अवस्था जस्ता विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ७७: सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन

क्र.स.	भवनको नाम	भवन भएको टोलको नाम	के काममा प्रयोग भइरहेकोछ?	अवस्था	लाभान्वित घरधुरी
१	दिदीबहिनी सा.स	वडा नं. १	उपभोग गरिरहेको	चालु	
२	सगरमाथा नासके	लाफागाउँ	उपभोग गरिरहेको	चालु	
३	भोर्लानी सामुदायिक भवन	लाफागाउँ	उपभोग गरिरहेको	चालु	
४	हाडी खोला सामुदायिक वन उ.स.	पोखरी	उपभोग गरिरहेको	चालु	
५	सलेरी महिला कृषि सहकारी संस्था	सलेरी	उपभोग गरिरहेको	चालु	
६	पर्यटन भवन	रौतामाई	उपभोग गरिरहेको	चालु	

क्र.स.	भवनको नाम	भवन भएको टोलको नाम	के काममा प्रयोग भइरहेकोछ?	अवस्था	लाभान्वित घरधुरी
७	हित केन्द्र	वडा नं. ७	उपभोग गरिरहेको	चालु	
८	सामुदायिक सिटी हल	शिवालय टोल	उपभोग गरिरहेको	चालु	
९	सामुदायिक वन भवन	खनिटार	उपभोग गरिरहेको	चालु	

श्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

७.६ हुलाक, पत्रपत्रिका, दूरसञ्चार र रेडियो स्टेशन सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुल ६ वटा हुलाक मध्ये ३ वटा ईलाका हुलाक तथा ३ वटा अतिरिक्त हुलाक कार्यालयहरुबाट हुलाक सेवा प्रदान गरिदै आएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी थप विवरण देहायमा रहेको छ।

तालिका ७८: हुलाक, पत्रपत्रिका, दूरसञ्चार र रेडियो स्टेशन सम्बन्धी विवरण

विवरण	वाड न	नाम	ठेगाना
प्रकाशित हुने पत्रपत्रिका			
दुरसंचार सेवा कार्यालय			
दुरसंचार टावर		PSTN टेलिफोन सेवा	
		PDSL सेवा	
		नेपाल टेलिकम टावर	
		एनसेल टावर	
हुलाक		ईलाका हुलाक कार्यालय	भुटार
		ईलाका हुलाक कार्यालय	सल्ले
		ईलाका हुलाक कार्यालय	रौता
		अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	लाफागाउँ
		अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	नामेटार
		अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	आँपटार

श्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

७.७ शवदाहस्थल तथा समाधिस्थल सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा शवदाहस्थलका लागि मुस्लिम समुदायले कबरगाहका रुपमा ८ वटा स्थानहरु प्रयोग गर्दै आएका छन्। यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ७९: शवदाहस्थल तथा समाधिस्थल सम्बन्धी विवरण

स्थलको नाम	ठेगाना
यारी खोला	रौतामाई-१
कोप्चे भञ्ज्याग	रौतामाई-८
कोरकोरे दोभान	रौतामाई
राड्याड	रौतामाई
सुनकोशी	रौतामाई-५
बिमिरे खोला	रौतामाई-३
छयाकु दोभान	रौतामाई
रसुवा दोभान	रौतामाई-५

श्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

परिच्छेद ८: संस्थागत तथा सुशासनको स्थिति

यस परिच्छेदमा संगठनात्मक तथा मानव संसाधनको विद्यमान अवस्था, सेवा सुविधा संचालन र नागरिक संगठन सम्बन्धी विश्लेषण तथा प्रस्तुती गरिएको छ ।

८.१ संगठनात्मक तथा मानव संसाधनको अवस्था

गाउँ कार्यपालिका सञ्चालनका लागि गाउँपालिकाले तय गरेको गाउँ सभा, गाउँ कार्यपालिका, विषयगत समिति र शाखा, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, सूचना तथा प्रविधि अधिकृत, लेखा अधिकृत, ईन्जिनियर, सब ईन्जिनियर, सब ओभरसियर, कम्प्युटर अपरेटर तथा कार्यालय सहयोगी र वडा कार्यालयहरूमा वडा सचिव तथा सामाजिक परिचालक रहने व्यवस्था गरिएको देखिन्छ । साथै यस गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका शाखाहरूमा कार्यरत कर्मचारी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ८०: संगठनात्मक तथा मानव संसाधनको अवस्था

विषयगत शाखा	पद	नाम	सम्पर्क नं.
स्वास्थ्य शाखा	सि.अ.हे.व.	श्री सरोज कुमार यादव	९८६२२१७९७२
	हे.अ.	श्री अमर आनन्द	
महिला तथा बाल बालिका शाखा	स.म.वि.का.	श्री पुष्पा सुवेदी	९८६१२२८२१७
शिक्षा शाखा	वि.नि.	श्री अर्जुन कुमार कार्की	
	वि.नि.	श्री तेज विक्रम मल्ल	९८६२९५८८२८
कृषि विकास शाखा	प्रा.स.	श्री राम विलास साह	
	कार्यालय सहयोगी		
पशु सेवा शाखा	प्रा.स.	श्री जय नारायण साह	
	कार्यालय सहयोगी	श्री बल बहादुर मगर	

स्रोत: गाउँ कार्यपालिका, २०७५

८.१.१ गाउँपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरू

यस गाउँपालिकामा कृषि सेवा केन्द्र, ईलाका हुलाक, अतिरिक्त हुलाक तथा गाउँपालिका र मातहतका वडा कार्यालयहरू जस्ता सरकारी कार्यालयहरूले सेवा प्रवाह गरिरहेका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको छ ।

तालिका ८१: गाउँपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरू

क्र.स.	सरकारी कार्यालय	नाम	स्थान	वार्ड नं.	जनशक्ति (जना)	कार्यक्षेत्र
१.	स्थानीय तह					
	गाउँपालिका	गापा कार्यालय	भुट्टार			
	वडा कार्यालय	वडा कार्यालय	डहर	१		
		वडा कार्यालय	भुट्टार	२		
		वडा कार्यालय	पाकाना	३		
		वडा कार्यालय	पोखरी	४		
		वडा कार्यालय	डाडागाउँ	५		
		वडा कार्यालय	चिसापानी	६		
		वडा कार्यालय	मुकुची	७		
		वडा कार्यालय	पुवारे	८		
२	स्वास्थ्य संस्थाहरू					
	स्वास्थ्य चौकी			१, २, ३, ४, ५, ७		
३	कृषि	कृषि सेवा केन्द्र	मुकुची			
		कृषि सेवा केन्द्र	पोखरी			
४	पशु सेवा	पशु सेवा केन्द्र	भुट्टार			

क्र.स.	सरकारी कार्यालय	नाम	स्थान	वार्ड नं.	जनशक्ति (जना)	कार्यक्षेत्र
		पशु सेवा केन्द्र	पोखरी, भुटार			
५	हुलाक	ईलाका हुलाक कार्यालय	भुटार			
		ईलाका हुलाक कार्यालय	सल्ले			
		ईलाका हुलाक कार्यालय	रौता			
		अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	लाफागाउँ			
		अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	नामेटार			
		अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	आँपटार			
६	वन	इलाका वन कार्यालय भुटार				
७	प्रहरी कार्यालय					
	चौकी	प्रहरी चौकी भुटार				

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

८.१.२ गाउँ कार्यपालिकाका पदाधिकारी सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकामा गठन भएको १७ सदस्यीय गाउँ कार्य पदाधिकारी सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ८२: गाउँ कार्यपालिकाका पदाधिकारी सम्बन्धी विवरण

क्र.स	कर्मचारीको नाम थर	पद	ठेगाना	सम्पर्क नं.
१	श्री गजेन्द्र बहादुर खड्का	अध्यक्ष	रौतामाई-७	९८५२८३०३२५
२	श्री कुमारी ज्यू ठकुरी	उपाध्यक्ष	रौतामाई-२	९८६९०४४२४४
३	श्री रुद्र बहादुर कार्की	सदस्य	रौतामाई-१	९८६९४८०७१०
४	श्री खविन्द्र बहादुर रास्कोटी	सदस्य	रौतामाई-२	९८५२८३५९९५
५	श्री दुर्गाराज खड्का	सदस्य	रौतामाई-३	९७४३०१८२७१
६	श्री चन्द्र बहादुर मगर	सदस्य	रौतामाई-४	९८६२९७४२४४
७	श्री पाण्डेव राई	सदस्य	रौतामाई-५	९८५२८३५४०३
८	श्री तुल बहादुर मगर	सदस्य	रौतामाई-६	९८६२८६२६८६
९	श्री उत्तर बहादुर मगर	सदस्य	रौतामाई-७	९८०७७७४२९६
१०	श्री टेक बहादुर मगर	सदस्य	रौतामाई-८	९८१७७५२३०५
११	श्री तामिन्द्र बहादुर राई	सदस्य	रौतामाई-६	९८४२५२६७०३
१२	श्री गौरीमाया मगर	सदस्य	रौतामाई-५	९७४३०७७२९३
१३	श्री देवी दहाल	सदस्य	रौतामाई-२	९७४३०९५४७५
१४	श्री वर्तहिरा राई	सदस्य	रौतामाई-३	९८४२०७९३७५
१५	श्री सिता साकी	सदस्य	रौतामाई-४	९७४३००३२०७
१६	श्री वीर बहादुर कामी	सदस्य	रौतामाई-७	९८९९७२६४८४
१७	श्री खम्ब राज राई	सदस्य सचिव		९८५२८५९०९६

स्रोत: गाउँ कार्यपालिका, २०७५

८.१.३ गाउँ सभाका पदाधिकारी सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकामा गठन भएको गाउँसभा पदाधिकारी सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ८३: गाउँ सभाका पदाधिकारी सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	कर्मचारीको नाम थर	पद	सम्पर्क नं.
१	श्री रुद्र बहादुर कार्की	वडा अध्यक्ष	
१	श्री भिम बहादुर बिस्ट	वडा सदस्य	
१	श्री मंगल बहादुर तामांग	वडा सदस्य	
१	श्री पवित्रा मगर (शेर्पा)	महिला सदस्य	
१	श्री तिलु बि.क	दलित.महिला सदस्य	

वडा नं.	कर्मचारीको नाम थर	पद	सम्पर्क नं.
२	श्री खाबिन्द्र बहादुर रास्कोटी	वडा अध्यक्ष	
२	श्री मणी कुमार राई	वडा सदस्य	
२	श्री सरिता परीयार	वडा सदस्य	
३	श्री दुर्गाराज खड्का	वडा अध्यक्ष	
३	श्री सर्वजित राई	वडा सदस्य	
३	श्री पूर्ण बहादुर कार्की	वडा सदस्य	
३	श्री चन्द्रकला थामी	वडा सदस्य	
४	श्री चन्द्र बहादुर मगर	वडा अध्यक्ष	
४	श्री दुर्गा कुमारी शाहि मल्ल	महिला सदस्य	
४	श्री रामसेर बहादुर राउत	वडा सदस्य	
४	श्री भिमाल राई	वडा सदस्य	
५	श्री पाण्डे बहादुर राई	वडा अध्यक्ष	
५	श्री इन्द्र बहादुर खत्री	सदस्य	
५	श्री धनकुमारी राई	सदस्य	
५	श्री फुलमाया दमिनी	द.महिला सदस्य	
६	श्री तिल बहादुर राना	वडा अध्यक्ष	
६	श्री तुल बहादुर थापा	वडा सदस्य	
६	श्री पृथ्वी कुमार राई	वडा सदस्य	
६	श्री भगवती राउत	महिला सदस्य	
६	श्री रन्जना बि.क	द.म. सदस्य	
७	श्री उत्तर कुमार मगर	वडा अध्यक्ष	
७	श्री फुल कुमारी आले	महिला सदस्य	
७	श्री प्रकाश दाहाल	सदस्य	
७	श्री टेक बहादुर राना	सदस्य	
७	श्री फुलमाया बि.क	द.म. सदस्य	
८	श्री टेक बहादुर बलम्पाकी	वडा अध्यक्ष	
८	श्री लालिमाया मगर	म.सदस्य	
८	श्री तीर्थमाया दमाई	द.म.सदस्य	
८	श्री रन बहादुर कप्चाकी	सदस्य	
८	श्री रुद्र बहादुर लुङ्गेली	सदस्य	

स्रोत: गाउँ कार्यपालिका, २०७५

८.१.४ गाउँ कार्यपालिकामा कार्यरत कर्मचारी विवरण

यस रौतामाई गाउँपालिकाको गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ८४: गाउँ कार्यपालिकामा कार्यरत कर्मचारी विवरण

क्र.स.	नाम	पद	शाखा/फाँट	सम्पर्क नं.
१	श्री खम्बरराज राई	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	कार्यालय प्रमुख	९८५२८५१०१६
२	श्री सुदर्शन भट्टराई	नासु	प्रशासन शाखा	९८४२५३८४६८
३	श्री माधव प्रसाद खतिवडा	नासु	प्रशासन शाखा	९८५२८३५३३७
४	श्री विजय अधिकारी	ईन्जिनियर	प्राविधिक शाखा	९८०८६६१७५५
५	श्री दिपेन्द्र कुमार श्रीवास्तव	सब ईन्जिनियर	प्राविधिक शाखा	९७४१०३३३५१
६	श्री रुद्रनारायण पण्डित	सब ईन्जिनियर	प्राविधिक शाखा	-
७	श्री उपेन्द्र साउँद	अ.स.ई.	प्राविधिक शाखा	-
८	श्री रमण कुमार चौधरी	अ.स.ई.	प्राविधिक शाखा	-
९	श्री विनोद भण्डारी	लेखापाल	आ.प्र. शाखा	९८५२८३५९९२
१०	श्री सिताराम आचार्य	स. लेखापाल	आ.प्र. शाखा	-

क्र.स.	नाम	पद	शाखा/फाँट	सम्पर्क नं.
११	श्री नितान्त बस्नेत	सूचना प्रविधि अधिकृत	सूचना शाखा	९८१०४११९७५
१२	श्री राजेन्द्र कार्की	क.अपरेटर	सूचना शाखा	-
१३	रमेश प्रसाद दहाल	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन	-
१४	श्री सिता राना	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन	-
१५	श्री रमित चौधरी	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन	-

स्रोत: गाउँ कार्यपालिका, २०७५

८.१.५ गाउँपालिकाको विषयगत शाखा तथा मानव संसाधन

यस गाउँपालिकामा अन्तरगत रहेका वडा कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारी र तिनीहरूको सम्पर्क विवरण देहाय अनुसार उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ८५: गाउँपालिकाको विषयगत शाखा तथा मानव संसाधन

क्र.स.	नाम	पद	सम्पर्क नं.
१	गौर बहादुर राउत	वडा नं. १, वडा सचिव (मुखिया)	९७४३००८७५६
२	उत्तम पोखरेल	वडा नं. १, ना.प्रा.स. (कृषि)	९८५२८३५११८
३	नर बहादुर तामाङ	वडा नं. १, मुखिया	-
४	संजिव खत्री	वडा नं. १, ना.प्रा.स. (पशु)	-
५	पासाङ शेर्पा	वडा नं. १, सामाजिक परिचालक	-
६	विनोद खड्का	वडा नं. १, कार्यालय सहयोगी	-
७	डम्बर बहादुर थापामगर	वडा नं. २, वडा सचिव (मुखिया)	९८५२८१५९२३
८	मञ्जु कुमारी थापा	वडा नं. २, सामाजिक परिचालक	-
९	कल्पना दाहाल	वडा नं. २, वडा सहायक	९७४३०२५५१५
१०	गोमा बास्तोला	वडा नं. २, ना.प्रा.स. (कृषि)	-
११	दिपक पोखरेल	वडा नं. ३, वडा सचिव (ना.सु.)	९७४३०२८०३८
१२	मनसरी राई	वडा नं. ३, सामाजिक परिचालक	-
१३	उमेश खड्का	वडा नं. ३, कार्यालय सहयोगी	९८६२९९८८७१
१४	रिमा वि.क	वडा नं. ३, ना.प्रा.स. (कृषि)	-
१५	कौराल कार्की	वडा नं. ३, ना.प्रा.स. (पशु)	-
१६	लिला भक्त कार्की	वडा नं. ४, वडा सचिव (प्रा.स.)	९८४२९१७६४३
१७	कुल बहादुर मगर	वडा नं. ४, कार्यालय सहयोगी	-
१८	लिल बहादुर शाही	वडा नं. ५, वडा सचिव (सा.प.)	९८६२९९१८३५
१९	निशा खड्का	वडा नं. ५, ना.प्रा.स. (पशु)	-
२०	डम्बरी कुमारी मगर	वडा नं. ५, सामाजिक परिचालक	-
२१	गंगा बहादुर खड्का	वडा नं. ५, कार्यालय सहयोगी	९८६२८१११३०
२२	खेमराज श्रेष्ठ	वडा नं. ६, वडा सचिव (ना.सु.)	९८६२८४६७६४
२३	युवराज मगर	वडा नं. ६, कार्यालय सहयोगी	-
२४	गोविन्द बहादुर कार्की	वडा नं. ७, वडा सचिव (खरिदार)	९८४२८४६९७४
२५	कृष्ण कुमारी मगर	वडा नं. ७, सामाजिक परिचालक	-
२६	टंक बहादुर राना	वडा नं. ७, कार्यालय सहयोगी	-
२७	लक्ष्मण कार्की	वडा नं. ७, रा.प्रा.स. (पशु)	-
२८	पदम बहादुर कार्की	वडा नं. ८, वडा सचिव (प्रा.स.)	९८४२८९९९०८
२९	डिकमाया पुलामी	वडा नं. ८, कार्यालय सहयोगी	-

स्रोत: गाउँ कार्यपालिका, २०७५

८.१.६ गाउँपालिकाको आय विवरण

गाउँपालिकाको गत आर्थिक वर्षको अनुमानित र वास्तविक विवरण तथा चालु आर्थिक वर्षको अनुमानित आय विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८६: गाउँपालिकाको आय विवरण

आय शीर्षक	गत वर्ष (रु. हजारमा)		चालु वर्ष (रु हजारमा)
	अनुमानित	यथार्थ	अनुमानित
क. आन्तरिक आय			
शुरु मौज्दात			
घरजग्गा कर			
मालपोत वा भूमिकर			
हाटवजार पसल कर			
सवारी साधन कर			
मनोरञ्जन कर			
बहाल विटौरी			
विज्ञापन कर			
व्यवसाय कर			
व्यवसायिक भिडियो कर			
प्राकृतिक स्रोत उपयोग कर			
सेवा शुल्क			
दस्तुर			
विक्री आय			
दण्ड जरिवाना			
अन्य आय			
स्रोत उपयोग बाँडफाँड			
ख. प्रदेश अनुदान			
वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम ^१			
सशर्त अनुदान			
विशेष अनुदान			
समपुरक अनुदान			
ग. संघीय अनुदान			
वित्तीय समानीकरण अनुदान			
सशर्त अनुदान			
विशेष अनुदान			
समपुरक अनुदान			
जम्मा आय			
(घ) बैदेशिक स्रोत तथा विकास साभेदार			
१.			
२.			
३.			
जम्मा			
(ङ) जनसहभागिता परिचालन			
नगद लागत सहभागिता			

आय शीर्षक	गत वर्ष (रु. हजारमा)		चालु वर्ष (रु हजारमा)
	अनुमानित	यथार्थ	अनुमानित
श्रम सहभागिता			
(च) सांसद क्षेत्र विकास कोष			
जम्मा			
(छ) अन्य आम्दानी जम्मा			
कूल जम्मा (Grand Total)			
आ. खर्च र लगानी			
विकास खर्च जम्मा (रु हजारमा)			
विकास खर्च (प्रतिशत)			
प्रशासनिक खर्च जम्मा			
प्रशासनिक खर्च (प्रतिशत)			

श्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

८.१.७ लक्षित कार्यक्रम अन्तर्गत बजेट विनियोजन र खर्च विवरण

गत आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ मा वार्षिक कार्यक्रमबाट लक्षित वर्गका लागि लक्षित कार्यक्रम अन्तर्गत महिला, बालबालिका, दलित तथा जनजातिका लागि विनियोजन गरिएको बजेट तथा खर्च विवरण देहाय बमोजिम रहेको ।

तालिका ८७: लक्षित कार्यक्रम अन्तर्गत बजेट विनियोजन र खर्च विवरण

आर्थिक वर्ष	लक्षित कार्यक्रम	विनियोजित रकम	खर्च रकम
१	महिला	८३४७४६	८३४७४६
२	बालबालिका	१२१२१२०	१२१२१२०
३	दलित जनजाति वा सीमान्तकृत	७५४५२८	७५४५२८
४	अन्य	२६४५९९८	२६४५९९८
जम्मा		५४४७३१२	५४४७३१२

श्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

८.२ संघ/संस्था सम्बन्धी विवरण

८.२.१ वडा नागरिक मञ्च र नागरिक सचेतना केन्द्र सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिकामा अन्तर्गत ७ वटा वडा नागरिक मञ्च तथा नागरिक सचेतना केन्द्र रहेका छन् । यी केन्द्रहरूमा १११ महिला र ६८ पुरुष गरी जम्मा १७९ जना सदस्यका रुपमा आवद्ध रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ८८: वडा नागरिक मञ्च र नागरिक सचेतना केन्द्र सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	जम्मा सदस्य	लैंगिक आधार		सामाजिक आधार			जम्मा
		महिला	पुरुष	दलित	जनजाती	अन्य	
१	२५	११	१४	०	२५	०	२५
२	२४	२४	०	०	२४	०	२४
२	२६	१५	११	१३	७	६	२६
३	३०	१७	१३	१४	१५	१	३०
३	२५	१६	९	१	१९	५	२५
४	२४	१४	१०	१७	१	६	२४
५	२५	१४	११	२	१५	८	२५
६							
७							

वडा नं.	जम्मा सदस्य	लैंगिक आधार		सामाजिक आधार			जम्मा
		महिला	पुरुष	दलित	जनजाती	अन्य	
८							
जम्मा	१७९	१११	६८	४७	१०६	२६	१७९

श्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

८.२.२ गाउँपालिकाको अचल सम्पत्ति विवरण

यस रौतामाई गाउँपालिकामा अचल सम्पत्तिका रूपमा भवन, जमिन, मोटर साईकल र मेशिनहरु रहेका छन् । यस सम्बन्धी अन्य विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ८९: गाउँपालिकाको अचल सम्पत्ति विवरण

क्र.स.	विवरण	ईकाइ	परिमाण
१	भवन	वटा	१५
२	जमिन		१७-१-२-०
३	मोटर साईकल	वटा	१५
४	अन्य मेशिन	वटा	२

श्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

८.३ ऐन, नीति, नियम र कार्यप्रणाली

८.३.१ गाउँपालिका ऐन, नीति, नियम, निर्देशिका तथा मापदण्डहरु

गाउँपालिकाले गाउँ कार्यपालिकाको प्रयोजनका लागि हालसम्म देहायका कानूनी/नीतिगत दस्तावेज तयार गरेका छन् । गाउँपालिकाको ऐन तथा नीतिगत दस्तावेजहरु देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

१. गाउँ कार्य सम्पादन नियमावली २०७४
२. गाउँ कार्य पालिकाको बैठक सञ्चालन नियमावली २०७४
३. गाउँ कार्यपालिका (कार्य विभाजन) नियमावली २०७४
४. गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकार पत्रको प्रमाणीकरण (कार्यविधि) नियमावली २०७४
५. गाउँ सभा सञ्चालन कार्यविधि २०७४
६. गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता, २०७४
७. गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यविधि नियमित तथा व्यवस्थित गर्न बनेको ऐन, २०७४

अनुसूचीहरू

अनुसूची १ : घरपरिवार सर्वेक्षण फारम

(दफा ८.१ (छ), ८.२ (ग), ८.३ (छ) सँग सम्बन्धित)

गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण

पारिवारिक विवरण संकलन फारम

.....गाउँपालिका /नगरपालिका

२०७५

..... गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण
पारिवारिक विवरण संकलन फाराम

१. परिचय

- १.१ प्रदेश नं :
 १.२ जिल्लाको नाम : कोड :
 १.३ स्थानीय तहको नाम : कोड :
 १.४ वडा नं :
 १.५ वस्तीको नाम: कोड :
 १.६ मार्गको नाम:
 १.७ घर क्रम संख्या (घर नम्बर) : घरको जियोकोड :
 १.८ परिवार क्रम संख्या :
 १.९ परिवारमुलीको नाम : लिंग (महिला/पुरुष/तेश्रो लिङ्गी):

२. परिवार सम्बन्धी विवरण

२.१ परिवार सदस्यको विवरण (परिवारमुलीबाट शुरु गर्ने र जेष्ठ सदस्य अनुसार क्रम मिलाएर उल्लेख गर्ने)

क्र.सं	नाम	थर	लिंग	जन्म मिति	जात जाती	धर्म	मातृ भाषा	शैक्षिकस्तर (५ वर्षमाथिका लागी मात्र)	बसोबासको अवस्था (स्वदेशमा अन्यत्र वा विदेशमा बसेको सदस्यको हकमा यसपछिको विवरण नलिने)	पेशा (१० वर्ष भन्दा माथी)	वैवाहिक स्थिति (१० वर्ष भन्दा माथी)	अपाङ्गताको स्थिति

२.२ तपाईंको परिवारमा १ वर्ष भित्र मृत्यु भएका सदस्यको विवरण दिनुहोस ।

मृत्यु हुनेको नाम	लिंग (महिला/पुरुष/तेश्रो लिङ्गी)	उमेर (वर्ष/महिना)	मृत्युको कारण

२.३ खानेपानीको मुख्य स्रोत के हो ?

१. पाइपद्वारा घर कम्पाउण्डमा २. पाइपद्वारा सार्वजनिक ३. डिप वोरिङ्ग ४. ट्युबवेल/हेन्डपम्प ५. ढाकिएको इनार/कुवा
 ६. नढाकिएको इनार/कुवा ७. मूलको पानी ८. नदी खोला ९. अन्य

२.४ खाना पकाउन प्रयोग गर्ने मुख्य इन्धन कुन हो?

१. दाउरा २. मट्टीतेल ३. एल पि ग्यास ४. गुईठा ५. वायोग्यास ६. विद्युत ७. अन्य

२.५ परिवारले प्रयोग गर्ने बत्तीको मुख्य स्रोत के हो ?

१. विद्युत २. मट्टीतेल ३. वायोग्यास ४. सोलार ५. अन्य

२.६ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय कस्तो प्रकारको छ ?

१. शौचालय नभएको २. फलस भएको (सार्वजनिक ढल) ३. फलस भएको (सेप्टिक ट्याङ्क) ४. साधारण

२.७ निम्न कुन कुन सुविधाहरु परिवारले उपभोग गरेको छ ?

सुविधाहरु	उपलब्ध (१. छ, २. छैन)
रेडियो	
टेलिभिजन	
टेलिफोन/मोबाइल फोन	
कम्प्युटर	
इन्टरनेट	
मोटरसाइकल	
मोटर/कार	
रेफ्रिजरेटर	

२.८ परिवारले कृषि कार्यका लागी जग्गा प्रयोग गरेको छ? १. छ २. छैन ३. १०

२.९ यदि परिवारबाट कृषि कार्यका लागी जग्गा प्रयोग गरेको छ भने सो जग्गाको विवरण (क्षेत्रफल उल्लेख गर्ने)

२.९.१ आफ्नो परिवारको नाममा रहेको जग्गा: (रोपनी/कठ्ठा/हेक्टर/व.मि.)

२.९.२ परिवार बाहेक अरुको नाममा रहेको जग्गा: (रोपनी/कठ्ठा/हेक्टर/व.मि.)

२.९.३ अन्य स्वामित्व खुलाउने: (रोपनी/कठ्ठा/हेक्टर/व.मि.)

२.१० परिवारका कुनै सदस्यको बैंक तथा वित्तीय संस्थामा खाता छ ? १. छ २. छैन

२.११ परिवारको सरदर वार्षिक आम्दानी कति छ ? (रु हजारमा उल्लेख गर्ने)

२.१२ परिवारको सरदर वार्षिक खर्च कति छ ? (रु हजारमा उल्लेख गर्ने)

२.१३ तपाईंको वार्षिक बाली उत्पादन तथा बिक्रि कति छ ?

बाली	उत्पादन (क्विन्टल)	खेती गरिएको		विक्री परिमाण (क्विन्टल)
		क्षेत्रफल	इकाई (कठ्ठा/रोपनी)	
अन्नबाली				
धान				
मकै				
गहु				
कोदो				
अन्य				
दलहन				
दाल				
रहर				
मुसरो				
चना				
सिमी				
भट्टमास				
अन्य				
तेलहन				
तोरी/सर्पु				
आलस/तिल				
सूर्यमुखी				
अन्य				
तरकारी				
आलु				
बन्दा/काउली/रायो				
बोडी				
गोलभेंडा				
काँक्रो, लौका, फर्सी				
परबल, कुन्नुक, काँक्रो				
करेला, धिरौला, चिचिण्डो				
अन्य				
नगदे बाली				
अदुवा/वेसार				
प्याज/लसुन				
च्याउ				
अन्य				
फलफूल				
आँप/लिची				
केरा/मेवा				
सुन्तता/कागती (अमिलोजात)				
स्याउ/आरुवखडा				
किवी				
अन्य				
फूलखेती				

२.१४ परिवारले कुनै चौपाया तथा पशुपंक्षी पालेको छ ? १. छ २. छैन

२.१५ चौपाया तथा पशुपंक्षीहरूको विवरण दिनुहोस (संख्या उल्लेख गर्ने) ।

क्र.सं	चौपाया तथा पशुपंक्षी	संख्या	दुध उत्पादन (लिटर)	मासु उत्पादन (के.जि.)	अण्डा (संख्या)	उन (के.जि.)	हाड/छाला (के.जि.)	अन्य	विक्रीबाट बार्षिक आम्दानी (रु.)
१	गाइगोरु/बाच्छावाच्छी								
२	राँगाभैसी/पाडापाडी								
३	याक/चौरी								
४	बाख्रा/भेडा, खसी/बोका								
५	सुँगुर/वंगुर								
६	कखुरा/हाँस								
७	अस्ट्रिच								
									

२.१६ तपाइको परिवारमा माछा र मौरीपालन गरिएको छ भने विवरण दिनुहोला?

१. माछापालन पोखरी संख्या: पोखरीको क्षेत्रफल: हेक्टर बार्षिक उत्पादन: के.जि.
२. मौरी घर संख्या: बार्षिक मह उत्पादन: केजि

२.१७ आफ्नो उत्पादनले तपाईंको परिवारलाई कति महिना खान पुग्छ ? (एकमा मात्र ठीक चिन्ह लगाउनुहोस) ।

- क. ३ महिनासम्म ख. ४ देखी ६ महिना सम्म
ग. ७ देखी ९ महिनासम्म घ. ९ महिना भन्दा बढी

२.१८ परिवारमा कुनै सदस्यले विगत ३ बर्षमा व्यवसायिक सीप तालिम प्राप्त गरेकाछन्? १. छ २. छैन यदि भए सोको विवरण दिनुहोस् ।

सीप विकासका क्षेत्रहरू	महिला	पुरुष
सूचना तथा प्रविधि, इलेक्ट्रिकल र इलेक्ट्रोनिक्स (कम्प्युटर, विद्युत, मोबाईल, रेडियो घडि आदी)		
सिलाई बुनाई, बुटिक, सुगार, पार्लर आदि		
निर्माण सम्बन्धी (म्यासन, कार्पेन्ट्री आदी)		
इन्जिनियरिङ्ग, अटोमोबाइल र मेकानिक्स		
कृषि सम्बन्धी (जेटी, जेटीएर खाद्य प्रसोधन आदि)		
जनस्वास्थ्य सम्बन्धी		
पशुस्वास्थ्य सम्बन्धी		
वन सम्बन्धी		
पर्यटन टुर गाइड, ट्राभल र सत्कार		
कला सम्बन्धी		
अन्य		

३. घर सम्बन्धी विवरण

३.१ तपाइको घर कती बटा छ? संख्या

३.२ तपाईं बसेको घरको स्वामित्व कस्तो प्रकारको हो? (सहि उत्तरमा एकमा मात्र ठीक लगाउनुहोस)

१. नीजि/आफ्नै २. भाडामा ३. संस्थागत ४. अन्य

३.३ बसोबास गर्ने घरको छानाको प्रकार (एकभन्दा बढी घर भएमा मूल घरको विवरणका आधारमा एकमा मात्र चिन्ह लगाउने)

१. फुस वा खरको छाना भएको २. जस्ता वा च्यादर छाना भएको
३. टायल वा ढुङ्गाको छाना भएको ४. आरसिसि ढलान भएको
५. काठको छाना भएको ६. माटोको छाना भएको
७. अन्य (उल्लेख गर्ने)

३.४ तपाईं बसेको घरको जग कस्तो प्रकारको छ?

१. माटो र ढुङ्गा २. सिमेन्ट र ढुङ्गा ३. फ्रेम स्ट्रक्चर ४. लोड वेयरिङ्ग ५. काठको खम्बा ६. अन्य (खुलाउने)

३.५ तपाईं बसेको घर भवन मापदण्ड अनुसार बनेको छ? १. छ २. छैन

३.६ तपाईं बसेको घर भूकम्प प्रतिरोधी छ? १. छ २. छैन

कोड प्रयोगका लागि विवरण

क. पारिवारिक विवरण

१.	क्र.सं.	परिवारमूलीबाट शुरु गर्ने र जेष्ठ सदस्यअनुसार क्रम संख्या उल्लेख गर्ने
२.	लिंग	१. पुरुष २. महिला ३. तेस्रो लिङ्गी
३.	जन्ममिति	जन्मेको मिति (साल, महिना र गते उल्लेख गर्ने यदि महिना र गते थाहा नभएमा साल मात्र उल्लेख गर्ने तथा २ वर्ष मुनीको बच्चाको हकमा महिना उल्लेख गर्ने)
४.	जातजाती	१. पहाडी बाह्रमण/क्षेत्री/ठकुरी/सन्ध्यासी २. मधेशी बाह्रमण क्षेत्री/राजपुत ३. पहाडी जनजाती आदीवासी ४. तराई जनजाती आदीवासी ५. पहाडी दलित ६. मधेशी दलित ७. मुस्लिम ८. पहाडी अन्य ९. मधेशी अन्य
५.	धर्म	१. हिन्दु २. बौद्ध ३. मुस्लिम ४. क्रिश्चियन ५. अन्य
६.	मातृभाषा	१. नेपाली २. मैथिली ३. भोजपुरी ४. थारु ५. तामाङ्ग ६. नेवार ७. बज्जीका ८. मगर ९. डोटली १०. उर्दु ११. अवधी १२. लिम्बु १३. गुरुङ्ग १४. बैतडेली १५. राई १६. अछामी १७. वान्तवा १८. राजवंशी १९. शेर्पा
७.	शैक्षिकस्तर	१. पूर्व प्राथमिक २. आधारभुत तह ३. माध्यामिक तह ४. स्नातक तह ५. स्नातकोत्तर ६. एमफिल र विद्यावारिधि (पिएचडि) ७. प्राविधिक एलएलसी ८. साधारण लेखपढ (साक्षर) ९. लेखपढ गर्न नसक्ने (निरक्षर)
८.	बसोबासको अवस्था	१. गणना गरेको ठाउँमा बसेको, २. स्वदेशमा अन्यत्र बसेको, ३. विदेशमा बसेको
९.	पेशा	१. कृषि तथा पशुपालन २. नोकरी/जागीर ३. उद्योग तथा व्यापार ४. ज्याला/मजदुरी ५. वैदेशिक रोजगारी ६. व्यवसायिक कार्य (पत्रकार, वकिल, परामर्श, ठेक्का पट्टा, पुजारी आदी) ७. विद्यार्थी (अध्ययनरत) ८. गृहणी ९. बेरोजगार १०. अन्य
१०.	वैवाहिक स्थिति	१. अविवाहित २. एकल विवाह ३. बहुविवाह ४. पुनःविवाह, ५. विधुर/विधवा ६. सम्बन्ध विच्छेद ७. विवाहित तर अलग बसेको
११.	अपाङ्गताको स्थिति	१. अपाङ्गता नभएको २. शारीरिक अपाङ्गता ३. बौद्धिक अपाङ्गता ४. दृष्टिविहिन (आँखा नदेख्ने) ५. बोलन तथा सुन्न नसक्ने (बहिरा) ६. स्वर बोलाईसम्बन्धी अपाङ्गता (भकभके) ७. श्रवण दृष्टिविहिन ८. मनोसामाजिक अपाङ्गता

ख. पारिवारिक विवरण संकलनकालागि सामाजिक तथा जातिगत समूह

क्र.सं.	जातिगत समूह	प्रमुख जातजातीहरू
१.	पहाडी दलित	१. गन्धर्व (गाईने) २. परियार (दमाई, दर्जी, सुचीकार, नगर्ची, ढोली, हुडके) ३. बादी ४. विश्वकर्मा (कामी, लोहार, सुनार, ओड, चुनँरा, पार्की, टमाटा) ५. साकी (मिजार, चर्मकार, भूल)
२.	मधेशी दलित	१. कलर २. दुसाध (पासवान, हजरा) ३. ककैहिया ४. धोवी (रजक) हिन्दू ५. कोरी ६. पत्थरकट्टा ७. खटिक ८. पासी ९. खत्वे (मण्डल, खड्ग) १०. बाँतर ११. मुसहर १२. चमार (राम, मोची, हरिजन, रविदास) १३. चिडिमर १४. मेस्तर (हलखोर) १५. डोम (मरिक) १६. सरभङ्ग (सरवरिया) १७. तत्मा (ताँती, दास)
३.	पहाडी जनजाती आदीवासी	१. कुशवाडिया, बनकरिया, कुसुण्डा, राउटे, सुरेल, हायु, राजी, लेप्चा, २. चेपाङ, थामी, बोटे, दनुवार, बरामु, ल्होमी, माभी, दराई, सियार, थुदाम ३. सुनुवार, तामाङ, भुजेल, कुमाल, भोटे, पहेरी, ताक्केगोला, डोल्पो, फ्रि, मुगाल, लार्के, ल्होपा, दुरा, बालुङ ४. गुरुङ, मगर, राई, लिम्बु, छैरोतन, ताडबे, तिनगाउले थकाली, बाह्र गाउले, माफाली थकाली, शेर्पा, याक्खा, छत्त्याल, जिरेल, व्यासी, ह्योल्मो ५. नेवार, थकाली
४.	मधेशी जनजाती तथा आदीवासी	१. किसान, मेचे (बोडो) २. धानुक, भाँगड, सतार (सन्थाल) ३. थारु, राजवंशी, गन्गाई, धिमाल, ताजपुरिया
५.	पहाडी बाह्रमण तथा क्षेत्री	सबै पहाडी मूलका बाह्रमण, क्षेत्री र ठकुरी
६.	मधेशी बाह्रमण तथा राजपुत	भ्ना, राजपुत, त्रिपाठी, मिश्रा, शुक्ला, कायस्थ
७.	मुस्लिम	मुस्लिम, चुरौटे
८.	पहाडी अन्यजाती	गिरी, पुरी, भारती, सन्ध्यासी, योगी, कुँवर
९.	मधेशी अन्यजाती	यादव, तेली, कलवार, सुढी, कुमिर, कानु/हलवाई, हजाम/ठाकुर, बढही, राजभर, केवट, मल्लाह, नुनिया, कुम्हार, कहर, लोध, विड/विण्डा, गडेरी /भेडीहयार, माली, कामर, धुनिया, वराय, मुण्डा, बडाई, पञ्जावी, बंगाली, मारवाडी, नुराड, कायस्थ, जैन, बानिया, अमात, कशवानिया, राजबोध, कुशवाहा

उत्तरदाताको नाम:

दस्तखत:

फोन नम्बर:

सर्वेक्षक नाम:

दस्तखत:

फोन नम्बर:

सन्दर्भ सामाग्री

- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, (२०७० वि.सं.)। *नेपालमा गरिवीको लघु क्षेत्र अनुमान २०६८*, काठमाण्डौ: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग थापाथली ।
- संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, (२०७४ वि.सं.)। *गाउँ नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि २०७४* / काठमाण्डौ: संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, सिंहदरवार ।
- Central Bureau of Statistics, (2016). *National Climate Change Impact: A statistical Report 2016*, Kathmandu: Central Bureau of Statistics, Thapathali.
- Central Bureau of Statistics, (2014). *National Population and Housing Census 2011 (Village Development Committee/Municipality)*, Kathmandu: Central Bureau of Statistics, Thapathali.
- Central Bureau of Statistics, (2014). *National Population Census 2011 (Household and Population by Sex Ward Level)*, Kathmandu: Central Bureau of Statistics, Thapathali.
- Central Bureau of Statistics, (2014). *National Population and Housing Census 2011 (Usual Activity Performed in the 12 Month and Economic Activity)*, Kathmandu: Central Bureau of Statistics, Thapathali.
- Central Bureau of Statistics, (2014). *National Population and Housing Census 2011 (Usually Active and Not Active Population and Living Arrangement of Children)*, Kathmandu: Central Bureau of Statistics, Thapathali.
- National Planning Commission, (2014). *Nepal Human Development Report, 2014*. Kathmandu: GoN, National Planning Commission.
- Survey Department, (1996). *Land Reform and Mapping Project Report*. Kathmandu: GoN, Ministry of Land Reform and Management.